Endurskoðun ríkisreiknings 2000

RÍKISENDURSKOÐUN

Nóvember 2001

Efnisyfirlit

1 INNGANGUR 9

2 AFKOMA OG FJÁRHAGSSTAÐA RÍKISSJÓÐS 13

ÞRÓUN RÍKISFJÁRMÁLA FRÁ 1995 15
Langtímakröfur 16
Eignarhlutir í fyrirtækjum og stofnunum 17
Óinnheimtar ríkistekjur 17
Hreint veltufé 18
Varanlegir rekstrarfjármunir 18
Langtímaskuldir 19
Eigið fé 21
Sjóðstreymi 21
Lánsfjárjöfnuður 22

3 EFNAHAGUR A-HLUTA RÍKISSJÓÐS 27

HANDBÆRT FÉ RÍKISSJÓÐS 27
SKAMMTÍMAKRÖFUR 28
SKAMMTÍMASKULDIR 29
VEITT LÁN RÍKISSJÓÐS 30
Veitt lán hjá Endurlánum ríkissjóðs 30
Vanskil lána hjá Endurlánum ríkissjóðs 31
Veitt lán önnur en hjá Endurlánum ríkissjóðs 31
Afstemming lánakerfis og fjárhagsbókhalds 32
Afskriftir lána hjá ríkissjóði 32
LANGTÍMASKULDIR 33
Lífeyrisskuldbindingar 34
Innborganir 35
LANGTÍMAFJÁRMÖGNUN RÍKISSJÓÐS 36
INNLEND LÁNTAKA 37
Lántökukostnaður 37
Spariskírteini 37
Ríkisbréf og ríkisvíxlar 38
Tekin innlend lán án endurlána 39
ERLEND LÁNTAKA 39
Lántökur árið 2000 40
Staða erlendra lána í árslok 40
Gengismunur erlendra lána ríkissjóðs 41
RÍKISÁBYRGÐIR 42
FJÁRMAGNSKOSTNAÐUR RÍKISSJÓÐS ÁRIÐ 2000 43

4 RÍKISSJÓÐSTEKJUR 47

FRAMKVÆMD ENDURSKOÐUNAR 47
YFIRLIT UM EINSTAKA TEKJULIÐI 49
Tekjuskattur og staðgreiðsla opinberra gjalda 49
Virðisaukaskattur 49
Tryggingagjald 51

Sala eigna 51
Endurmat á virði ríkisfyrirtækja 52
ÁÆTLANIR OG UPPGJÖR Á VIRÐISAUKASKATTI 53
Áætlanir í virðisaukaskatti 53
TRYGGINGAGJALD 54
AFSKRIFTIR 55
Afskriftanefnd og störf hennar 55
NIÐURFÆRSLA 56
Staða niðurfærslureiknings 56
Breytingar á forsendum 57
EFTIRSTÖÐVAR RÍKISSJÓÐSTEKNA 58
Opinber gjöld 59
Virðisaukaskattur 59
Tryggingagjald 60
Söluskattur og launaskattur 60
Þungaskattur 60
UPPGJÖR MARKAÐRA TEKNA 61
UPPGJÖR REKSTRARTEKNA 61
SÉRTEKJUR 61
SKULDBREYTINGAR OPINBERRA GJALDA 1999 – 2000 62
NAUÐASAMNINGAR STAÐFESTIR ÁRIN 1999 OG 2000 63

5 ENDURSKOÐUN A-HLUTA STOFNANA OG FJÁRLAGALIÐA 65

AÐALSKRIFSTOFUR RÁÐUNEYTANNA 68
Fjárheimildir 68
Umhirða bókhalds og fjárreiðna 71
Áætlanagerð og fjármálastjórn 72
Launamál 73
Samþykktar- og áritunarkerfi 73
Efnahagsliðir 74
Ferðakostnaður erlendis 75
Ferðakostnaður innanlands 76
Risna 78
Gjafir 79
Önnur rekstrargjöld 79
Eignakaup 80
Tilfærslur 81
EMBÆTTI SÝSLUMANNA 81
UMFJÖLLUN UM EINSTAKAR STOFNANIR OG LIÐI 82
02-365 Borgarholtsskóli, bygging 82
02-972 Íslenski dansflokkurinn 83
03-201 Sýslumaðurinn á Keflavíkurflugvelli 83
03-390 Þróunarsamvinnustofnun Íslands 84
04-321 Skógrækt ríkisins 84
04-261 Landbúnaðarháskólinn á Hvanneyri 85
04-271 Hólaskóli, Hólum í Hjaltadal 85
04-283 Garðyrkjuskóli ríkisins 86
10-512 Póst- og fjarskiptastofnun 87
14-410 Veðurstofa Íslands 88
10-211 Vegagerðin 88
10-471 Flugmálastjórn, 10-472 Flugvellir og 10-473 Alþjóðaflugþjónustan 89
08-204 Lífeyristryggingar, fæðingarorlof 90

6 ENDURSKOÐUN FYRIRTÆKJA OG SJÓÐA Í B-, C-, D- OG E-HLUTA 93

ENDURSKOÐUN B-HLUTA RÍKISREIKNINGS 93
Sinfóníuhljómsveit Íslands 94
Frjálsar slysatryggingar 95

ENDURSKOÐUN C-HLUTA RÍKISREIKNINGS 95
Lánasjóður Íslenskra námsmanna 96
Ferðamálasjóður 97
ENDURSKOÐUN D-HLUTA RÍKISREIKNINGS 97
ENDURSKOÐUN E-HLUTA RÍKISREIKNINGS 98
Breiðafjarðarferjan Baldur ehf. 99

7 ENDURSKOÐUN Á STOFNUNUM OG VERKEFNUM ÞJÓÐKIRKJUNNAR 101

8 ATHUGANIR Á ÝMSUM ÞÁTTUM Í STJÓRNUN OG REKSTRI 103

FJÁRMÁLASTJÓRN 104
Gjalda- og tekjuáætlun 104
Áætlun um mannaflaþörf 105
Samanburður áætlana og rauntalna 105
Upplýsingar um áætlanir og rauntölur 106
Viðbrögð við því ef rauntölur eru ekki í samræmi við áætlun 106
TÖLVUSAMNINGAR 106
LAUNAMÁL 107
Ráðningarsamningar 108
Fjarvistaskrá 109
Viðveruskráning 109
Laun skv. kjaranefndarúrskurði og vörpun yfirvinnu 109
MEÐFERÐ TEKNA 110
INNRA EFTIRLIT 111
Skipurit 112
Aðgreining starfa 112
Skjalfest uppbygging 113
Afstemming reikninga 113

9 FJÁRHEIMILDIR 115

MUNUR MILLI FJÁRHEIMILDA Í SKILNINGI FJÁRREIÐULAGA OG SKV. RÍKISREIKNINGI 2000 115
SAMANBURÐUR ÚTGJALDA VIÐ FJÁRHEIMILDIR ÁRIÐ 2000 117
Framhaldsskólar 118
Heilbrigðisstofnanir 119
Áætlaðir liðir og safnliðir 120
Afgangur á fjárheimildum vegna ýmissa verkefna ráðuneytanna 121
FJÁRHEIMILDIR OG ÚTKOMA ÁRIÐ 2000 123

10 ÚTTEKT Á TÖLVUKERFUM FRAMHALDSSKÓLANNA 143

FYRIRKOMULAG TÖLVUREKSTRAR Í FRAMHALDSSKÓLUM 143
ATHUGUN RÍKISENDURSKOÐUNAR 144

11 EFTIRFYLGNI VEGNA FYRRI ENDURSKOÐANA 147

LÍFEYRISTRYGGINGASVIÐ TRYGGINGASTOFNUNAR RÍKISINS 147
Helstu athugasemdir Ríkisendurskoðunar 147
Viðbrögð og úrbætur 148
RAMMASAMNINGAR RÍKISKAUPA 149
Helstu ábendingar Ríkisendurskoðunar 149
Viðbrögð og úrbætur 150

Töflur

Tafla 1 Fjöldi endurskoðaðra stofnana og fjárlagaliða 2000 9
Tafla 2 Höfuðstóll ríkissjóðs (A-hluta) 2000 15
Tafla 3 Rekstur og efnahagur ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000 16
Tafla 4 Langtímakröfur ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000 17
Tafla 5 Eignarhlutar ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000 17
Tafla 6 Óinnheimtar ríkistekjur 1995 - 2000 18
Tafla 7 Veltufjármunir og skammtímaskuldir ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000 18
Tafla 8 Varanlegir rekstrarfjármunir ríkissjóðs (A-hluta) árið 2000 19
Tafla 9 Langtímaskuldir ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000 19
Tafla 10 Langtímaskuldir ríkissjóðs (A-hluta) án lífeyrisskuldbindinga 1995 - 2000 20
Tafla 11 Lífeyrisskuldbindingar ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000 21
Tafla 12 Eigið fé ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000 21
Tafla 13 Handbært fé frá rekstri 1995 - 2000 22
Tafla 14 Lánsfjárjöfnuður ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000 23
Tafla 15 Rekstrarreikningur ríkissjóðs (A-hluta) 24
Tafla 16 Efnahagsreikningur ríkissjóðs (A-hluta) 31. desember 25
Tafla 17 Sjóðstreymi ríkissjóðs (A-hluta) 26
Tafla 18 Skammtímakröfur ríkissjóðs 28
Tafla 19 Skammtímaskuldir ríkissjóðs 29
Tafla 19 Veitt lán ríkissjóðs, heildaryfirlit 30
Tafla 20 Staða veittra lána ríkissjóðs hjá Endurlánum 30
Tafla 21 Veitt löng lán ríkissjóðs, án endurlána 31
Tafla 22 Skipting afskriftareiknings ríkissjóðs 2000 og 1999 32
Tafla 23 Staða langtímaskulda og skuldbindinga ríkissjóðs 2000 og 1999 33
Tafla 24 Lífeyrisskuldbindingar ríkissjóðs 2000 og 1999 34
Tafla 25 Skipting lífeyrisskuldbindinga milli lífeyrissjóða 2000 og 1999 35
Tafla 26 Innborganir ríkissjóðs 2000 vegna lífeyrisskuldbindinga 36
Tafla 28 Langtímafjármögnun ríkissjóðs 2000-1999 36
Tafla 27 Staða spariskírteina í árslok 2000 og 1999 skv. bókhaldi Endurlána ríkissjóðs 37
Tafla 28 Staða spariskírteina ríkissjóðs: Þróun 1994-2000 38
Tafla 29 Staða ríkisbréfa og ríkisvíxla í bókhaldi Endurlána ríkissjóðs 2000 og 1999 38
Tafla 30 Tekin innlend lán, án endurlána 39
Tafla 33 Staða erlendra lána með áföllnum fjármagnskostnaði um áramót 2000 og 1999 40
Tafla 31 Yfirlit yfir helstu erlend lán ríkissjóðs hjá Seðlabanka Íslands árið 2000 41
Tafla 32 Gengismunur erlendra lána ríkissjóðs 2000 og 1999 eftir myntum 42
Tafla 33 Yfirlit yfir skráðar ábyrgðir ríkissjóðs 2000 og 1999 43
Tafla 34 Sundurliðun fjármagnskostnaðar ríkissjóðs 44
Tafla 35 Heildartekjur ríkissjóðs 48
Tafla 36 Skattar 49
Tafla 37 Virðisaukaskattur 50
Tafla 38 Endurgreiðslur 50
Tafla 39 Tryggingagjald 51
Tafla 40 Sala eigna 51
Tafla 41 Afskriftir ríkissjóðstekna 55
Tafla 42 Afskrifaðar kröfur 56
Tafla 43 Niðurfærslur 57
Tafla 44 Eftirstöðvar ríkissjóðstekna 58
Tafla 45 Endurskoðaðar stofnanir og fjárlagaliðir í A-hluta ríkisreiknings 2000 65
Tafla 46 Samanburður á fjárheimildum og rekstrarniðurstöðu 69
Tafla 47 Greiðslustaða við ríkissjóð 70

TAFLA 48 FERÐAKOSTNAÐUR ERLENDIS 75
TAFLA 49 FERÐAKOSTNAÐUR INNANLANDS 77
TAFLA 50 RISNUKOSTNAÐUR 78
TAFLA 51 KOSTNAÐUR VEGNA GJAFA 79
TAFLA 52 EIGNAKAUP 80
TAFLA 53 RÍKISFYRIRTÆKI Í B-HLUTA RÍKISREIKNINGS 94
TAFLA 54 LÁNASTOFNANIR Í C-HLUTA RÍKISREIKNINGS 96
TAFLA 55 FJÁRMÁLASTOFNANIR Í D-HLUTA RÍKISREIKNINGS 98
TAFLA 56 HLUTAFÉLÖG OG SAMEIGNARFÉLÖG Í E-HLUTA RÍKISREIKNINGS 98
TAFLA 57 SAMSETNING FJÁRHEIMILDA VEGNA GJALDA ÁRIÐ 2000 116
TAFLA 58 FJÁRHEIMILDIR OG ÚTKOMA ÁRIÐ 2000 124

1 Inngangur

Í áritun ríkisendurskoðanda á ríkisreikning fyrir árið 2000 er vísað til skýrslu um endurskoðun ríkisreiknings sem hér liggur fyrir. Í skýrslunni er gerð grein fyrir endurskoðun reikningsins og settar fram athugasemdir og ábendingar Ríkisendurskoðunar.

Lög um Ríkisendurskoðun, nr. 86/1997, kveða m.a. á um að fjárhagsendurskoðun skuli samkvæmt góðri endurskoðunarvenju á hverjum tíma einkum miða að eftirfarandi:

- Að reikningsskil gefi glögga mynd af rekstri og efnahag í samræmi við góða reikningsskilavenju.
- Að kanna innra eftirlit og hvort það tryggir viðunandi árangur.
- Að reikningar séu í samræmi við heimildir fjárlaga, fjáraukalaga og annarra laga, lögmæt fyrirmæli, starfsvenjur og samninga um rekstrarverkefni þar sem það á við.
- Að votta og kanna áreiðanleika kennitalna um umsvif og árangur af starfsemi stofnana birtist þær með ársreikningi.

Á síðustu árum hefur Ríkisendurskoðun beitt sér fyrir því að stofnanir í A-hluta ríkisreiknings gefi út ársreikninga sína með áritun um endurskoðun. Er nú svo komið að stefnt er að því að innan tveggja ára verði allar stofnanir í A-hluta farnar að birta ársreikninga. Vegna ársins 1999 voru ársreikningar sem áritaðir voru af Ríkisendurskoðun eða löggiltum endurskoðendum í umboði hennar alls 174. Áritaðir ársreikningar vegna ársins 2000 voru hins vegar alls 317 og hefur þeim því fjölgað um 143 milli ára, eða rúm 82%.

Tafla 1 Fjöldi endurskoðaðra stofnana og fjárlagaliða 2000

	Endurskoðað af Ríkisendurskoðun	Endurskoðað af öðrum	Endurskoðað samtals	Ársreikningar
2000	248	75	323	317
1999	158	83	241	174
1998	148	85	233	129

Ríkisendurskoðandi gerir fyrirvara um réttmæti fjárheimilda í áritun sinni á ríkisreikning fyrir árið 2000. Að mati Ríkisendurskoðunar endurspegla þær fjárheimildir sem tilgreindar eru í reikningnum ekki þær heimildir til útgjalda sem Alþingi hefur samþykkt eða sem heimilar eru skv. 2. mgr. 37. gr. laga nr. 88/1997 um fjárreiður ríkissjóðs. Munar þar mestu um að tilgreindar eru sem heimildir tillögur um breytingar á fjárheimildum sem Alþingi á ennþá eftir að fjalla um og samþykkja í lokafjárlögum. Gerður var sams konar fyrirvari í áritun á ríkisreikning 1999. Hins vegar má geta þess að framsetning upplýsinga í ríkisreikningi hefur breyst lítillega milli ára. Þannig hefur fjárheimildadálkur í ríkisreikningi 2000 fengið yfirskriftina ,,fjárheimildir/frumvarp til lokafjárlaga", sem ber með sér að fjárhæðir sem þar eru gefnar upp séu samtala fjárheimilda ársins og tillagna um framlög skv. frumvarpi til lokafjárlaga. Ríkisendurskoðun bendir á að þrátt fyrir breytinguna vantar enn nokkuð upp á að framsetning upplýsinga í reikningum sé í samræmi við ákvæði fjárreiðulaga. Eftir sem áður er ekki ljóst í reikningnum hverjar fjárheimildir ársins eru, þ.e. í skilningi fjárreiðulaga, og því ekki unnt að bera heimildir saman við útkomu. Ríkisendurskoðun telur mikilvægt að á þessu verði ráðin bót svo tryggt verði að framsetning upplýsinga í ríkisreikningi verði að fullu í samræmi við lög og veiti glögga yfirsýn um rekstur og fjármál ríkisins.

Í skýrslunni er vakin athygli á stöðugri aukningu skulda ríkissjóðs en þær námu samtals tæplega 413 ma.kr. í árslok 2000 og höfðu þá aukist um tæplega 30 ma.kr. á árinu. Í því sambandi vegur mikil hækkun lífeyrisskuldbindinga þungt. Í árslok 2000 námu lífeyrisskuldbindingar ríkissjóðs samtals 163 ma.kr. en voru 137 ma.kr. í árslok 1999 og höfðu hækkað um 26 ma.kr milli ára. Nýjar skuldbindingar á árinu námu alls 37 ma.kr. en voru rúmir 22 ma.kr. á árinu 1999. Aukning nýrra skuldbindinga á einkum rætur að rekja til þess að á árinu var gengið frá nýjum kjarasamningum við kennara í grunn- og framhaldsskólum. Um var að ræða kerfisbreytingu þannig að yfirvinnu- og aukagreiðslur voru felldar inn í dagvinnulaun. Athygli skal vakin á því að lífeyrisskuldbindingar ríkissjóðs hafa aukist um rúma 68 ma.kr. frá 1997 eða um 72% á aðeins þremur árum. Ástæðan er sú að á tímabilinu hafa verið gerðir kjarasamningar við fjölmörg stéttarfélög opinberra starfsmanna sem hafa haft í för með sér verulega hækkun grunnlífeyris.

Í skýrslunni er birtur samanburður á útgjöldum stofnana og fjárlagaliða við þær fjárheimildir sem í gildi voru á árinu 2000. Ljóst er að margar stofnanir hafa ekki virt fjárheimildir sínar. Enn má finna dæmi um stofnanir sem árum saman hafa komist upp með að virða ekki fjárheimildir. Að mati Ríkisendurskoðun er brýnt að tekið sé á þessu vandamáli. Minnt skal á ábyrgð forstöðumanna og stjórna í þessu sambandi skv. 49. gr. fyrrnefndra laga nr. 88/1997 um fjárreiður ríkisins og 38. gr. laga nr. 70/1996 um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins. Það er að sjálfsögðu Alþingis að ákveða hvort stofnanir skuli veita meiri og dýrari þjónustu en núverandi fjárheimildir þeirra gera ráð fyrir. Það getur með engum hætti talist eðlileg fjármálastjórn né í samræmi við gildandi lög að samþykkja ár eftir ár viðbótarfjárheimildir til umræddra stofnana löngu eftir að þær hafa stofnað til heimildarlausra útgjalda.

Einnig er bent á að í tilvikum nokkurra stofnana og fjárlagaliða hafa safnast upp ónotaðar fjárheimildir, jafnvel yfir nokkurra ára tímabil. Á það m.a. við um ýmsa safnliði ráðuneytanna. Ljóst er að ýmsar ástæður geta legið að baki því að rekstur stofnana skilar afgangi, t.d. frestun verkefna eða framkvæmda. Hins vegar getur ekki talist eðlilegt að rekstur skili afgangi ár eftir ár. Í slíkum tilvikum þarf að fara fram mat á því hvort rekstrargrunnur hlutaðeigandi stofnunar hafi verið ofáætlaður. Þegar um er að ræða safnliði ráðuneyta telur Ríkisendurskoðun eðlilegt að ónýttar fjárheimildir séu felldar niður í árslok.

Endurskoðun ríkisreiknings fyrir árið 2000 var í meginatriðum hagað með sama hætti og í fyrra. Að þessu sinni var samhliða hefðbundinni fjárhagsendurskoðun lögð áhersla á að kanna sérstaklega nokkra mismunandi þætti í stjórnun og rekstri stofnana. Sjónum var beint að fjármálastjórn stofnana (einkum gerð og notkun rekstraráætlana), samningum þeirra við fyrirtæki á einkamarkaði um öflun og/eða rekstur á tölvubúnaði, fyrirkomulag launamála, meðferð tekna, og innra eftirlit.

Hægt er að skipta endurskoðun ríkisreiknings í nokkra hluta. Þannig felst endurskoðun á A-hluta ríkisreiknings í stórum dráttum í staðfestingum og afstemmingum á eigna- og skuldaliðum sem tilgreindir eru í efnahagsreikningi ríkissjóðs. Skatttekjur og aðrar tekjur sem tilgreindar eru í rekstrarreikningi ríkissjóðs eru stemmdar af við bókhalds-

kerfið og skilagreinar frá innheimtumönnum ríkissjóðs. Afskriftir skatt-krafna eru athugaðar sérstaklega. Þá felst endurskoðun á A-hluta í athugun á bókhaldi og fjárreiðum þeirra stofnana sem teljast til þessa hluta ríkisreiknings og beinist hún að gjaldaliðum, sértekjum og eigna-skráningu. Sumar stofnanir eru endurskoðaðar árlega en aðrar á tveggja, þriggja eða ennþá lengra árabili eftir því hve mikil áhætta er talin felast á mistökum og misferli.

2 Afkoma og fjárhagsstaða ríkissjóðs

Afkoma ríkissjóðs var lakari á árinu 2000 en árið á undan. Ríkissjóður var rekinn með 4,3 ma.kr. tekjuhalla á síðasta ári en árið 1999 var afgangur af rekstrinum samtals að fjárhæð 23,6 ma.kr. Afkoman var mun lakari en fjárlög gerðu ráð fyrir en þau gerðu ráð fyrir 16,7 ma.kr. tekjuafgangi.

Tekjuhalli ríkissjóðs á árinu 2000 nam 1,9% af tekjum ársins en til samanburðar nam afgangurinn árið á undan 10,6% af tekjum þess árs. Tekjur ríkissjóðs hækkuðu óverulega milli áranna 1999 og 2000. Hækkunin nam aðeins um rúmlega 2 ma.kr. sem er innan við 1%. Miðað við þróun síðustu ára er hér um veruleg umskipti að ræða. Á tímabilinu 1995 til 1999 hækkuðu tekjur ríkissjóðs að meðaltali um 27,1 m.kr. milli ára. Mesta hækkun tekna var milli áranna 1998 og 1999, alls 41,8 ma.kr. eða 23,1%.

Útgjöld ríkissjóðs hækkuðu milli áranna 1999 og 2000 um samtals tæplega 30 ma.kr. eða 15,0%. Um er að ræða mun meiri aukningu en varð milli áranna 1998 og 1999. Þá jukust útgjöld ríkissjóðs um 9,4 ma.kr. eða 4,9%.

Við samanburð á afkomu ríkissjóðs milli ára er rétt að hafa eftirfarandi í huga:

- Tekjur af sölu eigna voru óverulegar á árinu 2000 en vógu þungt á árinu 1999. Alls skilaði sala eigna 11,1 ma.kr. í ríkissjóð á árinu 1999 en einungis 600 m.kr. á síðasta ári.
- Kostnaður vegna gjaldfærslu lífeyrisskuldbindinga jókst milli ára um 12 ma.kr. Gjaldfærsla lífeyrisskuldbindinga nam 24,9 ma.kr. á árinu 2000 en 12,9 ma.kr. á árinu 1999. Nýir kjarasamningar við grunn- og framhaldsskólakennara vega þungt í þessu sam-

bandi. Samtals hækkaði gjaldfærsla lífeyrisskuldbindinga um 14,1 ma.kr. vegna þeirra.

- Mikil hækkun varð á afskriftum skattkrafna ríkissjóðs. Við athugun hefur komið í ljós að skattkröfur ríkissjóðs hafa verið ofmetnar hin síðari ár. Afskriftir slíkra krafna hækkuðu um 11,4 ma.kr. á árinu 2000, sem er tæpum 7 ma.kr. hærri fjárhæð en afskrifuð var á árinu 1999.

Í skýrslu um endurskoðun ríkisreiknings ársins 1999 lét Ríkisendurskoðun í ljós áhyggjur af því að þrátt fyrir hagstæð ytri skilyrði undanfarin ár, hafa skuldir ríkissjóðs haldið áfram að vaxa. Með hliðsjón af því að eftirspurn í hagkerfinu fer nú þverrandi, sem m.a. kemur fram í hægari vexti tekna ríkissjóðs, telur stofnunin sérstaka ástæðu til að ítreka þessar áhyggjur. Heildarskuldir ríkissjóðs námu tæpum 413 ma.kr. í árslok 2000 og höfðu hækkað um rúmlega 29 ma.kr. frá árinu á undan. Hækkun skulda stafar fyrst og fremst af aukningu lífeyrisskuldbindinga sem ríkissjóður ábyrgist. Að vísu hafa stjórnvöld notað hluta þess svigrúms sem betri afkoma ríkissjóðs hefur skapað til að greiða niður skuldir en það hefur ekki nægt til að vega upp á móti mikilli hækkun lífeyrisskuldbindinga á undanförnum árum. Nánar er fjallað um þróun og horfur vegna lífeyrisskuldbindinga ríkissjóðs á öðrum stað í skýrslunni.

Bókfærður höfuðstóll (eigið fé) í ríkisreikningi sýnir mismun á annars vegar peningalegum eignum og eignarhlutum ríkissjóðs í ríkisfyrirtækjum og hlutafélögum, og hins vegar skuldum ríkissjóðs. Segja má að neikvæður höfuðstóll jafngildi ráðstöfun á framtíðartekjum ríkissjóðs. Í árslok 2000 var höfuðstóll ríkissjóðs neikvæður um 198 ma.kr. og hafði staðan versnað um 26,5 ma.kr. frá árinu 1999.

Endurmat á efnahagsreikningi ríkissjóðs er fært beint höfuðstól en ekki í rekstrarreikning eins og tíðkast í reikningsskilum fyrirtækja. Endurmatsbreytingar sem ekki koma fram í rekstrarreikningi geta þannig haft veruleg áhrif á fjárhagsstöðu ríkissjóðs á hverjum tíma. Breyting á höfuðstól frá ári til árs gefur allgóða mynd af þróun fjárhagsstöðu ríkissjóðs frá einu uppgjörstímabili til annars. Höfuðstóll ríkissjóðs breyttist þannig á árinu 2000:

Tafla 2 Höfuðstóll ríkissjóðs (A-hluta) 2000

Í m.kr.	
Staða í ársbyrjun	(171.609)
Leiðrétting höfuðstóls í ársbyrjun	(266)
Endurmat:	
Veltufjármunir	(61)
Langtímakröfur	3.824
Langtímaskuldir	(28.801)
Endurmat peningalegra liða samtals	(25.038)
Endurmat hlutabréfa og stofnfjár	3.098
Endurmat samtals	(21.940)
Tekjujöfnuður ríkissjóðs árið 2000	(4.286)
Staða í árslok	(198.101)

Eiginfjárstaða ríkissjóðs var neikvæð um 171,6 ma.kr. í ársbyrjun 2000 en var neikvæð um 198,1 m.kr. í árslok. Staðan versnaði því á árinu um 26,5 ma.kr. eða 15,4%. Meginskýringin er endurmatshækkun langtímaskulda og skuldbindinga að fjárhæð alls um 28,8 m.kr. Sú hækkun er til komin vegna óhagstæðrar gengisþróunar og verðbólgu innanlands þar sem langtímaskuldir eru ýmist verðtryggðar eða eru í erlendri mynt. Auk þess eru inn í þessari aukningu lífeyrisskuldbindingar en endurmatshækkun þeirra nam 12,6 ma.kr.

Á móti þessari hækkun skulda kemur endurmatshækkun langtíma-krafna og langtímaeigna að fjárhæð samtals um 6,9 ma.kr. Leiðrétting höfuðstóls í ársbyrjun 2000 að fjárhæð 266 m.kr. er vegna niður-fellingar höfuðstóls Landgræðslusjóðs að fjárhæð 141 m.kr. og breytingar á höfuðstól Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga 112 m.kr., auk leiðréttingar vegna endurlána að fjárhæð 12 m.kr. Loks má nefna að rekstrarhalli ríkissjóðs á árinu, þ.e. tekjujöfnuður, nam alls um 4,3 ma.kr. til lækkunar eigin fjár.

Þróun ríkisfjármála frá 1995

Í þeim töflum sem á eftir koma er sýnd þróun ýmissa stærða úr ríkis-reikningi síðustu sex árin. Í því sambandi ber að hafa hugfast að reikningsskilaaðferðum sem notaðar eru við gerð ríkisreiknings var breytt frá og með árinu 1998 í kjölfar nýrra laga um fjárreiður ríkis-sjóðs. Hafði það m.a. þau áhrif að ýmsir liðir hækkuðu bæði tekna- og gjaldamegin í rekstrarreikningi, auk þess sem bókfært verðmæti eigna-

hluta ríkissjóðs í stofnunum og fyrirtækjum utan hans hækkaði. Breytingar þessar höfðu hins vegar ekki áhrif á afkomu ríkissjóðs.

Tafla 3 Rekstur og efnahagur ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000

Í m.kr.	*Tekjur*	*Gjöld*	*Tekjuafgangur (tekjuhalli)*	*Eignir*	*Skuldir*	*Eigið fé*
2000	224.715	229.001	(4.286)	214.847	412.948	(198.101)
1999	222.633	199.002	23.631	212.240	383.848	(171.609)
1998	180.846	189.636	(8.789)	184.502	380.921	(196.420)
1997	144.828	134.586	10.242	136.007	367.400	(231.394)
1996	128.281	136.978	(8.697)	115.057	353.723	(238.666)
1995	114.190	129.356	(15.166)	106.504	330.776	(224.272)

Efnahagsreikningur ríkissjóðs sýnir stöðu veltufjármuna, langtímakrafna og eignarhluta í fyrirtækjum sem ríkið á hlut í. Varanlegir rekstrarfjármunir, t.d. fasteignir, bifreiðar, áhöld og tæki, eru hins vegar ekki eignfærðir í reikningsskil ríkissjóðs, heldur er kaupverð þeirra að fullu fært til gjalda á því ári sem þeirra er aflað (sjá um eignaskrá bls. 19). Í árslok 2000 nam verðmæti allra bókfærðra eigna ríkissjóðs sem færðar eru í efnahagsreikningi 214,8 ma.kr. Efnahagsreikningurinn sýnir ennfremur stöðu allra skulda sem ríkissjóður hefur stofnað til, en þær námu í árslok 2000 samtals 412,9 ma.kr. Mismunur eigna og skulda svarar til bókfærðs eigin fjár (höfuðstóls) ríkissjóðs og var það þannig neikvætt um 198 ma.kr. í árslok 2000.

Ástæða þess að staða eigin fjár batnaði umtalsvert á árinu 1998 er sú að eignir að verðmæti 51 ma.kr. voru færðar upp í efnahagsreikning ríkissjóðs í byrjun þess árs. Góð afkoma ríkissjóðs á árinu 1999 varð til þess að eiginfjárstaðan batnaði enn frekar á því ári. Að sama skapi olli neikvæður tekjujöfnuður á síðasta ári því að eiginfjárstaðan versnaði milli áranna 1999 og 2000.

Langtímakröfur

Á eignahlið efnahagsreikningsins eru það langtímakröfur, eignarhlutir í fyrirtækjum og óinnheimtar ríkistekjur sem vega þyngst. Langtímakröfur ríkissjóðs námu 70,9 ma.kr. í árslok 2000. Einkum er hér um að ræða lán til ýmissa ríkisfyrirtækja og lánastofnana í B- og C-hluta ríkisreiknings, t.d. vegna Flugstöðvar á Keflavíkurflugvelli, Lánasjóðs

íslenskra námsmanna, Íbúðalánasjóðs og Byggðastofnunar. Frá 1996 hafa nýjar lántökur og afborganir sem innheimtast af eldri lánum nokkurn veginn haldist í hendur.

Tafla 4 Langtímakröfur ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000

Í m.kr.	*Ný lán*	*Afborganir*	*Endurmat*	*Staða í árslok*
2000	5.439	(7.689)	3.822	70.919
1999	10.375	(8.823)	3.056	69.347
1998	7.809	(10.209)	1.860	64.738
1997	9.012	(8.841)	1.446	65.278
1996	12.865	(14.168)	902	63.661
1995	17.326	(8.608)	(38)	64.063

Eignarhlutir í fyrirtækjum og stofnunum

Bókfært verðmæti eignarhluta ríkissjóðs í fyrirtækjum og stofnunum nam 74,6 ma.kr. í árslok 2000. Stærstu eignahlutar voru í Seðlabanka Íslands en hann var bókfærður á 14,8 ma.kr., í Landsvirkjun á tæpa 13,5 ma.kr., í Landssíma Íslands hf. á 7,9 ma.kr., í Íbúðalánasjóði á 5,7 ma.kr., Nýsköpunarsjóði atvinnulífsins á 5,4 ma.kr., Landsbanka Íslands hf. á 5,2 ma.kr. og Búnaðarbanka Íslands hf. á 3,3 ma.kr.

Tafla 5 Eignarhlutar ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000

Í m.kr.	*Kaup*	*Sala*	*Hagnaður (tap)*	*Endurmat og niðurfærsla*	*Staða í árslok*
2000	3.246	(57)	(24)	3.099	74.657
1999	165	(6.430)		8.318	68.393
1998	3.641	(7.733)	2.071	37.536	66.340
1997	18.221	(2.250)	56	(479)	30.825
1996	7.898	(128)	12	13	15.276
1995	309	(154)		(67)	7.481

Óinnheimtar ríkistekjur

Óinnheimtar ríkistekjur námu 46 ma.kr. í árslok 2000. Fram til ársins 1998 voru afskrifaðar kröfur dregnar frá bókfærðum tekjum ársins, en hafa verið færðar til gjalda í ríkisreikningi frá og með 1998. Í töflunni

að neðan hafa tekjutölur fyrir 1995 - 1997 verið leiðréttar með tilliti til þessa.

Tafla 6 Óinnheimtar ríkistekjur 1995 - 2000

Í m.kr.	Tekjur ársins	Innheimtar tekjur	Afskriftir og efnahagsfærslur	Staða í árslok
2000	221.547	(210.709)	(11.350)	46.032
1999	206.555	(190.064)	(4.542)	46.544
1998	176.801	(163.582)	(4.758)	34.595
1997	139.812	(132.514)	(4.531)	26.137
1996	132.096	(128.154)	(3.909)	23.370
1995	120.082	(114.514)	(5.892)	23.337

Hreint veltufé

Hreint veltufé eru veltufjármunir að frádregnum skammtímaskuldum. Hreint veltufé ríkissjóðs nam 28,6 ma.kr. í árslok 2000. Greiðslustaða ríkissjóðs hefur batnað eins og veltufjárhlutfallið sýnir.

Tafla 7 Veltufjármunir og skammtímaskuldir ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000

Í m.kr.	Veltufjármunir	Skammtímaskuldir	Hreint veltufé	Veltufjárhlutfall
2000	77.567	48.970	28.597	1,6
1999	81.815	54.722	27.093	1,5
1998	60.599	58.052	2.547	1,0
1997	46.041	61.388	(15.347)	0,8
1996	43.970	57.504	(13.534)	0,8
1995	41.640	55.834	(14.194)	0,7

Varanlegir rekstrarfjármunir

Eins og áður segir hafa varanlegir rekstrarfjármunir ekki verið færðir til eignar í efnahagsreikningi ríkissjóðs. Hins vegar hefur um nokkurra ára skeið verið unnið að því að taka saman heildstæða eignaskrá yfir varanlega rekstrarfjármuni ríkisins og birta upplýsingar úr henni í séryfirliti með ríkisreikningi. Í ríkisreikningi fyrir árið 2000 kemur fram að bókfært verðmæti eigna sem skráðar eru í eignaskrá hafi numið 13,6 ma.kr. en það var 11,5 ma.kr. í uppgjöri ársins 1999. Sundurliðun er sýnd í neðangreindri töflu, en tekið skal fram að heildstæðar upp-

lýsingar um verðmæti fasteigna í eigu ríkissjóðs liggja ekki fyrir. Ætla má að verðmæti fasteigna ríkissjóðs hlaupi á tugum milljarða. Sundurliðun eignaflokka má finna í séryfirliti 3 sem fylgir ríkisreikningi.

Tafla 8 Varanlegir rekstrarfjármunir ríkissjóðs (A-hluta) árið 2000

Í m.kr.	*Kaup ársins*	*Endurmat ársins*	*Afskriftir ársins*	*Verðmæti í árslok*	*Verðmæti í árslok 1999*
Hús- og skrifstofubúnaður	710	5	(594)	1.870	1.506
Áhöld og tæki	224	92	(228)	898	764
Lækninga- og rannsóknatæki	311	325	(962)	3.354	3.483
Skip og flugvélar	1.741	396	(303)	5.484	3.914
Bifreiðar	226	59	(170)	1.058	940
Vinnuvélar og tæki	68	122	(85)	587	551
Aðrar eignir	56	13	(3)	420	313
	3.337	1.012	(2.344)	13.671	11.472

Langtímaskuldir[1]

Langtímaskuldir ríkissjóðs fara stöðugt hækkandi, sérstaklega vegna mikillar aukningar lífeyrisskuldbindinga eins og áður er komið fram. Langtímaskuldir ríkissjóðs námu þannig 369 ma.kr. í árslok 2000 og hafa hækkað um 36,8 ma.kr. milli ára. Taflan að neðan sýnir þróun langtímaskulda frá árinu 1995 en þær hafa hækkað um 91 ma.kr. frá þeim tíma, eða 33%.

Tafla 9 Langtímaskuldir ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000

Í m.kr.	*Ný lán*	*Afborganir*	*Endurmat*	*Staða í árslok*
2000	64.715	(55.834)	27.934	369.083
1999	40.117	(48.733)	11.597	332.268
1998	47.138	(40.003)	13.812	329.287
1997	28.679	(24.363)	4.533	308.336
1996	57.881	(43.733)	7.359	299.489
1995	33.695	(15.395)	13.877	277.981

Taflan að neðan sýnir þróun annarra langtímaskulda ríkissjóðs en lífeyrisskuldbindinga á undanförnum árum. Þær námu samtals 206

[1] Hér er fjallað um tekin löng lán ríkissjóðs en afborgunum næsta árs og langtímavöxtum er sleppt.

ma.kr. í árslok 2000 og hafa hækkað um tæplega 11 ma.kr. milli ára. Hlutfall innlendra skulda af heildarupphæð langtímaskulda (þ.e. án lífeyrisskuldbindinga) hefur lækkað úr um 35% árið 1995 í um 32% árið 2000, en hlutfall erlendra skulda hefur að sama skapi hækkað úr um 65% árið 1995 í um 68% árið 2000.

Tafla 10 Langtímaskuldir ríkissjóðs (A-hluta) án lífeyrisskuldbindinga 1995 - 2000

Í m.kr.	*Ný lán*	*Afborganir*	*Endurmat*	*Staða í árslok*
2000	39.838	(44.070)	15.378	206.075
1999	27.244	(38.454)	1.998	194.930
1998	25.140	(37.538)	3.122	204.142
1997	24.683	(23.443)	3.084	213.418
1996	54.278	(42.795)	1.029	209.095
1995	30.022	(14.676)	(508)	196.582

Taflan að neðan sýnir breytingar sem orðið hafa á lífeyrisskuldbindingum ríkissjóðs á hverju ári frá 1995 og stöðu þeirra í lok árs. Gríðarleg hækkun varð á lífeyrisskuldbindingum á árinu 1998, aðallega vegna breytinga á launakerfi ríkisins sem fólu í sér að fastar aukagreiðslur af ýmsu tagi voru felldar inn í föst mánaðarlaun. Reglur um lífeyrisgreiðslur meirihluta ríkisstarfsmanna kveða á um að lífeyrir skuli reiknast sem ákveðið hlutfall fastra launa og því hafði þessi breyting víðtækar afleiðingar á skuldastöðu ríkissjóðs þar sem lífeyrisskuldbindingar hækkuðu um 30,2 ma.kr. á milli ára eða nærfellt 32%. Til samanburðar má geta þess að launagjöld ríkisins hækkuðu á sama tíma um 9,4 ma.kr. sem svarar til 23,2% hækkunar frá árinu áður. Breytingar á kjarasamningum ríkisstarfsmanna fólu því í sér nálægt 40 ma.kr. áhrif á ríkisfjármálin á árinu 1998.

Tafla 11 Lífeyrisskuldbindingar ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000

Í m.kr.	*Nýjar á árinu*	*Greitt*	*Endurmat*	*Staða í árslok*
2000	24.877	(11.764)	12.556	163.007
1999	12.873	(2.416)	9.599	137.338
1998	21.998	(2.465)	10.690	125.145
1997	3.996	(920)	1.449	94.918
1996	3.603	(938)	6.330	90.394
1995	3.673	(719)	14.385	81.399

Eigið fé

Í töflunni að neðan er sýnd þróun bókfærðs eigin fjár (höfuðstóls) ríkissjóðs undanfarin sex ár. Áður hefur komið fram að neikvæð staða eigin fjár lækkaði árið 1998 vegna endurmats eignarhluta í fyrirtækjum.

Tafla 12 Eigið fé ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000

Í m.kr.	*Endurmat*	*Tekjujöfnuður*	*Staða í árslok*
2000	(22.206)	(4.286)	(198.101)
1999	1.180	23.631	(171.608)
1998	43.764	(8.789)	(196.419)
1997	(2.971)	10.242	(231.394)
1996	(5.696)	(8.697)	(238.665)
1995	(13.788)	(15.166)	(224.272)

Sjóðstreymi

Eins og almennt tíðkast við gerð reikningsskila er ríkissjóður gerður upp á rekstrargrunni. Í því felst að allar tekjur sem falla til á árinu og öll gjöld sem stofnað er til á árinu færast í rekstrarreikning, óháð því hvort tekjurnar hafa verið innheimtar og gjöldin greidd í árslok. Yfirliti um sjóðstreymi, sem er hluti ríkisreikningsins, er m.a. ætlað að veita upplýsingar um greiðsluhreyfingar ársins. Sjóðstreymið sýnir handbært fé frá rekstri, en það eru þeir fjármunir sem rekstur ríkissjóðs á árinu skilar eftir að tekið hefur verið tillit til reiknaðra rekstrarliða sem ekki hafa áhrif á fjárstreymi og breytinga á rekstrartengdum eignum og skuldum. Handbært fé frá rekstri svarar þannig til þess sem kalla má greiðsluafkomu ríkissjóðs. Á árinu 2000 skilaði rekstur ríkissjóðs 17,5 ma.kr. í

handbæru fé. Það er svipuð niðurstaða og árið 1999 en þá nam handbært fé frá rekstri 17,0 ma.kr. Jafnan er talsverður munur á tekjuafgangi og handbæru fé frá rekstri, ekki síst vegna mikilla gjaldfærðra lífeyrisskuldbindinga.

Tafla 13 Handbært fé frá rekstri 1995 - 2000

Í m.kr.	*Tekjuafgangur (tekjuhalli)*	*Handbært fé frá rekstri*
2000	(4.286)	17.506
1999	23.631	17.015
1998	(8.789)	11.657
1997	10.242	1.630
1996	(8.697)	(10.628)
1995	(15.166)	(5.172)

Á árabilunum 1995 - 1997 var ekki gert sjóðstreymi fyrir A-hluta ríkissjóðs og er því hér um að ræða að hluta til áætlaðar fjárhæðir fyrir þau ár.

Lánsfjárjöfnuður

Í umfjöllun um ríkisfjármál ber hugtökin lánsfjárjöfnuð, lánsfjárþörf og lánsfjárafgang jafnan á góma. Lánsfjárjöfnuður getur bæði verið jákvæður og neikvæður. Lánsfjárþörf er neikvæður lánsfjárjöfnuður og er notuð til að lýsa þörf ríkissjóðs fyrir lánsfé til að fjármagna greiðsluhalla, nýjar lánveitingar umfram innheimtar afborganir, greiðslu afborgana af skuldum og breytingu á handbæru fé. Lánsfjárafgangur er hins vegar jákvæður lánsfjárjöfnuður og er mælikvarði á hversu mikið fé ríkissjóður hefur til ráðstöfunar til að greiða niður skuldir á árinu.

Rétt er að fram komi að lánsfjárjöfnuður byggir á greiðsluhreyfingum þannig að einungis lánahreyfingar sem hafa áhrif á sjóðstöðu ríkissjóðs eru teknar með. Hækkun reiknaðra skuldaliða eins og lífeyrisskuldbindinga hefur ekki áhrif á lánsfjárjöfnuðinn.

Tafla 14 Lánsfjárjöfnuður ríkissjóðs (A-hluta) 1995 - 2000

Í m.kr.	*Lántökur*	*Afborganir*	*Lántökur umfram afborganir*	*Lækkun (hækkun) á handbæru fé*	*Lánsfjárþörf (lánsfjárafgangur)*
2000	80.932	89.112	(8.180)	(1.476)	(9.475)
1999	61.613	(78.250)	(16.637)	(2.482)	(19.119)
1998	71.021	(80.531)	(9.510)	(7.316)	(16.826)
1997	89.943	(92.592)	(2.649)	(176)	(2.825)
1996	121.302	(110.229)	11.073	888	11.961
1995	78.549	(61.572)	16.977	1.482	18.459

Tafla 15 Rekstrarreikningur ríkissjóðs (A-hluta)

Í m.kr.	2000	1999	Breyt.	%
Tekjur				
Skatttekjur:				
Skattar á tekjur einstaklinga	44.125	37.987	6.138	16,2
Skattar á tekjur lögaðila	9.679	9.126	553	6,1
Aðrir skattar á tekjur	5.791	5.930	(139)	(2,3)
Tryggingagjöld	19.680	17.787	1.893	10,6
Eignarskattar	9.872	8.450	1.422	16,8
Virðisaukaskattur	71.903	70.020	1.883	2,7
Vörugjöld og aðrir sértækir veltuskattar	30.941	30.804	137	0,4
Aðrir skattar á vöru og þjónustu	8.122	7.209	913	12,7
Aðrir skattar	538	483	55	11,4
Skatttekjur samtals	200.651	187.796	12.855	6,8
Rekstrartekjur:				
Arðgreiðslur	2.477	2.733	(256)	(9,4)
Vextir og aðrar eignatekjur	10.698	9.269	1.429	15,4
Neyslu- og leyfisgjöld	5.347	4.873	474	9,7
Sektir	508	589	(81)	(13,8)
Rekstrartekjur samtals	19.030	17.465	1.566	9,0
Sala eigna	635	11.140	(10.505)	(94,3)
Fjárframlög	1.231	1.294	(63)	(4,9)
Endurmat á virði ríkisfyrirtækja	3.167	4.938	(1.771)	(35,9)
Tekjur samtals	224.715	222.633	2.081	0,9
Gjöld				
Æðsta stjórn ríkisins	2.149	1.876	273	14,6
Forsætisráðuneyti	1.459	1.689	(230)	(13,6)
Menntamálaráðuneyti	22.459	21.368	1.091	5,1
Utanríkisráðuneyti	4.807	3.635	1.172	32,2
Landbúnaðarráðuneyti	9.502	9.346	156	1,7
Sjávarútvegsráðuneyti	2.508	2.505	3	0,1
Dóms- og kirkjumálaráðuneyti	11.574	10.797	777	7,2
Félagsmálaráðuneyti	11.266	11.483	(217)	(1,9)
Heilbrigðis- og tryggingamálar.	78.479	72.621	5.858	8,1
Fjármálaráðuneyti	48.981	30.431	18.550	61,0
Samgönguráðuneyti	13.315	11.908	1.407	11,8
Iðnaðarráðuneyti	2.631	1.853	778	42,0
Viðskiptaráðuneyti	1.404	1.278	126	9,9
Hagstofa Íslands	378	330	48	14,5
Umhverfisráðuneyti	2.842	2.550	292	11,5
Fjármagnskostnaður	15.245	15.332	(87)	(0,6)
Gjöld samtals	229.001	199.002	29.997	15,1
Tekjuafgangur (tekjuhalli)	(4.286)	23.631	(27.916)	(118,1)

Tafla 16 Efnahagsreikningur ríkissjóðs (A-hluta) 31. desember

Í m.kr.	2000	1999	Breyt.	%
Eignir				
Langtímakröfur og áhættufjármunir:				
Veitt löng lán	70.919	69.347	1.572	2,3
Næsta árs afborganir fluttar á skammtímakröfur	(8.297)	(7.316)	(981)	13,4
Hlutabréf og stofnfjárframlög	74.658	68.393	6.265	9,2
Langtímakröfur og áhættufjármunir samtals	137.280	130.425	6.856	5,3
Veltufjármunir:				
Vöru- og efnisbirgðir	776	791	(15)	(1,9)
Óinnheimtar ríkistekjur	46.032	46.543	(511)	(1,1)
Skammtímakröfur, aðrar	5.632	11.811	(6.179)	(52,3)
Næsta árs afborganir af veittum löngum lánum	8.297	7.316	981	13,4
Handbært fé, nettó	16.830	15.354	1.476	9,6
Veltufjármunir samtals	77.567	81.815	(4.249)	(5,2)
Eignir samtals	214.847	212.240	2.607	1,2
Skuldir og höfuðstóll				
Höfuðstóll:				
Höfuðstóll í ársbyrjun	(171.875)	(196.420)	24.545	(12,5)
Endurmat	(21.940)	1.180	(23.120)	(1.959,3)
Tekjujöfnuður	(4.286)	23.631	(27.917)	(118,1)
Höfuðstóll í árslok	(198.101)	(171.609)	(26.493)	15,4
Lífeyrisskuldbindingar	163.007	137.338	25.669	18,7
Langtímaskuldir:				
Áfallnir ógjaldfallnir vextir	16.251	20.884	(4.633)	(22,2)
Tekin löng innlend lán	66.750	76.794	(10.044)	(13,1)
Tekin löng erlend lán	139.325	118.136	21.189	17,9
Næsta árs afborganir fluttar á skammtímaskuldir	(21.355)	(24.026)	2.671	(11,1)
Langtímaskuldir samtals	200.971	191.788	9.183	4,8
Skammtímaskuldir:				
Krafa á ríkistekjur	1.152	1.167	(15)	(1,3)
Ógreidd gjöld (án vaxta)	5.568	6.713	(1.145)	(17,1)
Áfallnir ógjaldfallnir vextir	6.846	4.251	2.595	61,0
Tekin stutt lán	6.205	10.153	(3.948)	(38,9)
Aðrar skammtímaskuldir	7.845	8.411	(566)	(6,7)
Næsta árs afborganir langtímaskulda	21.355	24.026	(2.671)	(11,1)
Skammtímaskuldir samtals	48.970	54.722	(5.750)	(10,5)
Skuldir samtals	412.948	383.848	29.100	7,6
Skuldir og höfuðstóll samtals	214.847	212.240	2.607	1,2

Tafla 17 Sjóðstreymi ríkissjóðs (A-hluta)

Í m.kr.	2000	1999	Breyt.	%
Rekstrarhreyfingar:				
Tekjujöfnuður	(4.286)	23.631	(27.917)	(118,1)
Rekstrarliðir sem ekki hafa áhrif á handbært fé:				
Lífeyrisskuldbindingar	21.875	10.457	11.418	109,2
Afföll af teknum lánum	2.540	3.734	(1.194)	(32,0)
Áfallin ógjaldfallin vaxtagjöld langtímaskulda	(5.500)	2.813	(8.313)	(295,5)
Söluhagnaður af eignum	24	(10.459)	10.483	(100,2)
Tekjufærsla v/endurmats félaga	(3.167)	(4.938)	1.771	(35,9)
	15.772	25.238	(13.752)	(54,5)
Breyting rekstrartengdra eigna og skulda:				
Afskrifaðar skattkröfur	11.350	4.542	6.808	149,9
Viðskiptakröfur	(5.697)	(17.518)	11.821	(67,5)
Viðskiptaskuldir	367	4.752	(4.385)	(92,3)
Handbært fé frá rekstri	17.506	17.015	492	2,9
Fjárfestingarhreyfingar:				
Lánveitingar	(5.944)	(6.342)	398	(6,3)
Afborganir veittra lána	9.235	8.907	328	3,7
Fyrirfram greitt upp í langtímakostnað	(8.762)	(7.754)	(1.008)	13,0
Kaup hlutabréfa og eiginfjárframlög	(249)	(152)	(97)	63,8
Sala hlutabréfa og eignarhluta	228	11.180	(10.952)	(98,0)
Fjárfestingarhreyfingar samt.	(5.492)	5.839	(11.331)	(194,1)
Fjármögnunarhreyfingar:				
Lántökur	39.838	22.509	17.329	77,0
Afborganir lána	(50.558)	(42.881)	(7.677)	17,9
Gengismunur og endurmat sjóðs- og bankareikninga	182	(172)	354	(205,8)
Fjármögnunarhreyfingar samt.	(10.538)	(20.544)	10.006	(48,7)
Breyting handbærs fjár	1.476	2.310	(834)	(36,1)
Handbært fé í ársbyrjun	15.354	13.044	2.310	17,7
Handbært fé í árslok	16.830	15.354	1.476	9,6

3 Efnahagur A-hluta ríkissjóðs

Í kaflanum er fjallað um endurskoðun efnahags A-hluta ríkissjóðs árið 2000. Í upphafi er fjallað um handbært fé, skammtímakröfur og skammtímaskuldir. Því næst um veitt og tekin lán, bæði hjá Endurlánum ríkissjóðs og þau lán sem fjármálaráðuneytið hefur sjálft umsjón með og eru bókfærð beint hjá Ríkisbókhaldi. Fjallað er um afskriftir krafna annarra en skattkrafna og afskriftareikning ríkissjóðs. Einnig er umfjöllun um langtímaskuldir ríkissjóðs.

Endurskoðun efnahags ríkissjóðs árið 2000 var hagað með eftirfarandi hætti:

- Sjóður var talinn um áramót og stimpilmerki hjá ríkisféhirði
- Farið var yfir afstemmingar bankareikninga
- Innra eftirlit var kannað og var í því sambandi stuðst við fyrri athuganir stofnunarinnar
- Farið var yfir viðskiptareikninga hjá Endurlánum ríkissjóðs
- Lagt var mat á niðurfærslu krafna
- Farið var yfir veitt lán ríkissjóðs í umsjá fjármálaráðuneytisins
- Uppgjör spariskírteina og annarra ríkisverðbréfa var kannað hjá Lánasýslu ríkisins

Handbært fé ríkissjóðs

Handbært fé ríkissjóðs og ríkisstofnana í A-hluta nam alls 16,8 ma.kr. í árslok 2000 en var 15,4 ma.kr. árið á undan. Mestur hluti handbærs fjár ríkissjóðs er á bankareikningum hjá Seðlabanka Íslands. Ríkisendurskoðun gerði sjóðstalningu hjá ríkisféhirði í ársbyrjun 2001. Borin var saman niðurstaða talningar, gjaldkerakerfis og bókhalds. Engar athugasemdir voru gerðar.

Bankareikningar höfðu verið stemmdir af miðað við stöðu bankayfirlits í árslok 2000. Ríkisendurskoðun hefur yfirfarið bankaafstemmingarnar. Ekki eru gerðar athugasemdir við þær. Að mati Ríkisendurskoðunar er eðlilegt að endurmetin sé þörf fyrir þann mikla fjölda bankareikninga sem er í bókhaldi ríkissjóðs í ljósi nýjunga í bókhaldstækni og möguleikum á sundurliðun.

Skammtímakröfur

Skammtímakröfur að frátöldum óinnheimtum ríkissjóðstekjum námu 5,6 ma.kr. í árslok 2000 og lækkuðu um 6,2 ma.kr. frá árinu á undan. Í þessari fjárhæð eru hvorki afborganir næsta árs af veittum lánum né óinnheimtar ríkistekjur og greiðslufrestur virðisaukaskatts í tolli.

Tafla 18 Skammtímakröfur ríkissjóðs

Í m. kr.	2000	1999	Breyt.	%
Kröfur v/sölu hlutafjár í ríkisbönkum	0	5.523	(5.523)	-
Veitt stutt lán	1	1.006	(1.005)	-
Aðrar skammtímakröfur	5.632	5.282	350	6,6%
	5.633	11.811	(6.178)	(52,3%)
Óinnheimtar ríkistekjur	46.032	46.543	(511)	(1,1%)
Samtals	51.664	58.354	(12.867)	(22,0%)

Í töflunni hér að ofan kemur fram að útistandandi kröfur A-hluta stofnana lækkuðu verulega milli ára eða um 12,9 ma.kr. eða 22% sem skýrist að mestu af því að kröfur vegna sölu hlutafjáreignar ríkissjóðs í Búnaðarbanka Íslands hf. og Landsbanka Íslands hf. í desember 1999 greiddust upp á árinu 2000 en þær voru um 5,5 ma.kr. í upphafi ársins.

Lækkun veittra stuttra lána skýrist af uppgjöri við Landssímann hf. vegna endurmats eigna að fjárhæð 1 ma.kr. Skuldin var greidd á árinu 2000. Aðrar skammtímakröfur námu 5,6 ma.kr. í árslok 2000. Hér er að mestu um að ræða almenna viðskiptareikninga í A-hluta stofnunum. Óinnheimtar ríkistekjur námu 46 ma.kr. í árslok 2000 sem var svipuð fjárhæð og árið á undan.

Meðal skammtímakrafna eru gamlar kröfur Endurlána ríkissjóðs á Lánasýslu ríkisins að fjárhæð 229 m.kr. Hér er um að ræða innbyrðis kröfu innan A-hlutans sem þarf að færa á rétta liði.

Skammtímaskuldir

Skammtímaskuldir ríkissjóðs í heild námu 49 ma.kr. í árslok 2000 og hafa lækkað um 5,8 ma.kr. frá 1999. Stærsti liðurinn eru áætlaðar afborganir langtímalána, að fjárhæð 21 ma.kr. Meðfylgjandi tafla sýnir sundurliðun skammtímaskulda.

Tafla 19 Skammtímaskuldir ríkissjóðs

Í m.kr.	2000	1999	Breyt.	%
Krafa á ríkistekjur	1.152	1.167	(15)	(1,3%)
Ógreidd gjöld	5.568	6.713	(1.145)	(17,1%)
Áfallnir, ógjaldfallnir vextir	6.846	4.251	2.595	61,0%
Tekin stutt lán	6.205	10.153	(3.948)	(38,9%)
Aðrar skammtímaskuldir	7.845	8.411	(566)	(6,7%)
Næsta árs afborganir langtímalána	21.355	24.026	(2.671)	(11,1%)
Samtals	48.970	54.722	(5.750)	(10,5%)

Krafa á ríkistekjur nam 1,2 ma.kr. í árslok 2000 sem er svipuð fjárhæð og árið á undan. Hér er um að ræða skuld ríkissjóðs við ýmsa aðila sem innheimta markaðar tekjur og aðrar rekstrartekjur. Liðurinn ógreidd gjöld nam 5,6 ma.kr. í árslok. Lækkunin var 1,1 ma. frá fyrra ári eða 17%. Skuld vegna kaupa ríkissjóðs á húseignum Sjúkrahúss Reykjavíkur að fjárhæð 1,6 ma.kr. var greidd upp á árinu.

Áfallnir ógjaldfallnir vextir námu 6,8 ma.kr. í árslok. Þetta eru vextir sem koma til greiðslu innan eins árs. Staðan hækkaði um 2,6 ma.kr. frá árinu á undan. Hækkunin skýrist af mikilli hækkun vaxta spariskírteina sem hafa komið til greiðslu á árinu 2001. Tekin stutt lán eru að mestu ríkisvíxlar sem lækkuðu verulega á árinu 2000 og einnig lækkuðu þeir á árinu á undan. Síðar í skýrslunni er umfjöllun um ríkisvíxla.

Aðrar skammtímaskuldir lækkuðu um 0,6 ma.kr. frá fyrra ári og námu alls 7,8 ma.kr. í árslok. Þessi liður samanstendur af skuldum á

almennum viðskiptareikningum. Stærsti liðurinn er 2,3 ma.kr. afdregin staðgreiðsluskuld vegna launa.

Veitt lán ríkissjóðs

Tafla 20 Veitt lán ríkissjóðs, heildaryfirlit

Í m.kr.	2000	1999	Mism.:	%
Staða í ársbyrjun	69.347	64.739	4.608	7,1%
Ný lán á árinu	5.439	10.375	(4.936)	(47,6%)
Afborganir	(7.689)	(8.823)	1.134	(12,9%)
Endurmat ársins	3.822	3.056	765	25,0%
Staða í árslok	70.919	69.347	1.572	2,3%

Veitt lán ríkissjóðs jukust árið 2000 um 2,3% eins og fram kemur í töflunni hér að ofan. Ný lán námu 5 ma.kr. sem er lækkun frá árinu á undan um 48% en þá námu nýjar lánveitingar rúmlega 10 ma.kr. Nýjar lánveitingar voru nánast eingöngu hjá Endurlánum ríkissjóðs og námu rúmlega 5 ma.kr. Afborganir lána á árinu 2000 voru 1,1 ma.kr. lægri en árið á undan eða um 13%. Hafa ber í huga að framangreindar fjárhæðir og stöðutölur eru sýndar hér ,,nettó" þ.e. eftir að fjárhæðir á afskriftarreikningi hafa verið dregnar frá. Hækkun endurmats skýrist af gengisbreytingum sem áhrif hafa á lán sem tryggð eru í erlendri mynt. Veitt lán eru ýmist hjá Endurlánum ríkissjóðs, Ríkisbókhaldi eða hjá A-hluta stofnunum með aðskilinn efnahag.

Veitt lán hjá Endurlánum ríkissjóðs

Veitt innlend endurlán eru í umsjá Lánasýslu ríkisins. Taflan hér að neðan sýnir stöðu lánanna og helstu breytingar á þeim 2000 og 1999.

Tafla 21 Staða veittra lána ríkissjóðs hjá Endurlánum

Í m.kr.	2000	1999	Breyt.	%
Staða í ársbyrjun	38.584	36.076	2.508	7,0%
Ný lán á árinu	5.201	6.116	(915)	(15,0%)
Afborganir	(4.669)	(5.496)	828	(15,1%)
Endurmat ársins	2.586	1.888	697	36,9%
Staða í árslok	41.701	38.584	3.118	8,1%

Langtímakröfur hjá Endurlánum ríkissjóðs námu alls 41,7 ma.kr í árslok 2000, í samanburði við 38,6 ma.kr. árið 1999. Endurmat lána hækkaði talsvert á árinu eða um 37%. Skýrist sú hækkun af því að hluti lánanna er í bandaríkjadollar en gengi hans hækkaði verulega á árinu 2000. Alls voru veitt ný lán á árinu 2000 að fjárhæð 5,2 ma.kr. samanborið við 6,1 ma.kr. árið á undan. Á árinu 2000 var mest veitt til Lánasjóðs Íslenskra námsmanna eða 3 ma.kr. Aðrar nýjar lánveitingar Endurlána ríkissjóðs árið 2000 voru: Lán til Byggingarnefndar Flugstöðvar Leifs Eiríkssonar sem nam 2,1 ma.kr. og lán til Alþjóðaflugþjónustunnar að fjárhæð 65 m.kr.

Vanskil lána hjá Endurlánum ríkissjóðs

Í árslok 2000 námu vanskil hjá Endurlánum ríkissjóðs 100 m.kr. en skv. stöðulista í ágúst 2001 voru þau komin í 155 m.kr. Segja má að öll vanskilin séu tilkomin vegna veittra lána sem voru yfirtekin þegar Framkvæmdasjóður Íslands var lagður niður. Nú eru innheimtuaðgerðir hafnar hjá átta aðilum. Stærsta skuldin nemur samtals 572 m.kr og er hlutaðeigandi skuldari jafnframt með mestu vanskilin. Af öðrum lánum sem eru í vanskilum má nefna að í einu tilviki nema eftirstöðvar 24 m.kr.

Einnig liggur fyrir að innbyrðis kröfur milli A-hluta stofnana hafa ekki verið færðar út. Lagt er til að þetta verði lagfært hið fyrsta.

Veitt lán önnur en hjá Endurlánum ríkissjóðs

Eftirfarandi tafla sýnir stöðu lánveitinga ríkissjóðs sem bókfærðar eru hjá Ríkisbókhaldi án milligöngu Lánasýslu ríkisins. Þess skal getið að lánveitingar A-hluta stofnana með aðskilinn efnahag eru ekki taldar með hér.

Tafla 22 Veitt löng lán ríkissjóðs, án endurlána

Í m.kr.	2000	1999	Mism.:	%
Staða í ársbyrjun	29.894	27.283	2.611	9,6%
Ný lán á árinu	135	4.175	(4.041)	(96,8%)
Afborganir	(2.736)	(3.033)	297	(9,8%)
Endurmat ársins	1.216	1.469	(253)	(17,3%)
Staða í árslok	28.509	29.894	(1.385)	(4,6%)

Staða lánanna í árslok lækkaði um 1,4 ma.kr. frá árinu á undan eða 4,6%. Fjárhæðin er að mestu lán til Landssímans hf. þar var um að ræða uppgjör við ríkissjóð vegna endurmats eigna við stofnun fyrirtækisins. Ný lán á árinu 2000 eru vegna fasteignaviðskipta, uppgjörs skattskulda og einkavæðingar.

Afstemming lánakerfis og fjárhagsbókhalds

Afstemming lánakerfis ríkissjóðs og fjárhagsbókhalds á lánum í umsjá Ríkisbókhalds miðað við árslok 2000 sýnir mismun að fjárhæð 172 m.kr. eignamegin og 73 m.kr. skuldamegin. Meginskýringin eru fiskeldislán sem ekki eru bókfærð hjá Ríkisbókhaldi heldur eru þau í umsjá Byggðastofnunar. Annar mismunur hefur verið skýrður að mati Ríkisendurskoðunar. Má þar nefna skyldusparnað og gömul happdrættislán ríkisins sem ekki eru bókfærð í lánakerfi ríkisins. Eru þetta mismunur og verið hefur undanfarin ár.

Afskriftir lána hjá ríkissjóði

Taflan hér að neðan sýnir stöðu afskriftareiknings ríkissjóðs fyrir 2000 og 1999. Afskriftareikningurinn er mótreikningur sem myndaður er vegna þeirrar áhættu sem talin er vera fólgin í þeim skuldabréfum og viðskiptakröfum sem ríkissjóður hefur fært til eignar. Afskriftareikningurinn byggist á mati og sýnir líklegt útlánatap. Reikningurinn sýnir ekki áætlað tap vegna skattkrafna. Um það tap er fjallað á öðrum stað í skýrslunni. Í árslok 2000 voru 373 m.kr. á afskriftareikningi. Fjallað er nánar um einstaka liði afskriftareikningsins í meðfylgjandi töflu.

Tafla 23 Skipting afskriftareiknings ríkissjóðs 2000 og 1999

Í m.kr.	2000	1999	Mism.:	%
Fiskeldislán hjá Byggðastofnun	108	96	12	12%
Hlutafjárdeild Þróunarsjóðs sjávarútv.	175	175	-	-
Endurlán ríkissjóðs	67	67	0	0%
Önnur veitt lán ríkissjóðs	23	8	15	-
Samtals	373	346	27	7,7%

Afskriftareikningur fiskeldisláná hjá Byggðastofnun er til kominn vegna sérstakra fiskeldisláná á vegum landbúnaðarráðuneytisins. Lánin eru í umsjá Byggðastofnunar. Í upphafi ársins 2000 var staða afskrifta-reiknings lánanna 96 m.kr. en hækkaði um 12 m.kr. á árinu og endaði í 108 m.kr.

Afskriftareikningur hlutafjárdeildar Þróunarsjóðs sjávarútvegsins er til kominn vegna hlutdeildarskírteina í eigu ríkissjóðs. Ríkisendurskoðun telur mikilvægt að afskriftareikningurinn sé endurmetinn reglulega þegar niðurstöður ársreiknings hlutafjárdeildar liggja fyrir.

Afskriftareikningur Endurláná ríkissjóðs breyttist ekki á árinu 2000. Hann hækkaði á árinu 1999 vegna yfirtöku endurláná á veittum lánum Framkvæmdasjóðs Íslands. Staðan á afskriftareikningi endurláná nam 67 m.kr. í árslok 2000 sem er óbreytt staða frá fyrra ári. Niðurstaðan fyrir árið 2000 varð sú að rétt væri að láta afskriftareikninginn standa í 22,8 m.kr. í árslok 2000.

Langtímaskuldir

Langtímaskuldir ríkissjóðs námu 364 ma.kr. í árslok 2000 en voru 329 ma.kr. í árslok 1999. Hækkunin var því rúmlega 35 ma.kr. eða 11% eins og fram kemur í töflunni hér að neðan.

Tafla 24 Staða langtímaskulda og skuldbindinga ríkissjóðs 2000 og 1999

Í m. kr.	2000	1999	Mism.	%
Lífeyrisskuldbindingar[2]	163.007	137.338	25.669	18,7%
Áfallnir ógjaldfallnir (langtíma) vextir	16.251	20.884	(4.633)	(22,2%)
Tekin löng innlend lán	66.750	76.794	(10.044)	(13,1%)
Erlend lán	139.325	118.136	21.189	17,9%
- Næsta árs afborganir	(21.355)	(24.026)	2.671	(11,1%)
	363.978	328.126	34.852	10,6%

Lífeyriskuldbindingar hækkuðu verulega á árinu 2000 eða um tæplega 26 ma.kr. Nánar verður fjallað um lífeyrisskuldbindingar í sérstökum

[2] Eftir að tekið hefur verið tillit til aukaframlags ríkissjóðs upp í framtíðaskuldbindingar sínar.

kafla hér á eftir. Tekin innlend lán lækkuðu nokkuð. Má þar nefna spariskírteini sem lækkuðu í heild um 11 ma.kr. en erlend lán hækkuðu um 21 ma.kr.

Lífeyrisskuldbindingar

Lífeyrisskuldbindingar ríkissjóðs námu 163 ma.kr. í árslok 2000 en 137 ma.kr. árið á undan[3]. Hækkunin milli ára var 26 ma.kr. eða 19%.

Tafla 25 Lífeyrisskuldbindingar ríkissjóðs 2000 og 1999

Í m.kr.	2000	1999	Mism.	%
Staða í ársbyrjun	137.338	125.145	12.193	9,7%
Nýjar skuldbindingar á árinu	37.433	22.472	14.961	-
Greiðslur ríkissjóðs á árinu	(11.764)	(10.279)	(1.485)	14,4%
Staða í árslok	163.007	137.338	25.669	18,7%

Nýjar skuldbindingar voru 37 ma.kr. á árinu 2000 en tæplega 22 ma.kr. á árinu 1999. Hækkunin skýrist að miklu leyti af nýjum kjarasamningum við starfsmenn þar sem skuldbindingar miðast við föst laun. Af þessari hækkun nýrra skuldbindinga á árinu 2000 voru 24,9 ma.kr. færðar til gjalda í rekstrarreikningi en 12,6 ma.kr. fóru á endurmatsreikning.

Hækkunin á árinu 2000 eiga rætur að rekja til þess að á árinu var gengið frá nýjum kjarasamningum við kennara í grunn- og framhaldsskólum. Um er að ræða kerfisbreytingu þannig að yfirvinnu- og aukagreiðslur voru felldar inn í dagvinnulaun. Auk þess hafa verið gerðir hliðstæðir samningar við fjölmörg önnur stéttarfélög á undanförnum árum sem einnig hafa haft áhrif til hækkunar lífeyrisskuldbindinga. Við tryggingafræðilega úttekt á Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins vegna ársins 2000 var að fullu tekið tillit til þessara áhrifa þó að þau kæmu ekki til framkvæmda fyrr en á þessu ári.

[3] Hafa ber í huga að framsetning lífeyrisskuldbindinga breyttist með ríkisreikningi 2000 þannig að nú hafa innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar verið dregnar frá í stað þess að koma fram sérstaklega sem eign.

Ríkisendurskoðun hefur áður gagnrýnt í endurskoðunarskýrslum að færsla á endurmatsreikning tekur ekki mið af almennum verðlagsbreytingum heldur launabreytingum opinberra starfsmanna.

Lífeyrisskuldbindingar ríkissjóðs skiptust milli eftirtalinna lífeyrissjóða árið 2000 þar sem samtímaiðgjöld standa ekki undir fjármögnum sjóðanna nema að hluta til. Eftirfarandi tafla sýnir skiptinguna árin 1999 og 2000.

Tafla 26 Skipting lífeyrisskuldbindinga milli lífeyrissjóða 2000 og 1999

Í m. kr.	2000	1999	Mism.	%
Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins	139.360	115.730	23.630	20%
Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga	12.402	10.821	1.581	15%
Lífeyrissjóður alþingismanna	3.286	3.316	(30)	(1%)
Lífeyrissjóður ráðherra	714	690	24	3%
Eftirlaun fyrrum starfsmanna Útvegsbanka	2.831	2.780	51	2%
Lífeyrissj. sveitarfélaga v.samrekstrarstofnana	4.413	4.000	413	10%
Samtals	163.007	137.338	25.669	19%

Eins og fram kemur í töflunni eru um 85% af lífeyrisskuldbindingum ríkissjóðs tilkomin vegna B-deildar starfsmanna ríkisins en tæplega 8% eru vegna Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga. Skuldbindingar vegna B-deildar Lífeyrissjóðsins hækkuðu einnig mest eða um 20% en skuldbindingar vegna lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga var hækkunin milli ára 15%. Aðrir liðir hækkuðu minna.

Á árinu 1999 var í fyrsta skipti færð inn 4 ma.kr. skuldbinding vegna samrekstrarstofnana sveitarfélaga. Sú fjárhæð sem færð var vegna ársins 2000 nam 4,4 ma.kr. og var hér einungis um uppfærslu að ræða á áætlun fyrra árs. Ekki hefur enn verið gengið frá endanlegu samkomulagi um hvernig skipta eigi þessum skuldbindingum milli ríkissjóðs og sveitarfélaga. Brýnt er að markvisst verði unnið að samkomulagi um skiptinguna.

Innborganir

Aukaframlög ríkissjóðs byggjast á ákvörðun fjármálaráðherra frá 1999 um að ríkissjóður skyldi hefja greiðslur upp í framtíðarskuldbindingar sínar við Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og Lífeyrissjóð hjúkrunar-

fræðinga. Aukaframlögin voru á síðasta ári bein fjárframlög en auk þess komu til skil ríkissjóðs á viðbótarframlagi sveitarfélaga vegna grunnskólakennara og viðbótariðgjöldum samkvæmt sérstakri ákvörðun. Á árinu 1999 var undirritaður sérstakur samningur milli Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins, Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga og fjármálaráðherra um hvernig farið skyldi með þessar greiðslur.

Í töflunni hér að neðan kemur fram að bein aukaframlög námu 8,6 ma.kr. á árinu 2000 en viðbótarframlag vegna grunnskólakennara, sem tengist eingöngu B-deild Lífeyrissjóðsins, nam 328 m.kr. Viðbótariðgjald A-hluta ríkissjóðs nam um 1,3 ma.kr. Þetta er hækkun frá árinu á undan en þá námu bein aukaframlög 7,8 ma.kr.

Tafla 27 Innborganir ríkissjóðs 2000 vegna lífeyrisskuldbindinga

í m.kr.	Greitt til LSR	Greitt til LH	Greiðslur samtals
Aukaframlög ríkissjóðs	6.300	700	7.000
Viðbótariðgjöld A-hluta ríkissjóðs	1.139	143	1.282
Viðbótarframlag vegna grunnskólakennara	328		328
Innborganir ríkissjóðs samtals	7.767	843	8.610

Langtímafjármögnun ríkissjóðs

Tekin löng lán ríkissjóðs hækkuðu úr 216 ma.kr. í 222 ma.kr eða um 6,5 ma.kr. á árinu 2000. Hækkunin nam um 3%. Innlendar skuldir lækkuðu um tæplega 15 ma.kr. en á móti kom að erlendar skuldir hækkuðu um 21 ma.kr. eða 18%. Meginskýringin á hækkun erlendra skulda var gengislækkun krónunnar en einnig jukust beinar erlendar lántökur ríkissjóðs á árinu. Hlutfall erlendrar lánsfjármögnunar ríkissjóðs til langs tíma hækkaði úr 54,7% í 62,7% af teknum löngum lánum samtals.

Tafla 28 Langtímafjármögnun ríkissjóðs 2000-1999

Í m.kr.	2000	1999	Mism.	%
Innlend fjármögnun	83.001	97.678	(14.677)	(15,0%)
Erlend fjármögnun	139.325	118.136	21.189	17,9%
Samtals	222.326	215.814	6.512	3,0%

Innlend lántaka

Lántökukostnaður

Lántökukostnaður ríkissjóðs sem færður er í bókhaldi Endurlána ríkissjóðs nam um 259 m.kr. árið 2000 sem er um 145 m.kr. hækkun frá árinu á undan. Skýringarnar á þessari hækkun eru að á árinu 2000 voru teknar upp þóknanir til Lánasýslu vegna forinnlausnar spariskírteina að fjárhæð 51 m.kr. og vegna rafvæðingar að fjárhæð 31 m.kr. Einnig var greidd þóknun til viðskiptavaka samtals að fjárhæð 77 m.kr. Hér er eingöngu um að ræða lántökukostnað vegna innlendrar lántöku ríkissjóðs.

Spariskírteini

Spariskírteini ríkissjóðs eru í umsjón Lánasýslu ríkisins og færð í bókhald Endurlána ríkissjóðs. Auk þess gegnir Seðlabanki Íslands ákveðnu hlutverki varðandi spariskírteinin. Bankinn er m.a. innlausnaraðili og sá um áskriftarsölu spariskírteina þar til á miðju síðasta ári. Innri endurskoðunardeild Seðlabankans endurskoðar umsýslu bankans með spariskírteini.

Tafla 29 Staða spariskírteina í árslok 2000 og 1999 skv. bókhaldi Endurlána ríkissjóðs

Í m. kr.	2000	1999	Mism.	%
Staða spariskírteina án vaxta	65.651	74.789	(9.138)	(12,2%)
Frá dregst: Afföll	(13.172)	(13.340)	168	(1,3%)
Við bætist: Gengisauki	168	284	(116)	(40,8%)
Við bætast: Áfallnir vextir	20.480	22.455	(1.975)	(8,8%)
Heildarstaða spariskírteina	73.127	84.189	(11.061)	(13,1%)

Taflan hér að ofan sýnir sundurliðun spariskírteinaskuldar ríkissjóðs. Staða skuldarinnar án vaxta lækkaði um 9 ma.kr. frá árinu á undan eða um 12%. Áfallnir vextir lækkuðu um 2 ma.kr. En heildarskuldastaða ríkissjóðs í spariskírteinum lækkaði um 11 ma.kr. eða um 13%. Meginskýring lækkunarinnar er að sala nýrra spariskírteina var lítil á árinu eða rúmlega 3 ma.kr. Innlausn spariskírteina nam um 22 ma.kr. á árinu. Stærstu flokkar spariskírteina sem féllu í gjalddaga á

árinu voru flokkar frá 1995 til 5 ára. Til samanburðar má geta þess að innlausn árið 1999 nam um 12 ma.kr.

Ef litið er á heildarstöðu útistandandi spariskírteina ríkissjóðs s.l. sjö ár á verðlagi hvers árs, sést að spariskírteinaskuld ríkissjóðs óx um 18,5% á árunum frá 1994 til 1998 og um 20,3% frá 1994 til 1997 . Skuldin hefur síðan lækkað talsvert frá því hún var hæst eins og fram kemur í neðangreindri töflu. Mesti árlegi vöxturinn var á milli 1997 og 1996 eða um 12,4%.

Tafla 30 Staða spariskírteina ríkissjóðs: Þróun 1994-2000

Í m. kr.	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Á verðlagi hvers árs	71.621	77.072	76.643	86.143	84.876	84.189	73.127

Ríkisbréf og ríkisvíxlar

Tafla 31 Staða ríkisbréfa og ríkisvíxla í bókhaldi Endurlána ríkissjóðs 2000 og 1999

Í m.kr.	2000	1999	Mism.	%
Ríkisbréf:				
Staða nafnverðs	14.384	13.369	1.015	7,6%
Frá dregst: Afföll	(2.954)	(2.352)	(602)	25,6%
Heildarstaða	11.430	11.018	412	3,7%
Ríkisvíxlar:				
Staða nafnverðs	5.970	9.899	(3.929)	(39,7%)
Frá dregst: Afföll	(196)	(90)	(106)	118,0%
Heildarstaða	5.774	9.809	(4.035)	(41,1%)
Samanlögð staða	17.204	20.826	(3.622)	(17,4%)

Skuld ríkissjóðs í ríkisvíxlum minnkaði á árinu 2000 en skuld í ríkisbréfum jókst lítillega. Alls nam samanlögð skuld ríkissjóðs í ríkisvíxlum og ríkisbréfum 17 ma.kr. í árslok 2000. Meðfylgjandi tafla sýnir stöðu ríkisbréfa og ríkisvíxla í árslok 2000 og 1999, bæði á nafnverði og þegar tekið hefur verið tillit til affalla, þ.e. nettó-stöðu. Skuld í ríkisbréfum jókst um 412 m.kr. milli ára en í ríkisvíxlum lækkaði um 4 ma.kr. á sama tíma. Samanlögð skuld ríkissjóðs í ríkisbréfum og

ríkisvíxlum minnkaði um tæplega 3,6 ma. kr. eða um 17,4% frá árslokum 1999 til ársloka 2000.

Tekin innlend lán án endurlána

Ríkissjóður hefur tekið innlend skuldabréfalán sem ekki eru í umsjá Endurlána ríkissjóðs. Stærsti hluti lánanna er tekinn hjá bönkum, sparisjóðum og lánastofnunum. Má þar nefna Lánasjóð landbúnaðarins og Byggingarsjóð ríkisins - nú Íbúðalánasjóð. Auk þess námu skuldir ríkissjóðs við Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins tæplega 2 ma.kr. í árslok. Stærsti hluti skuldarinnar er vegna uppgjörs lífeyrisskuldbindinga í tengslum við breytingu á Póst- og símamálastofnun í hlutafélag.

Tafla 32 Tekin innlend lán, án endurlána

Í m. kr.	2000	1999	Mism.	%
Staða í ársbyrjun	3.571	5.185	(1.614)	(31,1%)
Ný lán á árinu	77	9	68	-
Afborganir	(1.610)	(1.884)	274	(14,5%)
Endurmat ársins	104	261	(157)	(60,3%)
Staða í árslok	2.142	3.571	(1.429)	(40,0%)

Taflan hér að ofan sýnir að staða tekinna innlendra lána lækkaði umtalsvert á árinu 2000. Staðan var 3,6 ma.kr. í ársbyrjun en afborganir námu um 1,6 ma.kr. Stærsta afborgunin er 1,2 ma.kr. vegna láns sem var útgefið vegna fyrirgreiðslu ríkissjóðs við Landsbanka Íslands sbr. lög nr. 16/1993 um ráðstafanir til að efla eiginfjárstöðu innlánsstofnana.

Erlend lántaka

Verkefni Seðlabanka Íslands í tengslum við erlendar lántökur ríkissjóðs fer eftir sérstökum samningi milli fjármálaráðherra og bankans. Seðlabankinn annast bæði lántökurnar og hefur umsjón með bókhaldi lánanna fyrir ríkissjóð.

Hér að neðan er gerð grein fyrir erlendum vaxtagjöldum og stöðu erlendra lána ríkissjóðs hjá Seðlabanka, erlendri fjármögnun ríkissjóðs,

lántökukostnaði, og gengismun, þ.e. gengistapi og gengishagnaði af erlendum lánum.

Lántökur árið 2000

Eitt nýtt erlent langtímalán var tekið á árinu 2000 að fjárhæð 14,2 ma. kr. Auk þess má nefna að veltilán í bandaríkjadollurum voru aukin, tekin voru veltilán í svissneskum frönkum og japönskum jenum en veltilán í evrum voru greidd upp á árinu.

Staða erlendra lána í árslok

Staða erlendra lána ríkissjóðs að meðtöldum áföllnum vöxtum, gengisauka og afföllum nam 142 ma.kr. í árslok 2000 eins og fram kemur í töflunni hér að neðan. Árið 1999 var sambærileg fjárhæð 117 ma.kr. Erlendar skuldir ríkissjóðs hækkuðu því um 25 ma.kr. eða 21% á árinu 2000. Í töflunni kemur einnig fram að áfallnir vextir í árslok hækkuðu um 82 m.kr. á árinu eða 3%.

Tafla 33 Staða erlendra lána með áföllnum fjármagnskostnaði í árslok 2000 og 1999

Í m. kr.	2000	1999	Mism.	%
Staða tekinna lána	139.398	114.797	24.601	21,4%
Gengisauki af lánum	20	36	(16)	(44,4%)
Afföll af lánum	(103)	(127)	24	(18,9%)
Áfallnir vextir	2.752	2.670	82	3,1%
Samtals	142.068	117.377	24.691	21,0%

Þess má geta að samkvæmt lánayfirliti í lok október 2001 var staða erlendra skulda ríkissjóðs án áfallinna vaxta komin í 206 ma.kr., sem er 47,5% hækkun frá árslokum 2000. Erlendar skuldir hafa því hækkað verulega á árinu 2001 bæði vegna gengisbreytinga og einnig vegna aukinnar erlendrar lántöku. Í því sambandi má geta þess að lántökur í evrum hafa aukist verulega.

Tafla 34 Yfirlit um helstu erlend lán ríkissjóðs hjá Seðlabanka Íslands árið 2000

Flokkuð eftir gjaldmiðlum	Eftirstöðvar 31.12.1999	Ný lán á árinu	Afborganir	Endurmat	Eftirstöðvar 31.12.2000
USD					
Langtímalán í USD	17.995.378.677	0	99.396.130	3.003.695.206	20.899.677.753
Veltilán Í USD	13.682.201.625	134.043.236.801	124.642.596.599	3.245.458.173	26.328.300.000
Lán í USD samtals	31.677.580.302	134.043.236.801	124.741.992.729	6.249.153.379	47.227.977.753
GBP					
Langtímalán í GBP	15.267.200.000	0	0	1.189.500.000	16.456.700.000
CHF					
Langtímalán í CHF	9.100.000.000	0	4.682.000.000	772.000.000	5.190.000.000
Veltilán í CHF	0	10.503.507.934	5.275.014.185	564.833.371	5.793.327.120
Lán í CHF samtals	9.100.000.000	10.503.507.934	9.957.014.185	1.336.833.371	10.983.327.120
DEM					
Langtímalán í DEM	29.438.182.800	0	5.464.290.000	1.820.574.800	25.794.467.600
Tekin lán vegna skiptikjara	2.353.560.300	0	0	193.542.300	2.547.102.600
Veitt lán vegna skiptikjara	-2.353.560.300	0	0	-193.542.300	-2.547.102.600
Lán í DEM samtals	29.438.182.800	0	5.464.290.000	1.820.574.800	25.794.467.600
JPY					
Langtímalán í JPY	12.837.600.000	0	0	478.800.000	13.316.400.000
Veltilán í JPY	3.583.444.872	15.371.351.784	15.293.621.009	134.661.214	3.795.836.861
Lán í JPY samtals	16.421.044.872	15.371.351.784	15.293.621.009	613.461.214	17.112.236.861
Erlend lán samtals	114.797.229.866	179.646.545.964	168.160.952.771	13.115.206.275	139.398.029.334

Gengismunur erlendra lána ríkissjóðs

Á árinu 2000 varð mikið gengistap af erlendum lánum ríkissjóðs eða tæpir 13 ma.kr. samanborið við rúmlega 1 ma.kr. hagnað árið á undan eins og fram kemur í eftirfarandi töflu. Gengistapið sem hlutfall af meðalstöðu erlendra skulda var 10,1% árið 2000 samanborið við 1,6% gengishagnað 1999. Hins vegar má geta þess til samanburðar að áætlað er að raungengi krónunnar hafi hækkað um tæplega 3% árið 2000.[4] En gengi allra helstu mynta hækkaði umtalsvert frá upphafi

[4] Skv. *Seðlabanka Íslands* í ágúst 2001. Vísitala raungengis er miðuð við hlutfallslegt verðlag. Þessu yfirliti er ekki ætlað að gefa heildarmynd af lánskjörum eftir myntum þar sem vextir og önnur ákvæði lánanna eru ekki tekin með í þessari umfjöllun.

til loka ársins. Sem dæmi má nefna að gengi bandaríkjadollars hækkaði um 17% á tímabilinu.

Í eftirfarandi töflu er gengishagnaður og gengistap áranna 1999 og 2000 sýnt, sundurliðað eftir myntum. Mest varð gengistapið af lánum í bandaríkjadollurum, 6,2 ma.kr., og í þýskum mörkum, 1,8 ma.kr. Af lánum í breskum pundum varð 1,2 ma.kr. tap og í svissneskum frönkum varð tapið 1,3 ma.kr. Á árinu 1999 varð hins vegar gengishagnaður af lánum í þýskum mörkum en töluvert tap af lánum í bandaríkjadollurum og jenum.

Tafla 35 Gengismunur erlendra lána ríkissjóðs 2000 og 1999 eftir myntum

Fjárhæðir í m.kr.	2000		1999	
Myntir:	Gengis-munur:	% af meðal-stöðu:	Gengis-munur:	% af meðal-stöðu:
Bandaríkjadollar	(6.238)	(15,8%)	(1.425)	(4,6%)
Þýsk mörk	(1.778)	(6,2%)	3.764	10,7%
Japanskt jen	(527)	(3,0%)	(2.565)	(16,1%)
Bresk pund	(1.186)	(7,5%)	(263)	(1,7%)
Svissneskir frankar	(1.337)	(13,3%)	1.065	9,9%
Aðrar myntir	(1.906)	(11,0%)	1.330	13,9%
Gengistap( )/hagnaður	(12.972)	(10,1%)	1.906	1,6%

Ríkisábyrgðir

Ríkissjóður hefur gengist í ábyrgðir fyrir lántökum ýmissa aðila. Þessar skuldbindingar hafa ekki áhrif á efnahag ríkissjóðs. Um ríkisábyrgðir gilda lög nr. 121/1997. Skráðar ríkisábyrgðir eru sýndar í eftirfarandi töflu:

Tafla 36 Yfirlit yfir skráðar ábyrgðir ríkissjóðs 2000 og 1999

Í m.kr.	2000	1999
Íbúðalánasjóður/Húsnæðisstofnun	240.068	194.841
Lánasjóður landbúnaðarins	9.910	8.752
Byggðastofnun	7.812	6.079
Landssíminn hf./Íslandspóstur hf.	6.424	6.416
Ríkisútvarpið	3.260	3.018
Hitaveitur	3.223	3.024
Rafmagnsveitur ríkisins	2.927	2.315
Ferðamálasjóður	1.014	1.001
Hlutafjárdeild Þróunarsjóðs	647	621
Nýsköpunarsjóður atvinnulífsins	576	793
ÁTVR	165	317
Atvinnutryggingardeild Þróunarsjóðs	94	182
Lyfjabúð Háskólans	48	149
Annað	948	1.155
Samtals	277.116	228.663

Taflan gefur yfirlit um það sem nefnt er skráðar ríkisábyrgðir hjá Ríkisábyrgðasjóði. Heildarfjárhæð ábyrgða nam því 277 ma. kr. í árslok 2000 og hafði aukist um 48 ma.kr. frá árinu á undan eða 22%. Stærsti einstaki liðurinn er hjá Íbúðalánasjóði sem tók við af Húsnæðisstofnun ríkisins. Ábyrgðarskuldbindingin þar hækkaði um 45 ma. kr. eða 23% frá árinu á undan. Næst kemur Lánasjóður landbúnaðarins með um 10 ma.kr. og Byggðastofnun með 8 ma.kr.

Ábyrgðarlistinn er háður öllum þeim annmörkum sem eru á því að afla upplýsinga um stöðu lána, ársreikninga ásamt nauðsynlegra sundurliðana. Þrátt fyrir ríkar lagaheimildir til upplýsingaöflunar hefur Ríkisábyrgðasjóði gengið misjafnlega vel að afla umbeðinna upplýsinga. Hafa ber í huga að í listanum eru áfallnir vextir ekki sýndir. Að mati Ríkisendurskoðunar er eðlilegt að uppgreiðsluvirði allra lána með ríkisábyrgð miðað við árslok sé jafnan sýnt. Þá er þess að geta að lán banka og fjármálastofnana með ríkisábyrgð eru ekki sýnd hér í töflunni.

Fjármagnskostnaður ríkissjóðs árið 2000

Heildarfjármagnskostnaður ríkissjóðs nam 15 ma.kr. árið 2000 sem er svipuð fjárhæð og árið á undan. Á árinu 2000 ákvað fjármálaráðuneytið að færa endurmat áfallinna vaxta spariskírteina á höfuðstól

að fjárhæð 867 m.kr. Neðangreind tafla sýnir skiptingu fjármagnskostnaðar árin 2000 og 1999 eftir helstu tegundum skulda ríkissjóðs.

Tafla 37 Sundurliðun fjármagnskostnaðar ríkissjóðs

í m.kr.	2000	1999	Mism.	%
Spariskírteini	4.423	5.859	(1.436)	(24,5%)
Ríkisbréf	921	1.069	(148)	(13,8%)
Ríkisvíxlar	1.160	957	203	21,2%
Erlend lán í Seðlabanka	7.563	6.591	973	14,8%
Annað	1.178	856	322	37,6%
Samtals	15.245	15.332	(87)	(0,6%)

Í töflunni kemur fram að vaxtagjöld spariskírteina lækkuðu mest eða um 1,4 ma.kr. sem er 24% lækkun. Lækkunin skýrist af því að skuldir ríkissjóðs í spariskírteinum lækkuðu um 13% milli áranna 2000 og 1999. Vaxtagjöld spariskírteina sem hlutfall af meðalstöðu nam 5,6%

Um helmingur vaxtagjalda spariskírteina eru ógreiddir gjaldfallnir vextir á árinu þar sem spariskírteini eru langtíma skuldabréf. Vaxtagjöld þeirra ásamt uppfærðum höfuðstól greiðast upp í einu lagi á lokagjalddaga eða við innlausn ríkissjóðs fyrir gjalddaga. En rúmlega þriðjungur eða um 1,6 ma.kr. eru gjaldfærð afföll.

Vaxtagjöld ríkisbréfa námu um 920 m.kr. Árið 2000 var eingöngu um að ræða bréf til 5 ára og eru þau óverðtryggð. Vaxtagjöld þeirra lækkuðu um 14% frá fyrra ári eins og fram kemur í töflunni. Hafa ber í huga að ríkisbréfin sjálf eru vaxtalaus en eru seld með afföllum. Afföllin af sölu ríkisbréfa árið 2000 voru um 1,3 ma.kr.

Vaxtagjöld vegna ríkisvíxla námu um 1,2 ma.kr. sem er 21% hækkun frá fyrra ári. Hækkun vaxtagjalda ríkisvíxla skýrist m.a. af meiri sölu á árinu 2000. Ríkisvíxlar geta verið til 3ja, 6 eða 12 mánaða. Greiddir forvextir við sölu eru gjaldfærðir miðað við líftíma víxlanna.

Vaxtagjöld af erlendum lánum í umsjá Seðlabanka Íslands námu 7,6 ma.kr. á árinu 2000 sem er um 15% hækkun frá fyrra ári. Hækkunin skýrist af hækkun erlendra skulda ríkissjóðs. Lántökukostnaður að fjárhæð 135 m.kr. er meðtalinn í vaxtagjöldunum. Erlend vaxtagjöld sem hlutfall af meðalstöðu erlendra lána námu 5,8% á árinu 2000.

Að mati Ríkisendurskoðunar er full þörf á að endurmeta þá aðferð sem nú er notuð við dreifingu affalla ríkisbréfa og einnig þann hluta spariskírteina sem seldur hefur verið án nafnvaxta. Afföllum er nú dreift jafnt á lánstímann en áður hefur Ríkisendurskoðun bent á það í fyrri endurskoðunarskýrslum að nákvæmara sé að dreifa afföllum samkvæmt virkum vöxtum. Þá má benda á að vægi ríkisbréfa hefur vaxið í innlendri lánsfjármögnun ríkissjóðs sérstaklega á árinu 2001. Ef afföllum ríkisbréfa væri dreift miðað við virka vexti gæfi það nákvæmari og réttari mynd af árlegum fjármagnskostnaði ríkissjóðs vegna þeirra.

Þá er rétt að geta þess að ekki er samræmi í meðferð vaxta og verðbóta eða uppfærslu höfuðstóls verðtryggðra og óverðtryggðra skuldbindinga ríkissjóðs í ríkisreikningi. Vextir óverðtryggðra lána eru færðir í heild á rekstrarreikning en endurmat verðtryggðra lána er hins vegar fært á höfuðstól ríkissjóðs. Það má færa rök fyrir því að þessi blandaða aðferð skekki samanburðinn milli lánsforma, t.d. gæti lesandi ríkisreiknings ályktað sem svo að vaxtakostnaður spariskírteina sé mun lægri en ríkisbréfa. Ríkisendurskoðun hefur áður bent á þetta í endurskoðunarskýrslum.

Við væntanlegt afnám verðbólgureikningsskila hér á landi þarf að taka ákvörðun um hvernig fara eigi með endurmat sem nú er fært á höfuðstól hjá A-hluta ríkissjóðs. Segja má að þáttur verðbólgu- og gengisendurmats í reikningsskilum felist í meðferð endurmats hjá ríkissjóði. Ef ákveðið verður að afnema almennan endurmatsreikning höfuðstóls í ríkisreikningi verður að færa endurmatið til gjalda eða tekna í rekstrarreikning.

Þegar breytingar verðlags eða gengis eru miklar, getur bókhaldsleg meðferð endurmats haft veruleg áhrif á afkomu ríkissjóðs. Ef endurmat verðtryggðra og gengistryggðra lána hefði verið fært til gjalda á árinu 2000 hefði fjármagnskostnaður ríkissjóðs hækkað verulega eða úr 15 ma.kr. í 31 ma.kr. sem 16 ma.kr. hækkun. Í þeirri hækkun er innifalið endurmat áfallinna langtímavaxta sem getið var um hér að framan. Á móti kemur að vaxtatekjur veittra lána hefðu einnig hækkað um tæplega 4 ma.kr. Ef allt endurmat sem fór á höfuðstól árið 2000 hefði farið um rekstrarreikning A-hlutans hefði tekjuhalli ríkissjóðs aukist úr 4,3 ma.kr. í 26,2 ma.kr.

4 Ríkissjóðstekjur

Framkvæmd endurskoðunar

Endurskoðun ríkissjóðstekna á árinu 2000 beindist fyrst og fremst að eftirfarandi þáttum.

- Afstemmingu og uppgjöri virðisaukaskatts
- Afstemmingu og uppgjöri tryggingagjalds
- Uppgjöri markaðra tekna
- Uppgjöri rekstrartekna stofnana
- Afskrifum og niðurfærslu
- Eftirstöðvum, aldursgreining o.fl.
- Meðferð sértekna

Endurskoðunin fólst m.a. í að bera saman niðurstöður undirkerfa við bókhald, staðreyna fjárhæðir í bókhaldi við ytri gögn, samanburði á milli ára, bæði á tekjum og eftirstöðvum, og greina þau frávik sem þar komu fram.

Yfirlit um heildartekjur ríkissjóðs

Heildartekjur ríkissjóðs á árinu 2000 námu alls 224,7 ma.kr. samanborið við 222,6 ma.kr. á árinu 1999. Nemur aukningin 2,1 ma.kr. eða 0,9%. Talsverðar breytingar urðu á einstökum tekjuliðum á milli ára. Þannig lækkuðu tekjur af sölu eigna um 10,5 ma.kr. á milli ára en skattar á tekjur einstaklinga hækkuðu um 6,1 ma.kr.

Tafla 38 Heildartekjur ríkissjóðs

Í m.kr.	2000	1999	Breyt.	%
Skatttekjur				
Skattar á tekjur einstaklinga	44.125	37.987	6.138	16,2%
Skattar á tekjur lögaðila	9.679	9.126	553	6,1%
Aðrir skattar á tekjur	5.791	5.930	-139	-2,3%
Tryggingagjald	19.680	17.787	1.893	10,6%
Eignarskattar	9.872	8.450	1.422	16,8%
Virðisaukaskattur	71.903	70.020	1.883	2,7%
Vörugjöld. aðrir sért. veltuskattar	30.941	30.804	137	0,4%
Aðrir skattar á vörur og þjónustu	8.122	7.209	913	12,7%
Aðrir skattar	538	483	55	11,4%
Skatttekjur samtals	200.651	187.796	12.855	6,8%
Rekstrartekjur				
Arðgreiðslur	2.477	2.733	-256	-9,4%
Vextir og aðrar eignatekjur	10.698	9.269	1.429	15,4%
Neyslu- og leyfisgjöld	5.347	4.873	474	9,7%
Sektir	508	589	-81	-13,8%
Rekstrartekjur samtals	19.030	17.464	1.566	9,0%
Aðrar tekjur				
Sala eigna	635	11.140	-10.505	-94,3%
Fjárframlög	1.231	1.294	-63	-4,9%
Endurmat á virði ríkisfyrirtækja	3.167	4.938	-1.771	-35,9%
Aðrar tekjur samtals	5.033	17.372	-12.339	-71,0%
Ríkissjóðstekjur alls	224.714	222.632	2.082	0,9%

Innheimta ríkissjóðstekna nam tæpum 218,0 ma.kr. á árinu 2000 samanborið við 202,1 ma.kr. á fyrra ári og nemur aukningin 7,9%. Um 8,4 ma.kr má rekja til hærri innheimtu skatta af tekjum og hagnaði, 5,6 ma.kr. til aukinnar innheimtu virðisaukaskatts og tæpa 2,0 ma.kr. vegna hærri innheimtu á tryggingagjaldi.

Eftirstöðvar í árslok námu 46,0 ma.kr. samanborið við 50,6 ma.kr. í árslok 1999 og höfðu því lækkað um 7,3 ma.kr á milli ára. Skýrist þetta m.a. af því að eftirstöðvar vegna endurmats ríkisfyrirtækja lækkuðu um 4,1 ma.kr. og eftirstöðvar virðisaukaskatts lækkuðu um 2,4 ma.kr. Á móti kemur að eftirstöðvar dráttarvaxta hækkuðu um 800 m.kr. og eftirstöðvar eignarskatta hækkuðu um 800 m.kr.

Yfirlit um einstaka tekjuliði

Tekjuskattur og staðgreiðsla opinberra gjalda

Skattar á tekjur og hagnað einstaklinga námu alls 44,1 ma.kr. í árslok 2000 og höfðu aukist um 6,1 ma.kr. frá fyrra ári eða um 16,2%. Innheimt staðgreiðsla jókst um 5,6 ma.kr. á milli ára eða um 16,0%.

Tafla 39 Tekjuskattur og staðgreiðsla opinberra gjalda

Í m.kr.	2000	1999	Frávik kr.	%
Innheimt staðgreiðsla	84.493	74.336	10.157	13,7%
Hluti sveitarfélaga	(43.558)	(39.046)	(4.512)	11,6%
	40.935	35.290	5.645	16,0%
Sérstakur tekjuskattur	1.272	1.132	140	12,4%
Tekjuskattur, eftirstöðvar fyrri ára	1.919	1.565	354	22,6%
	44.126	37.987	6.139	16,2%

Tekjuskattshlutfall var það sama bæði árin, eða 26,41%. Vegið meðaltal útsvars hækkaði hins vegar um 0,3 prósentustig og var 11,96% ár árinu 2000. Persónuafsláttur hækkaði 1. apríl 2000 um 2,5% og skattleysismörk voru 4,3% hærri á árinu 2000 miðað við fyrra ár.

Skv. upplýsingakerfi ríkisskattstjóra námu launagreiðslur á árinu 2000 382,8 ma.kr. samanborið við 344,8 ma.kr. á árinu 1999 og nemur hækkunin á milli ára um 13.4%. Á sama tíma hefur launavísitalan hækkað um 6,6%. Skýringin á því að hlutur ríkissjóðs í tekjuskatti hækkaði meira en sem nemur hlutfallslegri hækkun launa er einkum sú að persónuafsláttur fylgir ekki launaþróun.

Virðisaukaskattur

Tekjur af virðisaukaskatti námu alls 71,9 ma.kr. á árinu 2000 samanborið við tæpa 70,0 ma.kr. árið á undan og nemur aukningin 2,7%. Að frátöldum endurgreiðslum hafa tekjur af virðisaukaskatti aukist um 3,6 ma.kr. eða 4,9%

Tafla 40 Virðisaukaskattur

Í m.kr.	2000	1999	Frávik kr.	%
Virðisaukaskattur af innflutningi	47.039	42.961	4.078	9,5%
Virðisaukaskattur af veltu innanlands	30.579	31.039	(460)	-1,5%
	77.618	73.970	3.648	4,9%
Endurgreiðslur	(5.715)	(3.981)	(1.734)	43,6%
Virðisaukaskattur alls	71.903	70.020	1.883	2,7%

Endurgreiðslur námu alls 5,7 ma.kr. á árinu 2000 og hækkuðu þær verulega á milli ára. Um helming hækkunarinnar má rekja til endurgreiðslna skv. reglugerð nr. 248/1990. Hærri endurgreiðslur má einkum rekja til þess að umsvif þeirra aðila sem umrædd reglugerð nær til hafa aukist milli ára en ekki til þess að efnislegar breytingar hafi verið gerðar á reglugerðinni. Einnig jukust endurgreiðslur vegna kostnaðar við breytingar á flugstöð Leifs Eiríkssonar verulega.

Tafla 41 Endurgreiddur virðisaukaskattur

Í m.kr.	2000	1999	Frávik kr.	%
Skattsk. starfsemi op. aðila	2.472	1.532	941	61,4%
Vörur til manneldis o.fl.	788	582	206	35,3%
Byggingaraðila v sölu/leigu	704	485	219	45,0%
Skattsk.starfs.A-hl stofnana	449	409	40	9,8%
Breyt. á Flugstöð LE 1.3 7.gr.	325	62	262	420,5%
Viðgerðar- og viðhaldsvinna	247	213	34	16,1%
Erlendir ferðamenn	192	160	32	19,9%
Hitun húsa og laugarvatns	142	141	0	0,3%
Byggingaraðilar v/einkanota	136	73	63	86,3%
Einnota umbúðir	122	108	14	12,5%
Aðrar endurgreiðslur	139	215	-76	-35,3%
	5.715	3.980	1.734	43,6%

Tryggingagjald

Tekjur af tryggingagjaldi námu 19,7 ma.kr. á árinu 2000 samanborið við 17,8 ma.kr. á árinu 1999 og nemur aukningin 10,6%. Eins og fram kemur hér að framan hækkuðu laun á milli ára um 13,4%.

Tafla 42 Tryggingagjald

Í m.kr.	2000	1999	Frávik kr.	Frávik %
Tryggingagjald	15.915	13.656	2.259	16,5%
Atvinnutryggingagjald	3.473	3.843	-370	-9,6%
Ábyrgðargjald atv.rekanda	147	133	14	10,5%
Slysatr. á sjómannslaun	146	155	-9	-5,8%
	19.681	17.792	1.889	10,6%

Tryggingagjald var lagt á í tveimur gjaldflokkum á árinu 1999. Hærra gjaldstigið var 5,53% og lægra gjaldstigið var 4,78%. Frá fyrsta janúar 2000 er eingöngu eitt gjaldstig sem er 5,23%. Viðbótartryggingagjald á sjómannslaun var óbreytt á milli ára eða 0,65%.

Sala eigna

Sala á eignum ríkissjóðs nam 634 m.kr. á árinu 2000 samanborið við 11,1 ma.kr. á árinu 1999 en á því ári voru hlutabréf í Fjárfestingabanka atvinnulífsins hf, Landsbanka Íslands hf og Búnaðarbanka Íslands hf seld og nam hagnaðurinn sölu þeirra um 10,1 ma.kr.

Tafla 43 Sala eigna

Í m.kr.	2000	1999	Frávik kr.	Frávik %
Fasteignir	416	487	-71	-14,6%
Sala á eignarhlutum í félögum	117	10.459	-10.342	-98,9%
Sala á landi og jarðeignum	64	124	-60	-48,4%
Önnur eignasala	37	70	-33	-47,1%
	634	11.140	-10.506	-94,3%

Seldar voru 31 fasteign eða eignarhlutar í fasteignum. Allar sölurnar byggja á heimild í 7. grein fjárlaga áranna 1998 til 2000. Rúman þriðjung af þessum tekjum má rekja til sölu Fósturskólans við Laugalæk og fleiri eigna vegna uppgjörs við Reykjavíkurborg vegna kaupa ríkisins á Sjúkrahúsi Reykjavíkur. Tekjur af sölu eignarhluta stafa af sölu á hlutabréfum í Intenet á Íslandi hf.

Alls voru 19 jarðir eða jarðahlutar seldir. Að stærstum hluta byggir salan á 38. grein jarðarlaga nr. 65/1976. Í tveimur tilfellum var heimildina að finna í 7. grein fjárlaga.

Endurmat á virði ríkisfyrirtækja

Hinn 1. október var Flugstöð Leifs Eiríkssonar og Fríhöfnin á Keflavíkurflugvelli sameinuð í hlutafélagið Flugstöð Leifs Eiríkssonar hf. Hlutafé þessa hlutafélags nemur 2,5 ma.kr en bókfært verð fyrirtækjanna tveggja nam 553 m.kr. Tekjur vegna endurmats á bókfærðu virði fyrirtækjanna námu því rúmlega 1,9 ma.kr.

Orkubú Vestfjarða var gert að hlutafélagi 1. júní árið 2001. Hlutafé hins nýja fyrirtækis nemur rúmlega 3,0 ma.kr. eða sem nemur 75% af eigin fé Orkubúsins eins það var í árslok 2000. Eignarhlutur ríkissjóðs, sem er 40%, var ekki færður upp í ríkisreikningi áður og nemur endurmatið því 1.220 m.kr. Fyrir liggur að ríkissjóður hefur skuldbundið sig til að kaupa hlut sveitarfélaganna í Orkubúi Vestfjarða hf., þó með þeim skilyrðum að söluverðmætinu yrði varið til þess að greiða niður skuldir sveitarsjóða á Vestfjörðum og til lausnar á bráðavanda sveitarfélaganna í íbúðalánakerfinu.

Í samningi um yfirtöku ríkissjóðs á langtímaláni á hendur Orkubúi Vestfjarða árið 1989 er eftirfarandi ákvæði:

> *Verði breyting á eignaraðild að Orkubúi Vestfjarða aðrar en þær sem leiða af 3. gr. laga nr. 66/1976, um Orkubú Vestfjarða, eru aðilar sammála um að eftirstöðvar yfirtekinna skulda skv. 1. grein verði gerðar upp við ríkissjóð að hluta eða öllu leyti áður en breyting á eignaraðild koma til framkvæmda.*

Þessar eftirstöðvar námu 588,2 m.kr. í árslok 1988. Með bréfi dags. 27. febrúar 2001 ákvað iðnaðar- og viðskiptaráðuneytið, að höfðu samráði við fjármálaráðuneytið, að falla frá kröfu um uppgjör á grundvelli áðurnefnds samnings.

Áætlanir og uppgjör á virðisaukaskatti

Áætlanir í virðisaukaskatti

Skv. 25. gr. laga nr. 50/1988 um virðisaukaskatt bera skattstjóra að áætla virðisaukaskatt af viðskiptum þeirra aðila, sem ekki senda inn skattskýrslur innan tilskilins frests, senda enga skýrslu eða ef skýrslu er ábótavant. Áætlanir, sem rætur eiga að rekja til þessa, fimmfölduðust á milli áranna 1999 og 2000.

Í skýrslu Ríkisendurskoðunar um endurskoðun ríkisreiknings fyrir árið 1999 var vakin athygli á því að hlutfall áætlana hafi numið 10% af álögðum virðisaukaskatti á því ári. Árin þar áður hafði hlutfall áætlana numið 3,5 til 4% af álögðum virðisaukaskatti. Á árinu 2000 hækkaði þetta hlutfall verulega og nam það um 30% af álögðum virðisaukaskatti. Fjöldi gjaldenda sem fékk áætlun var hins vegar nánast sá sami á þessum árum. Meginskýringin á þessari þróun mun vera sú að nýju tölvukerfi fyrir álagningu virðisaukaskatts, sem tekið var í notkun síðla árs 1999, var m.a. ætlað að létta skattstjórum vinnu við að áætla virðisaukaskatt þeirra, sem ekki skiluðu skattskýrslum. Kerfið gerir tillögur að áætlunarfjárhæðum. Í megindráttum leggur það hæsta skattstofn viðkomandi skattaðila á s.l. 12 mánuðum til grundvallar, þ.m.t. áætlaða stofna. Þetta hafði í för með sé ákveðin margföldunaráhrif. Þó svo að skattstjórar séu ekki bundnir af hinni vélrænu tillögu að áætlun var reyndin sú að þeir viku tillögunni til hliðar í aðeins 5% tilvika.

Ljóst er að þessar hækkanir á áætluðum virðisaukaskatti hafa valdið verulegum vandræðum í uppgjöri á honum. Af þessu ástæðum m.a. voru rúmlega 20 ma.kr. af álögðum virðisaukaskatti og dráttarvöxtum ekki tekjufærðar í ríkisreikningi fyrir árið 2000. Af þessum sökum hafa

veltutölur einstakra atvinnugreina einnig skekkst mikið. Þessar veltutölur nota m.a. fjármálaráðuneytið og Þjóðhagsstofnun við ýmis konar greiningar. Rétt er að geta þess að hið vélræna áætlanakerfi var endurskoðað í lok síðasta árs og því breytt nokkuð í ljósi fenginnar reynslu.

Tryggingagjald

Rétthafar tryggingagjalds voru tíu á árinu 2000 og hafði þeim fjölgað um einn frá 1999. Þegar tryggingagjald var tekið upp 1991 voru rétthafar þrír. Tekjum af almennu tryggingagjaldi er ráðstafað þannig að Fæðingarorlofssjóður, sem kom nýr inn á árinu 2000, fær 0,85% af gjaldstofni, Vinnueftirlitið fær 0,048%, Staðlaráð fær 0,007% og Icepro 0,001%. Afgangurinn rennur til að fjármagna lífeyris- og slysatryggingar almannatrygginga. Tekjur af atvinnutryggingagjaldi renna til Atvinnuleysistryggingasjóðs og Tryggingasjóðs sjálfstætt starfandi einstaklinga.

Samkvæmt 3. gr. laga nr. 113/1990 um tryggingargjald með síðari breytingum er ofangreindum rétthöfum áskilinn tiltekinn hlutur í gjaldstofninum sjálfum en ekki í innheimtu tryggingargjaldi. Þetta hefur í för með sér að í hvert skipti sem álögðu tryggingargjaldi er breytt, t.d. í kjölfar endurskoðunar skattyfirvalda á launaframtölum og kærumeðferðar innan skattkerfisins, breytist gjaldstofn tryggingargjalds og þar með hlutur hvers rétthafa. Af þessu leiðir að sífellt þarf að vera að endurreikna hlut þeirra í álögðu tryggingargjaldi liðinna ára. Uppgjör þetta er mjög flókið og verður æ flóknara eftir því sem lengra líður og rétthöfunum fjölgar. Þá horfir það ekki til einföldunar þegar hlutdeild rétthafa er breytt innan ársins en slíkt hefur gerst þrívegis. Síðast gerðist þetta er Fæðingarorlofssjóði var áskilin hlutdeild í tryggingargjaldi frá og með 1. júní 2000.

Að mati Ríkisendurskoðunar er nauðsynlegt að kanna sérstaklega hvort ekki megi einfalda uppgjör á tryggingargjaldi. Bent skal á að breytingar þær sem gerðar eru á gjaldstofnum, sem eru eldri en tveggja ára, eru säralitlar og breyta fjárhagslega litlu máli fyrir rétthafana.

Afskriftir

Afskriftir ríkissjóðstekna á árin 2000 námu alls 2,5 ma.kr. samanborið við 6,1 ma.kr árið 1999. Afskriftir hafa því lækkað um 3,7 ma.kr. á milli ára.

Tafla 44 Afskriftir ríkissjóðstekna

Í m.kr.	2000	1999	Frávik kr.	Frávik %
Skattar á tekjur og hagnað, einstaklingar	439	430	9	2,1%
Skattar á tekjur og hagnað, lögaðilar	184	425	-241	-56,7%
Fjármagnstekjuskattur	11	6	5	78,9%
Eignarskattar	33	62	-29	-46,3%
Tryggingagjald og skattar á laun	24	130	-106	-81,8%
Virðisaukaskattur	690	1.753	-1.063	-60,6%
Bifreiðagjöld	2	14	-12	-83,7%
Aðrir skattar	5	17	-12	-71,6%
Dráttarvextir og álag	1.070	3.200	-2.130	-66,6%
Aðrar tekjur	6	97	-92	-93,9%
	2.465	6.136	-3.671	-59,8%

Mest er lækkunin í virðisaukaskatti og dráttarvöxtum af honum en samtals lækkuðu þessar afskriftir um 2,4 ma.kr. Skýringin á lækkuninni er sú að nýtt afskriftarkerfi í tekjubókhaldinu var ekki að fullu komið í notkun fyrr en í byrjun desember s.l. Af þeim sökum urðu afskriftir lægri en efni stóðu til.

Samtals námu afskriftir skv. skýrslu afskriftarnefndar 1,8 ma.kr. og eru þær því rúmum 600 m.kr. lægri en færðar afskriftir skv. bókhaldi. Meginsskýringin á þessum mikla mun er að heimilaðar afskriftir í opinberum gjöldum hjá Tollstjóranum í Reykjavík sem samþykktar voru í árslok 1999 voru ekki færðar fyrr en á árinu 2000. Samtals námu þessar afskriftir 563 m.kr. Annan mismun má m.a. rekja til nauðasamninga og skuldbreytinga sem samþykktar voru á árinu.

Afskriftanefnd og störf hennar

Með bréfi dags. 23. nóvember 2000 skipaði fjármálaráðherra nýja afskriftarnefnd. Í henni áttu sæti fulltrúar frá Tollstjóranum í Reykjavík,

fjármálaráðuneytinu og Ríkisendurskoðun. Í skipunarbréfinu eru nefndinni meðal annars falin eftirfarandi verkefni:

- Að útbúa og viðhalda verklagsreglum um afskriftir handa innheimtumönnum ríkissjóðs.
- Að fylgja því eftir að innheimtumenn sendi reglulega inn afskriftabeiðnir.
- Að afgreiða afskriftabeiðnir innheimtumanna ríkissjóðs. Markmiðið er að afskrifa fyrndar kröfur og óinnheimtanlegar eða færa fyrndar kröfur á biðreikning í samræmi við gildandi reglur hverju sinni.

Á árinu 2000 samþykkti afskriftanefnd að afskrifa kröfur að fjárhæð 1,8 ma.kr. Nefndin hafnaði beiðnum um afskrift á kröfum að fjárhæð 9 m.kr., en frestaði ákvörðun um afskrift á kröfum að fjárhæð 488 m.kr. Af 25 innheimtuembættum sendu 5 ekki inn afskriftarbeiðni. Niðurstöður voru eftirfarandi:

Tafla 45 Afskrifaðar kröfur

Afgreiðsla í m.kr.	Höfuðstóll	Dráttarv.	Kostnaður	Samtals
Samþykkt	1.070,1	728,6	5,7	1.804,5
Synjað	5,0	4,0	0,1	9,1
Bíður	235,3	229,9	2,2	467,3
Frestað	6,3	5,6	0	11,9
	1.316,7	968,2	8,0	2.292,8

Niðurfærsla

Staða niðurfærslureiknings

Niðurfærsla er reiknuð stærð, sem byggð er á mati á innheimtanleika útistandandi krafna, stundum kölluð óbein afskrift. Niðurfærðar kröfur í árslok 2000 námu 21,8 ma.kr. og hækkuðu um 8,9 ma.kr. frá árinu 1999 eða um 68%. Þessa aukning má fyrst og fremst rekja til breiðari afskriftargrunns á árinu 2000.

Tafla 46 Niðurfærslur

Í millj. kr.	2000	1999	Frávik kr.	%
Skattar á tekjur og hagnað, einstaklingar	3.732	2.311	1.421	61,5%
Skattar á tekjur og hagnað, lögaðilar	902	479	423	88,3%
Tekjuskattar alls	4.634	2.790	1.844	66,1%
Skattar á eignir, einstaklingar	644	551	92	16,8%
Skattar á eignir, lögaðilar	412	207	205	99,0%
Aðrir sértækir eignarskattar	1	1	0	0,0%
Eignarskattar alls	1.057	759	297	39,2%
Tryggingagjald og skattar á laun	367	194	173	89,1%
Virðisaukaskattur	8.810	4.124	4.686	113,6%
Bifreiðaskattar	217	118	100	84,8%
Aðrir skattar	63	39	24	61,8%
Dráttarvextir og álag	6.589	4.827	1.762	36,5%
Sektir	54	58	-4	-6,8%
Aðrir skattar alls	16.101	9.360	6.741	72,0%
Samtals niðurfært í árslok	21.791	12.909	8.882	68,8%

Eins og taflan ber með sér eru frávikin mest í krónum talið í virðisaukaskatti og dráttarvöxtum.

Breytingar á forsendum

Niðurfærsla krafna í árslok 2000 er tvíþætt. Annars vegar er um að ræða skuldir aðila sem eru í gjaldþrotaskiptum eða þeirra sem gjaldþrotaskiptum er lokið hjá. Þessar kröfur eru færðar niður um 80% (*Niðurfærsla 1)*. Hins vegar er um að ræða kröfur á aðila sem ekki hafa verið teknir til gjaldþrotaskipta. Þessar kröfur eru almennt færðar niður um 75% (*Niðurfærsla 2)*.

Niðurfærslan árið 2000 byggir í fyrsta sinn alfarið á rauntölum, þ.e. allar skuldir eru taldar með. Afskriftargrunnurinn er því mun breiðari en áður þar sem hann tekur bæði til fleiri gjaldenda og gjaldflokka.

Eftirstöðvar ríkissjóðstekna

Eftirstöðvar ríkissjóðstekna, að teknu tilliti til afskrifta og niðurfærslu, námu alls 46,0 ma.kr. í árslok 2000 samanborið við 50,6 ma.kr. í árslok 1999. Eftirstöðvar lækkuðu um 4,6 ma.kr. eða 9,1%. Þessa lækkun má fyrst og fremst rekja til útistandandi krafna vegna sölu eigna á árinu 1999, en þær námu 4.1 ma. kr. og greiddust nær allar á árinu 2000.

Tafla 47 Eftirstöðvar ríkissjóðstekna

Í m.kr.	2000	1999	Frávik kr.	Frávik %
Tekjuskattur, einstaklingar	9.149	8.903	246	2,8%
Tekjuskattur, lögaðilar	2.571	1.758	813	46,2%
Fjármagnstekjuskattur	5.208	5.393	(185)	-3,4%
Eignarskattar	1.561	1.830	(269)	-14,7%
Tryggingagjald	2.678	2.526	152	6,0%
Vörugjöld	1.550	1.647	(97)	-5,9%
Tollar og aðflutningsgjöld	228	180	48	26,7%
Virðisaukaskattur	14.104	16.518	(2.414)	-14,6%
Neyslu- og leyfisskattar	520	417	103	24,7%
Aðrir skattar	448	398	50	12,6%
Skatttekjur	38.017	39.570	(1.553)	-3,9%
Vaxtatekjur og aðrar eignatekjur	6.240	5.522	718	13,0%
Arðgreiðslur	668	594	73	12,3%
Neyslu- og leyfisgjöld	812	629	183	29,1%
Sektir	293	224	69	31,0%
Sala eigna og aðrar tekjur	3	4.108	(4.105)	-99,9%
Aðrar rekstrartekjur	8.015	11.077	(3.061)	-27,6%
	46.033	50.647	(4.614)	-9,1%

Hér á eftir er nánar fjallað um eftirstöðvar einstakra gjaldflokka eins og þær standa í innheimtukerfi ríkissjóðs. Niðurfærsla eftirstöðva er því ekki inn í þeim fjárhæðum.

Opinber gjöld

Eftirstöðvar opinberra gjalda að meðtöldu útsvari námu alls 18,8 ma.kr. Þar af námu dráttarvextir og innheimtukostnaður um 4,3 ma.kr. Um 8.0 ma. kr. voru eldri en tveggja ára. Skuldarar rúmlega þriðjungs eftirstöðvanna höfðu verið teknir til gjaldþrotaskipta.

Vanskil kaupgreiðenda á opinberum gjöldum, sem þeim ber að halda eftir af launum starfsmanna sinna skv. lögum um tekju- og eignarskatt, og staðgreiðslu námu alls um 2.0 ma.kr., þar af nam höfuðstóll 1.5 ma. kr. Eftirstöðvar staðgreiðslu vegna ársins 2000 námu um 940 m.kr. og 280 m.kr. vegna ársins 1999. Reynslan sýnir að vangoldin staðgreiðsla, sem eldri er en tveggja ára, reynist nánast undantekningarlaust óinnheimtanleg og því töpuð.

Eftirstöðvar staðgreiðslu af reiknuðu endurgjaldi námu alls 937 m.kr. í árslok 2000. Þar af var höfuðstóll 805 m.kr. Þessar eftirstöðvar eru allar vegna ársins 2000 enda breytist eðli þessara eftirstöðva við álagningu tekjuskatts á einstaklinga.

Samtals skulda rúmlega 3200 einstaklingar staðgreiðslu af reiknuðu endurgjaldi. Hæsta krafan af þessum toga nam um 2.2. m.kr. en 63 einstaklingar skulda meira en eina milljón króna en samtals nema skuldir þeirra tæplega 80 m.kr.

Virðisaukaskattur

Heildareftirstöðvar virðisaukaskatts í innheimtukerfinu námu í árslok 2000 32,0 ma.kr. en þegar tekið hefur verið tillit til óbókfærðra tekna vegna áætlana nema eftirstöðvarnar 18,1 ma.kr. Þar af er höfuðstóll 12,2 ma.kr. Um 8,7 ma.kr. eftirstöðvanna er eldri en tveggja ára.

Skuldarar rúmlega helmings eftirstöðvanna hafa verið teknir til gjaldþrotaskipta og því eru þær í taphættu. Við athugun á stöðu 21 skuldara sem hver um sig skuldaði yfir 25 m.kr. kom í ljós að gjaldþrotaskiptum var lokið á búum 18 þeirra og því ekki annað eftir en að afskrifa þessar kröfur. Samtals námu þessar kröfur um 860 m.kr.

Tryggingagjald

Vanskil í tryggingagjaldi námu alls 973 m.kr. þar af nam höfuðstóll 639 m.kr. Skuldara u.þ.b. helmings eftirstöðvanna hafa verið teknir til gjaldþrotaskipta og því eru kröfur þessar í verulegri taphættu.

Rúmlega 14 þúsund einstaklingar og lögaðilar skulda tryggingagjald. Um 100 gjaldendur skulda 1 m.kr. eða meira og er hæsta krafan 8,5 m.kr. Samtals skulda þessir 100 aðilar um 201 m.kr.

Söluskattur og launaskattur

Eftirstöðvar söluskatts námu 62 m.kr. og þar af er höfuðstóll 10.7 m.kr. Eftirstöðvar launaskatts voru 40 m.kr. í árslok 2000 og þar af er höfuðstóll 5.8 m.kr. Yngstu kröfurnar vegna söluskatts eiga rætur að rekja til ársins 1989 en 1990 vegna launaskatts.

Allar þessar kröfur eru í innheimtu hjá Tollstjóranum í Reykjavík Að stærstum hluta eru um að ræða kröfur á hendur fyrirtækjum sem eru í gjaldþrotaskiptum og hafa verið það um árabil. Nauðsynlegt er að innheimtumaður knýi á um skiptalok. Þá er hér einnig um að ræða kröfur á hendur fyrirtækjum sem afmáð voru úr hlutafélagaskrá fyrir allmörgum árum.

Þungaskattur

Eftirstöðvar þungaskatts námu 526 m.kr. og þar af nam höfuðstóll 426 m.kr. Af skuldurum þungaskatts hafa 152 verið teknir til gjaldþrotaskipta vegna vangoldins skatts að fjárhæð 91 m.kr.

Ein milljón króna eða meira hvílir á 30 bifreiðum og samtals voru skuldir vegna þessara bifreiða um 55 m.kr. Athugun leiddi í ljós að bifreiðarnar hafa flestar verið afskráðar.

Um 30 einstaklingar og lögaðilar skulda meira en eina milljón hver í þungaskatt, en samtals skulda þeir 68 m.kr. Athugun leiddi í ljós að skiptum á búi flestra lögaðilanna er lokið. Þá hefur annað hvort verið gert árangurslaust fjárnám hjá langflestum einstaklingunum eða bú þeirra tekin til gjaldþrotaskipta.

Uppgjör markaðra tekna

53 stofnanir eða fjárlagaliðir njóta markaðra tekna. Tekjustofnarnir eru nokkru fleiri eða um 70 talsins. Tekjur af þessum gjaldstofnum námu samtals 36,1 ma.kr. eða 1,6 ma. kr. meira en fjárlög ársins gerðu ráð fyrir. Fjárheimildir voru hækkaðar sem þessu nam við uppgjör á mörkuðum tekjum.

Við uppgjör markaðra tekna er stuðst við 6 uppgjörsreglur. Í langflestum tilfellum breytist fjárheimild aðila í A-hluta ríkisreiknings miðað við innheimtu á viðkomandi gjaldi. Ef fjárlög mæla á hinn bóginn fyrir um skerðingu á viðkomandi gjaldstofni þá breytist fjárheimild ekki. Hjá aðilum utan A-hluta ríkisreiknings er miðað við breytingu á álagningu gjaldsins og eru kröfur þeirra á ríkissjóðs færðar upp í efnahag ríkissjóðs.

Þrátt fyrir að uppgjör markaðra tekna geti haft veruleg áhrif á fjárheimildir einstakrar stofnana er ekki fjallað sérstaklega um markaðar tekjur í fjárreiðulögum utan þess að birta á yfirlit í fjárlögum um stöðu þeirra og ráðstöfun. Hvergi er að finna fyrirmæli um áhrif þeirra á fjárheimildir.

Uppgjör rekstrartekna

Skv. ríkisreikningi breyttust fjárheimildir hjá 86 ríkisstofnunum vegna innheimtu rekstrartekna. Fjárheimildir breyttust einnig vegna annarra tekna, s.s. vegna sölu á eignum og fjárframlaga, bæði frá aðilum innanlands og erlendis. Skv. fjárlögum og fjáraukalögum var gert ráð að innheimta rekstrartekna næmi 3,9 ma. kr. en hún reyndist 4,9 ma. kr. þannig að fjárheimildir jukust 1 ma.kr. á árinu 2000.

Sértekjur

Í skýrslu Ríkisendurskoðunar um endurskoðun ríkisreiknings fyrir árið 1999 eru gerðar athugasemdir við meðferð sértekna (sjá bls. 58 og 59). Vísað er til 12. gr. laga um fjárreiður ríkisins en þar er að finna

skilgreiningu á því hvað skuli kallast sértekjur sem heimilt sé að færa til lækkunar gjalda. Í skýrslunni kemur fram það mat Ríkisendurskoðunar að fjölmargt sem fært hefur verið sem sértekjur ríkissjóðs teljist ekki sértekjur í skilningi fjárreiðulaga.

Stofnunin taldi að af þeim 12,8 ma. kr. sem færðar voru sem sértekjur í ríkisreikningi 1999 falli um helmingur fjárhæðarinnar undir skilgreiningu laganna og þriðjungur sé innbyrðis kostnaðarhlutdeild A-hluta aðila sem væri rétt að færa á tekjuhlið ríkisreiknings. Ríkisendurskoðun leggur áherslu á að framsetning sértekna í ríkisreikningi taki fullt mið af ákvæðum 12. greinar fjárreiðulaganna. Áréttað skal að slík framsetning hefur ekki áhrif á afkomu ríkissjóðs.

Á þessu ári sendi Ríkisendurskoðun frá sér sérstaka greinargerð um meðferð sértekna í ríkisreikningi. Þar var fjallað um þau álitamál sem stofnunin taldi að taka þyrfti afstöðu til. Má þar nefna innbyrðis framlög A-hluta stofnana, húsaleigu, kostnaðarhlutdeild og framlög til rekstrar og fjárfestinga.

Ljóst er að taka þarf vinnslu sértekna í ríkisreikningi til gagngerrar endurskoðunar ef fylgja á ákvæðum fjárreiðulaganna og tryggja að flokkun ríkissjóðstekna sé í samræmi við alþjóðlega staðla. Þetta þarf að gera án þess að hrófla við reikningsskilum einstakra stofnana. Vegna þessa er nauðsynlegt að einstakar stofnanir geri grein fyrir þeim tekjum sem þær færa í eigin reikningsskilum. Á grundvelli slíkrar greinargerðar yrði síðan tekin ákvörðun um eðli teknanna og þær færðar í samræmi við það í samstæðureikningsskilum ríkisins.

Skuldbreytingar opinberra gjalda 1999 – 2000

Á árinu 1999 bárust Ríkisendurskoðun til umsagnar erindi átta aðila vegna skuldbreytinga. Mælt var með að fallast á erindi sjö aðila en gegn skuldbreytingu hjá einum. Í einu tilfelli var um breytingu á skilmálum að ræða. Á árinu 2000 bárust 3 erindi sem öll voru samþykkt.

Fjármálaráðherra samþykkti skuldbreytingu hjá 10 aðilum, en þremur var hafnað. Alls voru gefin út 9 skuldabréf vegna 8 einstaklinga. Heildarfjárhæð opinberra gjalda sem var skuldbreytt á árunum 1999

og 2000 nam 20,6 m.kr. Bréfin eru öll verðtryggð og bera meðaltalsvexti eins og þeir eru ákvarðaðir af Seðlabanka Íslands.

Nauðasamningar staðfestir árin 1999 og 2000

Á árinu 1999 bárust Ríkisendurskoðun til umsagnar 6 erindi þar sem óskað var eftir samþykki fjármálaráðherra við nauðasamning skv. lögum nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti. Ríkisendurskoðun var meðmælt 4 nauðasamningum en fjármálaráðuneytið samþykkti endanlega aðeins 3 nauðasamninga og námu skuldir vegna þeirra alls 5,1m.kr. Þar af greiddust 1,4 m.kr. eða 28,0%

Á árinu 2000 komu einnig til umsagnar Ríkisendurskoðunar 6 erindi þar sem óskað var eftir samþykki fjármálaráðherra á nauðasamningum. Ríkisendurskoðun var meðmælt 5 þessara erinda og voru þau öll samþykkt af hálfu fjármálaráðuneytisins. Eingöngu tveir aðilar gengu frá nauðasamningum á árinu og námu skuldir þeirra 7,2 m.kr. og greiddist upp í þær 1,3 m.kr. eða 18,6%. Hér eru ekki meðtaldir þeir nauðasamningar sem ríkissjóður er bundinn af, þó svo hann hafi ekki samþykkt þá, sbr. ákvæði í lögum um gjaldþrotaskipti þar að lútandi. Ekki liggur fyrir hve háar fjárhæðir er þar um að ræða.

5 Endurskoðun A-hluta stofnana og fjárlagaliða

Stærsta verkefni Ríkisendurskoðunar er endurskoðun á stofnunum og fjárlagaliðum í A-hluta ríkisreiknings. Rekstur stofnana í A-hluta er að mestu fjármagnaður með framlagi af skatttekjum og margar þeirra notfæra sér bókhalds- og greiðsluþjónustu Ríkisbókhalds. Endurskoðun stofnana sem teljast til A-hluta ríkisreiknings beinist einkum að gjaldaliðum, sértekjum og eignaskráningu.

Ríkisendurskoðun hefur sett sér það markmið að allir fjárlagaliðir skuli endurskoðaðir eigi sjaldnar en á þriggja ára fresti. Í töflunni hér að neðan eru tilgreindar þær stofnanir og fjárlagaliðir í A-hluta ríkisreiknings sem endurskoðaðir voru að þessu sinni.

Tafla 48 Endurskoðaðar stofnanir og fjárlagaliðir í A-hluta ríkisreiknings 2000

Fjl.nr.	Nafn	Fjl.nr.	Nafn
00-101	Embætti forseta Íslands	02-204	Stofnun Sigurðar Nordals
00-201	Alþingi	02-205	Stofnun Árna Magnússon
00-211	Lýðveldissjóður	02-207	Íslensk málsstöð
00-401	Hæstiréttur	02-208	Örnefnastofnun
00-701	Vestnorræna ráðið	02-210	Háskólinn á Akureyri
01-101	Forsætisráðuneyti, aðalskrifstofa	02-221	Kennaraháskóli Íslands
01-101	Þjóðhátíðarsjóður	02-223	Námsmatsstofnun
01-190	Grænlandssjóður 1999 + 2000	02-231	Rannsóknarráð Íslands
01-190	Kjararannsóknarnefnd	02-235	Rannsókn og þróun IT og umhverfis
01-190	Þjóðargjöf Norðmanna	02-236	Vísindasjóður
01-211	Þjóðhagsstofnun	02-237	Tæknisjóður
01-241	Umboðsmaður barna	02-239	Rannsóknarnámssjóður
01-251	Þjóðmenningarhús	02-276	Bygginga- og tækjasjóður
01-271	Ríkislögmaður	02-299	Norræna Eldfjallastöðin
02-101	Menntamálaráðuneyti, aðalskrifstofa	02-365	Borgarholtsskóli, bygging
02-201	Háskóli Íslands, endurmenntunarstofnun	02-507	Stýrimannask. í Reykjavík
02-201	Leonardo, landsskrifstofa	02-725	Námsgagnastofnun
02-201	Sókrates, landsskrifstofa	02-902	Þjóðminjasafn Íslands
02-202	Tilraunastöð Háskólans að Keldum	02-903	Þjóðskjalasafn Íslands
02-203	Raunvísindastofnun HÍ	02-905	Landsbókasafn - háskólabókasafn

Fjl.nr.	Nafn	Fjl.nr.	Nafn
02-906	Listasafn Einars Jónssonar	06-413	Sýslumaðurinn Borgarnesi
02-907	Listasafn Íslands	06-414	Sýslumaðurinn Stykkishólmi
02-909	Blindrabókasafn Íslands	06-415	Sýslumaðurinn Búðardal
02-919	Söfn almennt	06-416	Sýslumaðurinn Patreksfirði
02-972	Íslenski dansflokkurinn	06-417	Sýslumaðurinn Bolungarvík
02-979	Húsafriðunarsjóður	06-418	Sýslumaðurinn Ísafirði
02-984	Norræna húsið	06-419	Sýslumaðurinn Hólmavík
02-985	Menntast. Ísl. og USA	06-420	Sýslumaðurinn Blönduósi
03-101	Utanríkisráðuneyti, aðalskrifstofa	06-421	Sýslumaðurinn Sauðárkróki
03-201	Sýslum. á Keflavíkurflug	06-422	Sýslumaðurinn Siglufirði
03-211	Flugmálastjórn Keflavíkurflugvelli	06-423	Sýslumaðurinn Ólafsfirði
03-390	Þróunarsamvinnust. Ísl.	06-424	Sýslumaðurinn Akureyri
04-101	Landbúnaðarráðuneyti, aðalskrifstofa	06-425	Sýslumaðurinn Húsavík
04-221	Veiðimálastofnun	06-426	Sýslumaðurinn Seyðisfirði
04-222	Veiðimálastjóri	06-428	Sýslumaðurinn Eskifirði
04-233	Yfirdýralæknir	06-429	Sýslumaðurinn Höfn Hornafirði
04-261	Landbúnaðarháskólinn á Hvanneyri	06-430	Sýslumaðurinn Vík í Mýrdal
04-271	Hólaskóli á Hólum í Hjaltadal	06-431	Sýslumaðurinn Hvolsvelli
04-283	Garðyrkjuskóli ríkisins	06-432	Sýslumaðurinn Vestmannaeyjum
04-293	Hagþjónusta landbúnaðari	06-433	Sýslumaðurinn Selfossi
04-311	Landgræðsla ríkisins	06-434	Sýslumaðurinn Keflavík
04-321	Skógrækt ríkisins	06-436	Sýslumaðurinn Hafnarfirði
04-331	Héraðsskógar	06-437	Sýslumaðurinn Kópavogi
04-343	Suðurlandsskógar (ársreikn. 1999 líka)	06-501	Fangelsismálast. ríkisins
04-828	Garðávaxtasjóður	06-701	Biskupsstofa
04-891	Áform og átaksverkefni	06-701	Endurskoðun kirkjustofnana
05-000	Greiðslumiðlun í sjávarútv	06-701	Fjölskylduþjónusta
05-101	Sjávarútvegsráðuneyti, aðalskrifstofa	06-701	Hinn almenni kirkjusjóður
05-203	Rannsóknast. Fiskiðnaðar.	06-701	Jöfnunarsjóður sókna
05-204	Fiskistofa	06-701	Kirkjubyggingasjóður
05-207	Gjaldtökusj. Ól. Sjávarafl.	06-701	Kirkjugarðssjóður
05-209	Byggingasj.hafran.skips	06-701	Prestssetrasjóður
05-211	Kvótaþing	06-701	Söngmálastjóri Þjóðkirkjunnar
05-215	Gengismunasjóður	06-701	Vörslusjóður kirkjunnar
05-216	Gæða og orkufjársjóður	06-701	Þjóðkirkjan
05-217	Sjávarspendýrasjóður	06-705	Kirkjumálasjóður
05-218	Veiðafærarannsóknir	06-707	Kristnisjóður
05-273	Sjávarútvegshús, undirbúningur	07-101	Félagsmálaráðuneyti, aðalskrifstofa
05-274	Húsbyggingasjóður	07-205	Íbúðalánasjóður
06-101	Dóms- og kirkjum.ráðun., aðalskrifstofa	07-302	Ríkissáttasemjari
06-201	Hæstiréttur	07-331	Vinnueftirlit ríkisins
06-301	Ríkissaksóknari	07-720	Skálatúnsheimilið
06-303	Ríkislögreglustjóri	07-801	Jöfnunarsjóður sveitarfél.
06-305	Lögregluskóli ríkisins	07-971	Erfðafjársjóður
06-311	Lögreglustjórinn í Reykjav	07-980	Vinnumálastofnun
06-321	Almannavarnir ríkisins	07-982	Ábyrgðasjóður launa
06-395	Landhelgisgæsla Íslands	07-984	Atvinnuleysistrygg.sjóður
06-411	Sýslumaðurinn Reykjavík	07-987	Tryggingasj. sjálfst.starfandi
06-412	Sýslumaðurinn Akranesi	08-101	Heilbrigðis- og trygg.m.rn., aðalskr.

Fjl.nr.	Nafn	Fjl.nr.	Nafn
08-201	Tryggingastofnun ríkisins	08-711	Heilbrigðisstofnunin Akranesi
08-203	Bætur skv. l. um félagsl. aðst.	08-715	St. Fransiskuspítalinn, Stykkishólmi
08-204	Fæðingarorlofssjóður	08-721	Heilbrigðisstofnunin Patreksfirði
08-204	Lífeyristryggingar	08-731	Heilbrigðisst. Bolungarvík
08-206	MDS mælingasjóður	08-735	Heilbrigðisst. Hólmavík
08-206	Sjúkratryggingar	08-745	Heilbrigðisstofnunin Blönduós
08-208	Frjálsar slysatryggingar	08-761	Heilsbrigðisst. Húsavík
08-208	Slysatryggingar	08-777	Heilbr.st. Austurlands
08-214	Eftirlaunasj. aldraðra	08-785	Heilbrigðisst. Selfossi
08-301	Landlæknir	08-791	Heilbrigðisstofnun Suðurnesja
08-324	Heyrnar-og talm.st. Ísl.	08-999	Árnessjóður
08-326	Sjónstöð Íslands	09-100	Efnahagur
08-327	Geislavarnir ríkisins	09-100	Flugkerfi hf.
08-358	Fjórðungssjúkrahúsið Akureyri	09-100	Íslandspóstur hf.
08-368	Sólvangur, Hafnarfirði	09-100	Landssími Íslands hf.
08-373	Landspítali - háskólasjúkrahús	09-100	Landssími Íslands hf./ársfj.
08-385	Framkvæmdasj. aldraðra	09-100	Skráningarstofan hf.
08-399	Tannverndarsjóður	09-100	Þróunar- og símenntunarsj.
08-400	St. Jósefsspítali, Hafnarfirði	09-100	Landsbanki Íslands
08-408	Hjúkrunarheimilið Sunnuhlíð	09-101	Fjármálaráðuneyti Aðalskrifstofa
08-409	Hjúkrunarheimilið Skjól	09-103	Ríkisbókhald
08-410	Hjúkrunarheimilið Eir	09-103	Ríkiskaup
08-412	Hjúkrunarheimilið Skógarbær	09-104	Ríkisféhirði
08-414	Hjúkrunarheimilið Lundur	09-104	Ríkisféhirðir, talning
08-415	Hulduhlíð	09-201	Ríkisskattstjóri
08-416	Hornbrekka	09-202	Skattstofan í Reykjavík
08-420	S. Á. Á.	09-203	Skattstofa Vesturlands
08-421	Hjúkrunarheimilið Víðines	09-204	Skattstofa Vestfjarða
08-422	Visth. Hlaðgerðarkoti	09-205	Skattstofa Norðurlands vestra
08-430	Sjálfsbjörg,	09-206	Skattstofa Norðurlands eystra
08-431	Heilsustofnun Náttúrulækningafél. Ísl.	09-207	Skattstofa Austurlands
08-435	Hlein	09-208	Skattstofa Suðurlands
08-485	Hlíðabær	09-209	Skattstofa Vestmannaeyja
08-490	Vistun ósakhæfra afbrotamanna (SOGN)	09-210	Skattstofa Reykjaness
08-495	Daggjaldastofnanir	09-212	Skattar- og tollamál, ýmis útgj.
08-495	Dalbær, Dalvík	09-214	Yfirskattanefnd
08-495	Dvalarh. Barmahlíð	09-215	Skattrannsóknarstjóri
08-495	Dvalarheimili aldraðra, Borgarnesi	09-261	Ríkistollstjóri
08-495	Dvalarh. Fellaskjól	09-262	Tollstjórinn í Reykjavík
08-495	Dvalarheimilið Höfði, Akranesi	09-381	Lífeyrissjóður hjúkrunarkvenna
08-495	Elliheimilið Grund	09-381	Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins
08-495	Hjallatún, Vík	09-402	Fasteignamat ríkisins
08-495	Hrafnista, Hafnarfirði	09-711	Afskriftir skatttekna
08-495	Hrafnista, Reykjavík	09-901	Framkvæmdasýslan
08-495	Hvammur, Húsavík	09-980	Rekstrarfélag stjórnarr.bygg.
08-495	Klausturhólar	09-984	Fasteignir ríkissjóðs
08-495	Múlabær	09-995	Skýrsluvélakostnaður
08-495	Reykjalundur	09-999	Markaðar tekjur/rekstrartekjur
08-505	Heilsugæsla í Reykjavík	09-999	Ríkissjóðstekjur
08-510	Heilsuverndarst. í RVK	09-999	Tryggingagjald

Fjl.nr.	Nafn	Fjl.nr.	Nafn
09-999	Virðisaukaskattur	11-411	Byggðastofnun
09-999	Ýmislegt	12-101	Viðskiptaráðuneyti, aðalskrifstofa
10-100	Breiðafjarðarferjan Baldur hf.	12-302	Útvegsbanki Íslands - biðreikningur
10-101	Samgönguráðuneyti, aðalskrifstofa	12-402	Fjármálaeftirlitið
10-211	Vegagerð ríkisins	12-902	Samkeppnisstofnun
10-335	Siglingastofnun Íslands	13-101	Hagstofa Íslands, aðalskrifstofa
10-471	Flugmálastjórn	14-101	Umhverfisráðuneyti , aðalskrifstofa
10-472	Flugmálastofnun / Flugvellir	14-210	Veiðistjóri
10-512	Póst- og fjarskiptastofnun	14-221	Hollustuvernd ríkisins
10-651	Ferðamálaráð	14-285	Spilliefnanefnd
11-101	Iðnaðarráðuneyti, aðalskrifstofa	14-301	Skipulagsstofnun
11-201	Iðntæknistofnun	14-310	Landmælingar Íslands
11-203	Rannsóknast. Bygg.iðn	14-321	Brunamálastofnun ríkisins
11-299	Kísilgúrsjóður	14-381	Ofanflóðasjóður
11-301	Orkustofnun	14-407	Stofnun Vilhj. Stefánss.
11-371	Jarðhitaleitarátak	14-410	Veðurstofa Íslands
11-371	Orkusjóður		
11-399	Landsvirkjun		

Aðalskrifstofur ráðuneytanna

Fjárhagsendurskoðun á ráðuneytum vegna ársins 2000 beindist einkum að rekstri aðalskrifstofa. Endurskoðunin var gerð á samræmdan hátt. Atriði sem komu til skoðunar voru m.a. innra eftirlit vegna tekna og gjalda, bókhald og fjárreiður, áætlanagerð, launamál, efnahagsliðir (þ.m.t. viðskiptastaða við ríkissjóð), önnur rekstrargjöld, ferðakostnaður, risnu- og gjafakostnaður, eignakaup og tilfærslur. Einnig voru fjárheimildir bornar saman við rekstur og gerð grein fyrir helstu frávikum.

Fjárheimildir

Taflan hér að neðan sýnir samanburð á fjárheimildum og rekstrarniðurstöðu hjá aðalskrifstofum ráðuneytanna á árinu 2000.

Tafla 49 Samanburður á fjárheimildum og rekstrarniðurstöðu aðalskrifstofa ráðuneytanna

Aðalskrifst. ráðun. Í þús. kr.	Fjárlög	Fjár-aukalög	Millif. á árinu	Launa- og verð-br.heim	Fjár-heimild ársins	Útkoma ársins	Frávik	Fjár-heimild frá f.ári	Staða fjárheim. í árslok
Forsætisráðun.	129.800	12.000	17.500	300	159.600	155.273	4.327	-15.965	-11.638
Menntamálaráðun.	331.700		9.970	4.100	345.770	346.366	-596	-1.011	-1.607
Utanríkisráðun.	565.900	50.000	40.195	7.500	663.595	677.613	-14.018	-16.520	-30.538
Landbúnaðarráðun.	118.800		6.000	2.100	126.900	127.223	-323	-875	-1.198
Sjávarútvegsráðun.	127.100			1.300	128.400	128.167	233	5.690	5.923
Dóms- og kirkjum.r.n.	173.700	2.600	9.100	3.800	189.200	184.266	4.934	-3.947	987
Félagsmálaráðun.	145.600	4.000	7.300	800	157.700	158.965	-1.265	4.027	2.762
Heilbr.- og tr.málar.n.	227.900	11.800	6.000	3.400	249.100	251.983	-2.883	-926	-3.809
Fjármálaráðun.	354.000	2.500	8.000	3.800	368.300	356.650	11.650	-2.579	9.071
Samgönguráðun.	151.700	1.800	3.000	2.100	158.600	165.091	-6.491	-10.249	-16.740
Iðnaðarráðun.	75.000	10.000	6.000	1.900	92.900	83.805	9.095	-12.243	-3.148
Viðskiptaráðun.	98.600	10.000	7.700	2.200	118.500	112.286	6.214	-10.261	-4.047
Umhverfisráðun.	150.100	8.000	45.105	1.500	204.705	195.841	8.864	-5.873	2.991
	2.649.900	112.700	165.870	34.800	2.963.270	2.943.529	19.741	-70.732	-50.991

Fjárheimildir aðalskrifstofa ráðuneytanna námu rúmum 2,6 ma.kr. á fjárlögum 2000. Við þetta bættust samtals tæplega 313,4 m.kr. árinu sem skiptast þannig að heimildir fjáraukalaga námu 112,7 m.kr., millifærslur af öðrum fjárlagaliðum námu 165,9 m.kr., og launa- og verðlagsbætur 34,8 m.kr.

Í upphafi ársins 2000 höfðu aðalskrifstofur ráðuneytanna ráðstafað 70,7 m.kr. til útgjalda umfram heimildir. Að teknu tilliti til afkomu ársins höfðu aðalskrifstofurnar ráðstafað tæpri 51 m.kr. umfram heimildir. Halli varð af rekstri 5 aðalskrifstofa á árinu 2000 og nam hann samtals 25,6 m.kr. en 7 aðalskrifstofur voru með rekstrarafgang á árinu sem nam samtals 45,3 m.kr.

Stærsta einstaka framlag á fjáraukalögum var til utanríkisráðuneytis eða 50 m.kr. m.a. til að mæta ófyrirséðum kostnaði vegna aðkeyptrar sérfræðiþjónustu, ráðgjafar og annarra útgjalda á árunum 1998-2000 í tengslum við varnarsamstarf Íslands og Bandaríkjanna. Þá var framlaginu einnig ætlað að renna til Þýðingarmiðstöðvar vegna EES-gerða og til kynningar á íslensku Kyoto-tillögunni.

Fleiri ráðuneyti en utanríkisráðuneytið fengu framlag á fjáraukalögum. Í því sambandi má nefna eftirtalin ráðuneyti. Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið fékk 11,8 m.kr. framlag til að mæta áföllnum kostnaði vegna undirbúnings að rekstri nýs hjúkrunarheimils. Forsætisráðuneytið fékk 12 m.kr. framlag vegna opinberra heimsókna og hækkunar á launakostnaði vaktmanna. Iðnaðarráðuneytið fékk 10

m.kr. framlag vegna undirbúnings stóriðju og virkjanamála og kostnaðar sem tengist því að ráðuneytið hefur tekið við stjórn byggðamála. Viðskiptaráðuneytið fékk 10 m.kr. framlag vegna endurskipulagningar fjármagnsmarkaðar og einkavæðingar ríkisfyrirtækja. Loks má nefna að umhverfisráðuneytið fékk 8 m.kr. framlag vegna aukinna verkefna fulltrúa í Brussel og til að mæta ófyrirséðum kostnaði.

Millifærslur námu samtals 165,8 m.kr. og skiptust þannig að færslur milli fjárlagaliða innan sama ráðuneytis námu alls 142,2 m.kr. en frá öðrum ráðuneytum 23,6 m.kr. Dæmi eru um að kostnaður falli á aðalskrifstofur ráðuneyta vegna ýmissa verkefna sem í raun tilheyra öðrum fjárlagaliðum. Ráðuneytin hafa haft þann hátt á varðandi þessi verkefni að fjárheimild sem samsvarar þeim kostnaði sem um er að ræða er millifærð af viðkomandi fjárlagalið á aðalskrifstofu. Ríkisendurskoðun telur almennt eðlilegt í slíkum tilfellum að kostnaður sé bókfærður á þann fjárlagalið sem hann tilheyrir.

Eftirfarandi tafla sýnir greiðslustöðu aðalskrifstofa ráðuneytanna gagnvart ríkissjóði.

Tafla 50 Greiðslustaða við ríkissjóð

Í þús. kr.	Inneign	Skuld
Forsætisráðuneytið		9.210
Menntamálaráðuneytið	1.864	
Utanríkisráðuneytið		11.212
Landbúnaðarráðuneytið	713	
Sjávarútvegsráðuneytið	7.172	
Dóms- og kirkjumálaráðuneytið	6.480	
Félagsmálaráðuneytið	2.433	
Heilbr.- og tr.málaráðuneytið	3.059	
Fjármálaráðuneytið	18.160	
Samgönguráðuneytið		10.303
Iðnaðarráðuneytið		2.244
Viðskiptaráðuneytið		1.070
Umhverfisráðuneytið	5.971	
	45.852	34.039

Í efnahagsreikningi er birt viðskiptastaða ráðuneytanna gagnvart ríkissjóði. Þessi staða sýnir mismun milli framlags sem ráðuneytum er

ákvarðað og raunverulegra greiðslna úr ríkissjóði. Í árslok 2000 var staða aðalskrifstofa ráðuneytanna þannig að inneign hjá ríkissjóði nam samtals 45,8 m.kr. og skuld nam á sama tíma 34 m.kr. Átta ráðuneyti áttu inni hjá ríkissjóði en 5 ráðuneyti skulduðu sjóðnum. Til samanburðar má geta þess að í árslok 1999 nam heildarinneign ráðuneytanna hjá ríkissjóði 37,8 m.kr. og skuld 36,1 m.kr. Inneign hækkaði því um 8 m.kr. og skuldir lækkuðu um 2,1 m.kr.

Bókhald og fjárreiður

Almennt má segja að gott skipulag hafi verið á bókhaldi og fjárreiðum flestra aðalskrifstofa ráðuneytanna. Ríkisbókhald og ríkisféhirðir annast bókhald þeirra og greiðslur reikninga, sem veitir öryggi og tryggir innra eftirlit. Dæmi var um að ráðuneyti hefði nýlega styrkt til muna umsjón bókhalds og fjárreiðna.

Flestar athugasemdir voru gerðar við umhirðu bókhalds og fjárreiðna hjá landbúnaðarráðuneyti. Ráðuneytinu var bent á að yfirfara bókhaldið með reglubundnum hætti til að tryggja að gjöld og tekjur væru bókfærðar á réttar tegundir og viðfangsefni. Einnig að gæta þess að fylgiskjöl væru greinilega sundurliðuð þannig að ljóst sé hvað keypt er hverju sinni.

Þar sem iðnaðarráðuneytið og viðskiptaráðuneytið eru í reynd rekin sem eitt ráðuneyti og sami aðili gegnir stöðu ráðuneytisstjóra fyrir bæði ráðuneytin, telur Ríkisendurskoðun æskilegt að ráðuneytin verði sameinuð í fjárlögum og ríkisreikningi. Á árinu 2000 var hluta af kostnaði ekki skipt milli þessara tveggja ráðuneyta í bókhaldi þeirra í samræmi við hlut hvors fyrir sig þannig að samanburður á rekstrarniðurstöðu milli ára varð ómarktækur. Í þessu tilfelli var kostnaðurinn bókaður óskiptur hjá öðru ráðuneytinu.

Við endurskoðun hjá dóms- og kirkjumálaráðuneyti var bent á að taka þyrfti upp við fjármálaráðuneytið hvernig fara eigi með innheimtu ógreiddra reikninga fyrir ríkistekjum en ekki virðist alveg ljóst hver eigi að bera ábyrgð á innheimtunni.

Við endurskoðun hjá utanríkisráðuneyti var bent á að innheimta lóðaleigu og tekna vegna útseldrar sérfræðiþjónustu hefði ekki verið í

nógu góðu horfi. Ríkisendurskoðun telur eðlilegt að settar verði reglur um hvaða þjónusta er seld út hjá ráðuneytinu og hvaða þjónusta ekki.

Árið 1997 var gerð athugasemd í endurskoðunarskýrslu utanríkisráðuneytis vegna færslu gjalda í bókhaldi ráðuneytisins sem tilheyrðu sendiskrifstofum erlendis. Enn er talsverður hluti kostnaðar sendiskrifstofa færður undir aðalskrifstofu ráðuneytisins. Ríkisendurskoðun bendir á að samkvæmt 1. gr. laga nr. 88/1997 um fjárreiður ríkisins skulu reikningsskil ríkisaðila gefa glögga mynd af rekstri og efnahag þeirra en með því að færa kostnaðarliði sendiskrifstofa í bókhald aðalskrifstofunnar gefur það hvorki rétta mynd af afkomu og efnahag hennar né sendiskrifstofanna.

Hjá nokkrum ráðuneytum voru dæmi um að reikningar væru tekjufærðir við greiðslu þótt það gerðist á næsta ári eftir útgáfu þeirra eða síðar. Ríkisendurskoðun bendir á að allar tekjur skulu færðar á því ári sem til þeirra er aflað án tillits til þess hvort þær eru greiddar fyrir lok reikningsárs eða ekki. Dæmi var um ábendingu þess efnis að umsjón reikningagerðar vegna tekna og innheimta þeirra ætti að fara fram á einum stað innan ráðuneytis í stað þess að dreifast á fleiri staði eftir verkefnasviðum.

Áætlanagerð og fjármálastjórn

Í flestum ráðuneytum er gerð áætlun um útgjöld og tekjur í rekstrinum. Áætlunin er þá oft jafnframt sett í Bókhalds- og áætlanakerfi ríkisins en þar kemur fram samanburður fjárhæða í rekstrinum og rekstraráætluninni. Ríkisendurskoðun leggur áherslu á að rekstraráætlun sé notuð sem virkt tæki til stjórnunar og eftirlits með fjármálum stofnana. Athugasemdir komu fram hjá nokkrum ráðuneytanna sem lutu m.a. að því að ekki væri nógu gott samræmi milli áætlunar og rauntalna í rekstri en gert er ráð fyrir að fjárlögin séu til lögð til grundvallar við gerð rekstraráætlunar. Bent var á að við breytingu fjárheimilda ætti að uppfæra rekstraráætlun í samræmi við breytingarnar. Ekki var í öllum tilfellum við ráðuneytið að sakast í þessu efni. Stundum höfðu millifærslur ekki skilað sér nógu greiðlega í bókhaldinu til að hægt væri að styðjast við raunupplýsingar á hverjum tíma. Ríkisendurskoðun leggur áherslu á að í upphafi árs sé gerð rekstraráætlun hjá öllum ráðuneytum sem jafnan sé uppfærð eftir nýjustu fjárheimildum. Einnig

þarf að leggja áherslu á að áætlunin sé færð í Bókhalds- og áætlanakerfi ríkisins. Jafnframt er rétt að gera áætlun um risnukostnað og ferðakostnað eftir þeim forsendum sem liggja fyrir á hverjum tíma.

Launamál

Launavinnsla ráðuneytanna fer almennt skipulega fram og er með svipuðu sniði allsstaðar. Gerðir eru ráðningarsamningar við starfsmenn. Tilteknir starfsmenn, yfirmenn fjármáladeilda eða aðstoðarmenn þeirra, annast yfirleitt skráningu í launakerfið. Ákvörðun um launabreytingar er í höndum ráðuneytisstjóra eða skv. samkomulagi milli hans og ákveðinna starfsmanna og skrifleg gögn liggja almennt að baki launaákvörðunum. Aðgangur að launakerfinu er jafnan takmarkaður við þá sem annast skráningu í launakerfið og yfirmenn þeirra þar sem við á. Til að fylgjast með viðveru og fjarvistum starfsmanna er yfirleitt notast við stimpilklukku þótt ein undantekning sé þar á. Starfslýsingar fyrir starfsmenn aðalskrifstofanna voru yfirleitt til staðar.

Við endurskoðun hjá fjármálaráðuneyti var gerð athugasemd við það að launabreytingar væru gerðar án þess að fyrir lægi skriflegt samþykki frá þeim sem heimild hafa til launaákvarðana. Við endurskoðun hjá landbúnaðarráðuneyti kom fram að aukagreiðslur til eins starfsmanns í ráðuneytinu, sem hafa verið greiddar honum beint, ættu að greiðast fyrir milligöngu launaafgreiðslu Ríkisbókhalds eins og aðrar launagreiðslur í ráðuneytinu. Ábendingar komu fram í nokkrum ráðuneytum um að yfirmenn ættu ávallt að samþykkja viðveruskráningu starfsmanna með undirritun sinni og einnig var dæmi um að samþykki yfirmanns vantaði á launaskráningu vegna starfsmanna.

Samþykktar- og áritunarkerfi

Hluti af endurskoðunarvinnu vegna ráðuneytanna fólst í því að kanna ferli reikninga allt frá því að þeir berast ráðuneytunum og þar til þeir eru greiddir. Að jafnaði gilda ákveðnar verklagsreglur um ferli reikninga sem miða að því að sannreyna allan kostnað og samþykkja með áritun áður en til greiðslu kemur. Mismunandi er hvernig ferlinu er háttað og fer það eftir stjórnskipulagi hvers ráðuneytis fyrir sig. Almenn má þó segja að gert er ráð fyrir að yfirmenn deilda eða þeir sem panta

vörur eða þjónustu og bera þannig ábyrgð á innkaupunum samþykki reikninga sem að þeim snúa en síðan eru þeir oft áritaðir af yfirmönnum fjármáladeilda eða ráðuneytisstjóra í vissum tilfellum. Yfirleitt er hér um verklag að ræða sem starfsmenn kunna skil á án þess að fyrir liggi skrifleg lýsing á því. Undantekningar frá þessu var að finna í menntamála- og heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneyti en þar eru til skriflegar lýsingar á samþykktar- og áritunarkerfi reikninga sem ráðuneytin vinna eftir. Ríkisendurskoðun hefur mælst til þess við hin ráðuneytin að þau taki upp sams konar verklag hjá sér og láti gera skriflega lýsingu á því hverjir eigi að samþykkja og árita reikninga fyrir greiðslu.

Efnahagsliðir

Efnahagsliðir í bókhaldi aðalskrifstofanna felast aðallega í viðskiptastöðu við ríkissjóð, ferðakostnaði starfsmanna sem eftir er að gera upp og almennum viðskiptareikningum. Yfirleitt eru aðalskrifstofurnar ekki með sjóði eða bankareikninga í rekstri sínum en þó eru dæmi um það í utanríkisráðuneyti, viðskiptaráðuneyti og heilbrigðis og tryggingamálaráðuneyti. Athugasemdir sem fram komu við efnahagsliði lutu aðallega að uppgjöri ferðakostnaðar. Dæmi voru um eftirstöðvar eldri reikninga sem eftir var að ganga frá. Núorðið er yfirleitt höfð sú regla að gengið er frá ferðareikningum jafnóðum en eftir sitja í bókhaldi sumra ráðuneyta gamlar eftirstöðvar sem jafnvel reynist erfitt að skýra að fullu. Ríkisendurskoðun hefur lagt áherslu á það við ráðuneytin að gengið verði frá eldri mismunum í viðskiptamannabókhaldi þeirra.

Ábending var gerð vegna viðskiptafærslu tekna en virða verður þá reglu að viðskiptafæra tekjureikninga sem ekki eru staðgreiddir í stað þess að tekjufæra þá við greiðslu sem getur í sumum tilfellum dregist nokkuð frá útgáfu reiknings. Jafnframt var hvatt til þess þar sem með þurfti að settar væru fastar reglur um innheimtuferli ógreiddra reikninga.

Í sumum ráðuneytum eru innheimtar aukatekjur ríkissjóðs en þær koma ekki fram í bókhaldi ráðuneytanna þar sem ekki er um sértekjur að ræða heldur ríkissjóðstekjur sem skilað er reglulega til ríkisféhirðis. Oft eru þessar tekjur færðar í sjóðbók í ráðuneytunum en mælst var til þess að sá háttur væri tekinn upp þar sem hann var ekki viðhafður.

Ferðakostnaður erlendis

Eftirfarandi er greining á ferðakostnaði erlendis sem gjaldfærður var hjá aðalskrifstofum ráðuneytanna á árunum 1999 og 2000.

Tafla 51 Ferðakostnaður erlendis

Þús. kr.	2000	1999	Breyting	Breyting
Forsætisráðuneytið	18.267	13.345	4.922	36,9%
Menntamálaráðuneytið	15.363	12.361	3.002	24,3%
Utanríkisráðuneytið – sendiráð - fastanefndir[5]	119.392	105.016	14.376	13,7%
Landbúnaðarráðuneytið	8.929	7.749	1.180	15,2%
Sjávarútvegsráðuneytið	13.695	12.436	1.259	10,1%
Dóms- og kirkjumálaráðuneytið	17.920	14.265	3.655	25,6%
Félagsmálaráðuneytið	10.552	7.228	3.324	46,0%
Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið	16.156	19.008	(2.852)	15,0%
Fjármálaráðuneytið	24.721	26.692	(1.971)	-7,4%
Samgönguráðuneytið	14.832	11.823	3.009	25,5%
Iðnaðarráðuneytið	2.744	3.001	(257)	-8,6%
Viðskiptaráðuneytið	13.959	11.100	2.859	25,8%
Umhverfisráðuneytið	19.393	13.021	6.372	48,9%
Samtals	295.923	257.045	38.878	15,1%

Erlendur ferðakostnaður aðalskrifstofa ráðuneytanna jókst um 38,9 m.kr. eða rúm 15%. Mesta aukningin var hjá umhverfisráðuneytinu sem skýrist af auknu alþjóðlegu samstarfi og alþjóðasamningum á sviði umhverfismála. Ferðakostnaður félagsmálaráðuneytisins eykst um 46% milli ára sem er vegna fleiri ferða í tengslum við alþjóðlegt samstarf, einkum vegna kvennaráðstefnu Sameinuðu þjóðanna í Peking. Einnig hefur hér áhrif að ferðakostnaður vegna alþjóðlegs samstarfs um málefni fatlaðra er nú gjaldfærður á fjárlagalið aðalskrifstofu ráðuneytisins. Hækkun á kostnaði forsætisráðuneytisins skýrist einkum af ferðum í tengslum við Landafundahátíð og árþúsundamót. Þá varð nokkur aukning í opinberum heimsóknum milli ára. Hækkun á ferðakostnaði samgönguráðuneytisins milli ára skýrist af ferðum í tengslum við gerð samræmdrar samgönguáætlunar, ferðamál, sölu Landssímans og þriðju kynslóðar farsíma. Aukning vegna ferðakostnaðar hjá dóms- og kirkjumálaráðuneytinu skýrist af alþjóðlegu samstarfi og auknum kostnaði vegna Schengen-

[5] Auk ferðakostnaðar starfsmanna aðalskrifstofu er hér gjaldfærður ferðakostnaður sendiráða og fastanefnda.

samstarfsins. Breytingar á ferðakostnaði menntamálaráðuneytisins skýrast af ferðum í tengslum við landafundaár, Ólympíuleika og árþúsundamót. Ferðakostnaður heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytisins lækkaði hins vegar vegna sparnaðaraðgerða á árinu 2000.

Í meginatriðum fylgdu aðalskrifstofur ráðuneytanna settum reglum um greiðslur á ferðakostnaði vegna ferða erlendis á vegum ríkisstofnana. Ferðareikningarnir voru almennt greinilega sundurliðaðir, útfylltir og áritaðir í öllum ráðuneytum. Þó var gerð athugasemd við að skil á ferðareikningum væru ekki innan tilskilinna tímamarka hjá menntamálaráðuneytinu, félagsmálaráðuneytinu, iðnaðarráðuneytinu, viðskiptaráðuneytinu og umhverfisráðuneytinu. Einnig voru ýmsar athugasemdir gerðar við skoðun ferðareikninga vegna ferða erlendis hjá landbúnaðarráðuneytinu.

Hluti ferðakostnaðar ráðuneytanna fæst endurgreiddur og eru endurgreiðslurnar færðar meðal tekna hjá ráðuneytunum. Á árinu 2000 var endurgreiddur ferðakostnaður ráðuneytanna 22,5 m.kr. en var 17,2 m.kr. á árinu 1999.

Hjá nokkrum ráðuneytum hafa verið í gildi reglur sem kveða á um að starfsmenn þeirra sem eru í fylgd með ráðherra fái sömu kjör og ráðuneytisstjóri, þ.e. fái greidda gistingu og 80% dagpeninga. Ríkisendurskoðun telur að þetta sé ekki í samræmi við reglur um ferðakostnað. Í þeim tilvikum þar sem starfsmenn þurfa að vera í gistingu sem er verulega dýrari en gistihluti dagpeninga þá á að greiða fyrir gistingu auk almenns hluta dagpeninga.

Ríkisendurskoðun bendir á að greiðsla dagpeninga er hugsuð sem endurgreiðsla á útlögðum kostnaði en ljóst er að í mörgum tilvikum eru dagpeningar hærri en honum nemur. Ríkisendurskoðun telur að endurskoða þurfi reglur um ferðakostnað þar sem meginreglan verði að útlagður kostnaður sé endurgreiddur.

Ferðakostnaður innanlands

Eftirfarandi er greining á ferðakostnaði innanlands sem gjaldfærður var hjá aðalskrifstofum ráðuneytanna á árunum 1999 og 2000.

Tafla 52 Ferðakostnaður innanlands

Þús. kr.	2000	1999	Breyting	Breyting
Forsætisráðuneytið	429	664	(235)	-35,4%
Menntamálaráðuneytið	1.207	1.258	(51)	-4,1%
Utanríkisráðuneytið	9.001	5.771	3.230	56,0%
Landbúnaðarráðuneytið	1.501	1.524	(23)	-1,5%
Sjávarútvegsráðuneytið	622	697	(75)	-10,8%
Dóms- og kirkjumálaráðuneytið	254	398	(144)	-36,2%
Félagsmálaráðuneytið	2.061	1.971	90	4,6%
Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið	995	1.050	(55)	-5,2%
Fjármálaráðuneytið	1.133	465	668	143,7%
Samgönguráðuneytið	2.455	2.307	148	6,4%
Iðnaðarráðuneytið	108	324	(216)	-66,7%
Viðskiptaráðuneytið	1.551	441	1.110	251,7%
Umhverfisráðuneytið	2.155	1.177	978	83,1%
Samtals	23.472	18.047	5.425	30,1%

Ferðakostnaður vegna ferða innanlands hjá aðalskrifstofum ráðuneyta jókst um 5,4 m.kr. milli ára eða rúm 30%. Mesta hækkunin var hjá viðskiptaráðuneytinu sem skýrist af yfirtöku á stjórn byggðamála. Hækkun á kostnaði umhverfisráðuneytisins á rætur að rekja til nýrra nefnda í ráðuneytinu. Ekki var um að ræða raunhækkun kostnaðar hjá utanríkisráðuneytinu en breytingar milli ára skýrast af fundi hér á landi í tengslum við Kyoto-ferlið. Á móti kom greiðsla sem færð var á tekjur. Fjárhæðir milli ára í töflunni eru ekki samanburðarhæfar hvað varðar iðnaðar- og viðskiptaráðuneytið vegna þess að hlutdeild iðnaðarráðuneytisins í sameiginlegum kostnaði með viðskiptaráðuneytinu var ekki gjaldfærð á árinu.

Í meginatriðum fylgdu aðalskrifstofur ráðuneytanna reglum um greiðslu á ferðakostnaði vegna ferða innanlands. Mismunandi er hvort starfsmenn fá dagpeninga vegna ferðakostnaðar eða eru látnir skila reikningum fyrir útlögðum kostnaði. Einnig er breytilegt hvort framvísað er ferðareikningum vegna ferðakostnaðar innanlands. Í þeim tilfellum þar sem ferðareikningum er ekki framvísað var í nokkrum ráðuneytum gerð athugasemd við að tilefni og tilgangur farar kæmi ekki nægilega skýrt fram.

Ríkisendurskoðun ítrekar þá afstöðu sína að meginreglan skuli vera sú að ferðakostnaður innanlands sé greiddur samkvæmt framvísun kostnaðarreikninga.

Risna

Eftirfarandi er greining á risnukostnaði sem var gjaldfærður hjá aðalskrifstofum ráðuneyta á árunum 1999 og 2000.

Tafla 53 Risnukostnaður

Þús.kr.	2000	1999	Breyting	Breyting
Forsætisráðuneytið	11.060	18.052	(6.992)	-38,7%
Menntamálaráðuneytið	8.957	7.458	1.499	20,1%
Utanríkisráðuneytið	33.907	24.024	9.883	41,1%
Landbúnaðarráðuneytið	4.460	5.014	(554)	-11,0%
Sjávarútvegsráðuneytið	4.650	6.596	(1.946)	-29,5%
Dóms- og kirkjumálaráðuneytið	5.785	8.829	(3.044)	-34,5%
Félagsmálaráðuneytið	2.351	5.020	(2.669)	-53,2%
Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið	6.383	6.847	(464)	-6,8%
Fjármálaráðuneytið	6.655	6.603	52	0,8%
Samgönguráðuneytið	4.795	6.461	(1.666)	-25,8%
Iðnaðarráðuneytið	403	2.313	(1.910)	-82,6%
Viðskiptaráðuneytið	4.578	3.141	1.437	45,7%
Umhverfisráðuneytið	4.635	4.170	465	11,2%
Samtals	98.619	104.528	(5.909)	-5,7%

Heildarrisnukostnaður ráðuneyta lækkaði um 5,9 m.kr. á milli ára eða um tæp 6%. Hækkun risnukostnaðar utanríkisráðuneytisins skýrist einkum af 60 ára afmæli utanríkisþjónustunnar. Fjölmargir listviðburður voru á árinu 2000 sem skýra hækkun risnukostnaðar menntamálaráðuneytisins.

Lækkun risnukostnaðar félagsmálaráðuneytisins má einkum rekja til almenns aðhalds auk þess sem Ísland gegndi formennsku í nefndum á vegum Norðurlandaráðs á árinu 1999 sem leiddi til aukins risnukostnaðar á því ári. Lækkun risnukostnaðar forsætisráðuneytisins skýrist af færri heimsóknum erlendra gesta á árinu 2000 en árið á undan. Fjárhæðir í töflunni eru ekki samanburðarhæfar hvað varðar iðnaðar- og viðskiptaráðuneytið vegna þess að hlutdeild iðnaðarráðuneytisins í sameiginlegum kostnaði með viðskiptaráðuneytinu var ekki gjaldfærð á árinu.

Í nokkrum ráðuneytum var gerð athugasemd við að eyðublað um risnuheimild væri ekki notað. Þá voru gerðar einstakar athugasemdir við frágang risnureikninga og að tilefni væri ekki greinilega skráð.

Gjafir

Eftirfarandi er greining á kostnaði vegna gjafa sem var gjaldfærður hjá aðalskrifstofum ráðuneyta á árunum 1999 og 2000.

Tafla 54 Kostnaður vegna gjafa

Þús.kr.	2000	1999	Breyting	Breyting
Forsætisráðuneytið	2.087	1.003	1.084	108,1%
Menntamálaráðuneytið	128	220	(92)	-41,8%
Utanríkisráðuneytið	2.369	1.116	1.253	112,3%
Landbúnaðarráðuneytið	718	429	289	67,4%
Sjávarútvegsráðuneytið	328	529	(201)	-38,0%
Dóms- og kirkjumálaráðuneytið	796	235	561	238,7%
Félagsmálaráðuneytið	334	149	185	124,2%
Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið	861	838	23	2,7%
Fjármálaráðuneytið	126	237	(111)	-46,8%
Samgönguráðuneytið	464	308	156	50,6%
Iðnaðarráðuneytið	0	273	(273)	-100,0%
Viðskiptaráðuneytið	414	386	28	7,3%
Umhverfisráðuneytið	66	114	(48)	-42,1%
Samtals	8.691	5.837	2.854	48,9%

Kostnaður aðalskrifstofa ráðuneytanna vegna gjafa jókst um 2,9 m.kr. frá fyrra ári eða tæp 50%. Mesta aukning er hjá dóms- og kirkjumálaráðuneytinu sem skýrist af því að ráðuneytið veitti verðlaun í hugmyndasamkeppni um rafrænar kosningar. Aukinn kostnaðar vegna gjafa hjá forsætisráðuneytinu var einkum vegna gjafa í tengslum við kristnitökuhátíð. Hjá utanríkisráðuneytinu var aukningin aðallega vegna þess að erlendum gestum á vegum ráðuneytisins fjölgaði milli ára.

Á reikningum fyrir gjafir skal koma fram hvert sé tilefni gjafar og hver sé viðtakandi. Almennt fylgdu öll ráðuneytin þessum reglum. Einstaka athugasemdir voru þó gerðar þar sem tilefni kom ekki greinilega fram. Í þeim tilvikum var um að ræða lágar fjárhæðir.

Önnur rekstrargjöld

Athugun á öðrum rekstrargjöldum aðalskrifstofa ráðuneytanna byggðist á úrtaki fylgiskjala. Form fylgiskjala var skoðað og réttmæti kostnaðar auk áritunar til samþykkis á reikninga og ritunar tilefnis á þá þar sem við átti. Athugað var hvort farið væri eftir samningum um innkaup, s.s.

að rammasamningar Ríkiskaupa væru notaðir og viðskipti við leigubíla færu eftir ríkissamningi.

Í meginatriðum uppfylltu fylgiskjöl formkröfur hjá aðalskrifstofum ráðuneytanna. Reikningar voru á löglegu formi, stimplaðir og áritaðir til bókunar og samþykktir til greiðslu í samræmi við reglur þar um. Hjá nokkrum ráðuneytum eru í gildi skýrar skriflegar reglur um hverjir hafa heimild til innkaupa og þar til gerðar beiðnir notaðar. Ráðuneytin nýta almennt rammasamninga Ríkiskaupa til innkaupa auk þess sem leitað er eftir hagstæðasta verði hverju sinni. Ríkisendurskoðun beinir þeim tilmælum til þeirra ráðuneyta, þar sem reglur um innkaup eru ekki fyrir hendi og ekki er notast við beiðnir, að settar verði skýrar skriflegar reglur um innkaup og beiðnir.

Eignakaup

Eftirfarandi er greining á gjaldfærðum eignakaupum ársins 2000 hjá aðalskrifstofum ráðuneytanna.

Tafla 55 Eignakaup

Þús.kr.	Húsbún. áhöld og tæki	Tölvu-búnaður skrifst.v.	Síma-fjarsk. öryggisb.	Bifreiðar	Lista-verk	Samtals
Forsætisráðuneytið	3	2.133	1.561			3.697
Menntamálaráðuneytið	1.423	5.007	580	3.766		10.776
Utanríkisráðuneytið	5.266	8.184	919			14.369
Landbúnaðarráðuneytið	267	1.796	320			2.383
Sjávarútvegsráðuneytið	868	296	5			1.169
Dóms- og kirkjumálaráðun.	226	1.406	291			1.923
Félagsmálaráðuneytið	1.428	619	282	4.868		7.197
Heilbrigðis- og trygg.málaráðun.	1.769	930	516		331	3.546
Fjármálaráðuneytið	674	4.419	397	3.701	40	9.231
Samgönguráðuneytið	877	741	329			1.947
Iðnaðarráðuneytið	84		124	4.203		4.411
Viðskiptaráðuneytið	2.363	1.827	306			4.496
Umhverfisráðuneytið	1.975	2.562	104			4.641
Samtals	17.223	29.920	5.734	16.538	371	69.786

Heildarkostnaður aðalskrifstofa ráðuneytanna vegna eignakaupa ársins nam tæpum 70 m.kr. og lækkaði frá fyrra ári um rúmar 25 milljónir. Lækkun milli ára skýrist einkum af bifreiðakaupum á árinu 1999, en þá voru keyptar bifreiðar hjá landbúnaðarráðuneyti, sjávarútvegs-

ráðuneyti, dóms- og kirkjumálaráðuneyti, samgönguráðuneyti og umhverfisráðuneyti.

Í öllum ráðuneytunum er haldin eignaskrá í samræmi við reglur.

Tilfærslur

Tilfærslur eru styrkir til ákveðinna verkefna samkvæmt ákvörðun ráðherra eða ráðuneytis. Hluti ráðuneytanna millifærir fjárheimild af ráðstöfunarfé ráðherra til aðalskrifstofu og er ráðstöfun þeirra gjaldfærð sem tilfærslur hjá viðkomandi aðalskrifstofu. Í þeim tilvikum þar sem ráðstöfunarfé er ekki fært yfir til aðalskrifstofu nema tilfærslur óverulegum fjárhæðum. Ríkisendurskoðun telur eðlilegt að gjaldfærsla á ráðstöfunarfé ráðherra sé samræmd hjá ráðuneytunum.

Embætti sýslumanna

Við endurskoðun á embættum sýslumanna fyrir árið 2000 var einkum lögð áhersla á gerð ársreikninga. Alls voru gerðir 25 ársreikningar og miðaðist endurskoðunarvinnan einkum við að staðfesta þá.

Almennt er góð regla á bókhaldi embættanna. Stór hluti af eignum og skuldum sýslumanna er vegna bankainnistæðna og fjár sem embættin eiga ekki en varðveita fyrir aðra aðila. Nokkuð bar á því að vextir vörslufjárreikninga hefðu ekki verið færðir í bókhaldi. Einnig var nokkuð um að viðskiptakröfur væru eldri en eins árs og dæmi voru um tapaðar kröfur sem þarf að afskrifa. Ríkisendurskoðun beinir þeim tilmælum til viðkomandi stofnana að þær beiti sér fyrir úrbótum hvað þessi atriði varðar.

Árið 2000 var síðasta árið þar sem embættin greiða innheimt útsvar til sveitarfélaga en nokkuð var um skuldir í efnahagi þeirra í árslok 2000 vegna þessa. Ríkisbókhaldið mun framvegis sjá um greiðslu útsvars til sveitarfélaga.

Útgjöld embætta sýslumanna að frádregnum sértekjum hækkuðu talsvert milli áranna 1999 og 2000. Almennt voru hækkanir á launum minni en almennar launabreytingar á milli ára en önnur gjöld

hækkuðu talsvert umfram hækkun vísitölu neysluverðs. Ástæður hækkunar á öðrum rekstrargjöldum eru einkum eftirfarandi:

Sýslumenn hafa lögreglubifreiðar á leigu og greiða þeir endurgjald fyrir afnotin til embættis Ríkislögreglustjóra. Veruleg hækkun varð á rekstrarleigu og stafar það af því að á árinu 2000 var innheimt sérstakt gjald sem standa á undir endurnýjun á bifreiðum. Þá varð veruleg hækkun á gjaldi sem standa á undir beinum rekstrarkostnaði bifreiða.

Húsnæðiskostnaður hefur hækkað verulega hjá mörgum embættum sýslumanna og stafar það af því að á árinu 2000 yfirtóku Fasteignir ríkissjóðs rekstur og viðhald margra eigna embættanna. Engin húsaleiga var áður greidd fyrir afnotin en embættin greiddu fasteignagjöld, tryggingar og viðhald. Þá eru nokkur dæmi um að húsnæði embættanna hafi stækkað á árinu 2000 sem leiddi til hækkunar á húsaleigu.

Gjöld umfram tekjur hjá sýslumannsembættunum á árinu 2000 námu tæpum 2.881 m.kr. en framlag ríkisins án millifærslu frá fyrra ári nam nánast 2.897 m.kr. Þannig sýnir afkoman ónotaðar fjárheimildir að fjárhæð 16 m.kr.

Á árinu 2000 voru útgjöld 12 sýslumannsembætta hærri en heildarfjárheimildir leyfðu og námu umframútgjöld 110 m.kr. Þar af fór eitt embætti liðlega 40 m.kr. umfram heimildir. Hins vegar voru útgjöld 13 embætta alls 85 m.kr. undir fjárheimildum.

Í ársbyrjun 2000 var staða fjárheimilda hjá sýslumannsembættunum sú að útgjöld umfram heimildir námu 41 m.kr. en í árslok 2000 var sambærileg staða 25 m.kr. umfram heimildir. Skýrist það af afkomu ársins en hún batnaði um 16 m.kr.

Umfjöllun um einstakar stofnanir og liði

02-365 Borgarholtsskóli, bygging

Lokareikningur vegna byggingar Borgarholtsskóla miðaðist við 15. mars árið 2001. Heildarkostnaður vegna byggingarinnar nam 1,2

ma.kr. sem skiptist þannig að 875 m.kr. er vegna sjálfrar byggingarinnar, 258 m.kr. vegna búnaðar og 73 m.kr. vegna lóðaframkvæmda. Framlög til byggingar Borgarholtsskóla voru 18 m.kr. meiri en kostnaður og var afgangi ráðstafað til skólans. Áætlað er að þeir fjármunir gangi til frágangs þakglugga og listaverks hjá skólanum að tillögu arkitekta hans.

Kostnaðurinn skiptist þannig milli aðila að ríkissjóður greiddi 60% byggingakostnaðarins, Reykjavíkurborg 28% og Mosfellsbær 12%.

02-972 Íslenski dansflokkurinn

Rekstrargjöld að frádregnum sértekjum á árinu 2000 námu samtals 54,7 m.kr. og voru 2,4 m.kr. lægri en fjárheimild ársins eða 4,2%. Í upphafi ársins 2000 hafði Íslenski dansflokkurinn ráðstafað rúmlega 16,6 m.kr. umfram fjárheimildir en í árslok nam samsvarandi fjárhæð rúmlega 14,2 m.kr. og hafði staðan því batnað um 2,4 m.kr.

Við athugun á bókhaldi og fjárreiðum dansflokksins vöknuðu grunsemdir um að þáverandi framkvæmdastjóri flokksins hefði misnotað aðstöðu sína og dregið sér fé. Ríkisendurskoðun skilaði menntamálaráðuneytinu sérstakri skýrslu um málið og er það nú í rannsókn hjá þar til bærum yfirvöldum.

03-201 Sýslumaðurinn á Keflavíkurflugvelli

Samtals nam framlag ríkissjóðs til sýslumannsembættisins á Keflavíkurflugvelli 338,8 m.kr. á árinu 2000. Samanlögð gjöld umfram tekjur námu hins vegar alls 363,7 m.kr. Rekstrarhalli ársins að teknu tilliti til álagðra rekstrartekna nam því tæplega 24,9 m.kr. eða 7,3% af fjárheimildum, í samanburði við 8 m.kr halla á árinu 1999.

Launagjöld og launatengd gjöld hækkuðu um 93,7 m.kr. eða 27,5%. Hækkanirnar launa voru af ýmsum orsökum, s.s. vegna kjarasamninga tollvarða og lögreglumanna og afturvirkra launabóta tollvarða fyrir tímabilið 1. jan. 1997 til 1. mars 2000. Þá fóru fram umfangsmikil námskeið vegna undirbúnings fyrir Schengen-samstarfið sem leiddi til meiri yfirvinnugreiðslna. Aukin umsvif í farþega- og vöruflutningum á Keflavíkurflugvelli höfðu í för með sér aukinn launakostnað vegna

almennrar tollgæslu og fraktdeildar. Þá var starfsmönnum við fíkniefnaeftirlit fjölgað.

Við endurskoðun var bent á að alltaf ætti að gera ferðareikninga vegna utanferða og að þeir ættu að vera útfylltir og færðir í bókhaldi í samræmi við reglur sem um þá gilda. Þá var einnig bent á að tilefni ætti ávallt að koma fram á risnu- og gjafareikningum og einnig vegna dvalarkostnaðar innanlands og leigubifreiða.

03-390 Þróunarsamvinnustofnun Íslands

Alls nam framlag ríkissjóðs til Þróunarsamvinnustofnunar Íslands 291 m.kr. á árinu 2000. Heildargjöld umfram sértekjur námu hins vegar 298,6 m.kr. og var halli ársins því tæplega 7,6 m.kr., í samanburði við tæplega 2,6 m.kr. tekjuafgang á árinu 1999.

Í árslok 2000 námu skuldbindingar stofnunarinnar gagnvart samstarfslöndunum vegna áranna 2001 og 2002 a.m.k. 8,2 milljónum bandaríkjadollara. Á árinu 2001 gætu því gjaldfallið liðlega 389,6 m.kr. Miðað við fjárheimildir ársins 2001, að frádregnum áætluðum kostnaði við aðalskrifstofu, vantaði um s.l. áramót 65,6 m.kr. til að standa undir þeim skuldbindingum sem stofnunin hefur gengist undir. Frá áramótum til miðs ágústs 2001 lækkaði gengi íslensku krónunnar um rúm 16%. Í ljósi þess er sýnilegt að fjárveitingar stofnunarinnar duga hvergi til að standa straum af núverandi samningum.

Endurskoðun fylgiskjala leiddi í ljós að nokkuð skortir á að reikningar stofnunarinnar séu áritaðir og að mánaðarleg uppgjör berist Ríkisbókhaldi reglulega. Eftirlit með hverri starfstöð þarf að bæta og tryggja að allir reikningar séu áritaðir og að fylgt sé fyrirmælum um regluleg skil bókhaldsgagna.

04-321 Skógrækt ríkisins

Rekstrargjöld Skógræktar ríkisins að frádregnum tekjum á árinu 2000 námu samtals um 179,9 m.kr., sem er 3,3 m.kr. lægra fjárheimildir ársins. Að teknu tilliti til 41,9 m.kr. halla sem fluttist frá fyrri árum varð niðurstaðan á árinu 2000 hins vegar halli upp á 38,6 m.kr. Ríkisendurskoðun telur af þessu tilefni ástæðu til að minna stjórnendur

á meginreglur fjárreiðulaga nr. 88/1997 og minnir á ábyrgð stjórnenda í því sambandi, sbr. ákvæði 49. gr. fjárreiðulaganna og 2. mgr. málsgrein 38. gr. laga nr. 70/1996 um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.

Stjórnendur Skógræktar ríkisins telja að meginástæðan fyrir útgjöldum umfram heimildir hjá Skógrækt ríkisins sé að á árunum 1994 til 1998 fylgdi fjárheimild stofnunarinnar ekki verðlagsþróun á sama tíma og henni voru falin kostnaðarsöm verkefni eins og undirbúningur að stofnun landshlutabundinna skógræktarverkefna og Landgræðsluskógar.

04-261 Landbúnaðarháskólinn á Hvanneyri

Samtals nam framlag ríkissjóðs til rekstrar Landbúnaðarháskólans á Hvanneyri tæplega 154 m.kr. á árinu 2000. Heildargjöld umfram sértekjur námu tæpum 136 m.kr. og nam tekjuafgangur því um 18,2 m.kr., sem er viðsnúningur til hins betra frá árinu 1999 þegar halli á rekstrinum nam 15,3 m.kr. Auknar tekjur áttu m.a. stóran þátt í þessari bættu útkomu en þær hækkuðu um tæpar 11,6 m.kr. milli ára.

Yfirdráttarheimild á aðaltékkareikningi nam 8 millj. kr. í árslok 2000. Samkvæmt reglum um láns- og reikningsviðskipti ríkisstofnana í A-hluta ríkissjóðs þá er ríkisstofnunum ekki heimilt að fjármagna rekstur sinn með yfirdrætti á bankareikningi.

Varðandi fylgiskjöl er lagt til að komið verði á skjalfestu samþykktar- og áritunarkerfi þar sem fram kæmi hverjir eigi að samþykkja og hverjir að árita hinar ýmsu tegundir reikninga á skólann. Unnið hefur verið að því í skólanum að bæta áritun reikninga. Þá er lagt til að innra og ytra bókhaldi verði ekki blandað saman og að fjárhagsbókhaldið sýni eingöngu færslur vegna viðskipta við aðila utan stofnunarinnar en ekki innri viðskipti milli deilda.

04-271 Hólaskóli, Hólum í Hjaltadal

Alls nam framlag ríkissjóðs til Hólaskóla á Hólum 126,8 m.kr. á árinu 2000. Heildargjöld námu hins vegar rúmlega 149,4 m.kr. og var halli ársins því rúmar 22,6 m.kr., samanborið við tæplega 3,8 m.kr.

tekjuafgang á árinu 1999. Gjöld skólans umfram tekjur jukust um tæpar 27,9 m.kr., og áttu launagjöld og önnur rekstrargjöld nokkuð jafnan þátt í því.

Í árslok 2000 hafði stofnunin ráðstafað 23,7 m.kr umfram fjárheimildir. Eiginfjárstaðan versnaði um 22,6 m.kr. frá fyrra ári eða sem svaraði til rekstrarhalla ársins 2000.

Ríkisskattstjóri hefur endurkrafið skólann um offærðan innskatt sem skólinn taldi fram og fékk endurgreiddan á árunum 1998 og 1999, samtals um 13,7 m.kr. með álagi. Einnig hafa skil á virðisaukaskatti ársins 2000 verið tekin til athugunar hjá Ríkisskattstjóra og ber skólanum samkvæmt því að greiða 6,4 m.kr. vegna innskatts og ógreidds útskatts á því ári. Forsenda kröfunnar um endurgreiðslu byggist á því að um blandaða starfsemi sé að ræða þar sem ekki sé heimilt að telja fram innskatt.

Ríkisendurskoðun telur að sama umfang í rekstri skólans leiði til áframhaldandi taprekstrar og skuldasöfnunar. Þegar endurskoðun fór fram sýndi rekstraráætlun í bókhalds- og áætlanakerfi ríkisins talsverð umframgjöld miðað við áætlun ársins 2001. Gera þarf ráðstafanir til þess að reksturinn verði í samræmi við fjárheimildir. Í þessu sambandi minnir Ríkisendurskoðun á ákvæði 49. gr. laga um fjárreiður ríkisins og 2. mgr. 38. gr. laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.

Athugun Ríkisendurskoðunar á bókhaldi og fjárreiðum skólans leiddi í ljós að afstemmingar bankareikninga höfðu ekki verið gerðar fyrir seinni hluta ársins 2000. Athugasemdir voru gerðar við fylgiskjöl og færslu bókhaldsins og einnig kom í ljós að frágangur og afstemmingar viðskiptamanna reyndust ekki vera fullnægjandi. Er nú verið að þróa nýtt verklag við bókhald hjá skólanum til að bæta úr þessu.

04-283 Garðyrkjuskóli ríkisins

Alls nam framlag ríkisins til Garðyrkjuskóla ríkisins 88,1 m.kr. á árinu 2000. Heildargjöld námu hins vegar rúmlega 106 m.kr. og nam rekstrarhalli ársins því tæpum 18 m.kr., sem er um 20,4% af fjárheimildum. Á árinu 1999 skilaði reksturinn 25,4 m.kr. tekjuafgangi.

Fyrir utan rekstrarhalla þar sem gjöld í rekstri hafa í heild verið hærri en framlög úr ríkissjóði þá hefur einnig orðið nokkurt misvægi milli ráðstöfunar fjár og úthlutunar á fjárlögum til einstakra þátta í rekstrinum. Þannig hafði í árslok 2000 verið ráðstafað rúmum 31,2 m.kr. of mikið í almennan rekstur miðað við það sem fjárlög mæltu fyrir um en um 13,4 m.kr. of lítið í samanlagðan stofnkostnað og viðhald. Áréttað skal að samkvæmt lögum um fjárreiður ríkisins er ekki gert ráð fyrir að fjármunir séu fluttir milli rekstrarverkefna og stofnframkvæmda heldur er litið svo á að eingöngu sé heimilt sé að flytja fjármuni milli rekstrarverkefna.

Yfirdráttur á tékkareikningum í árslok 2000 nam tæplega 3,7 m.kr. en yfirdráttarheimild á sama tíma nam 4 m.kr. Ríkisendurskoðun minnir á að samkvæmt reglum um láns- og reikningsviðskipti ríkisstofnana í A-hluta ríkissjóðs er ríkisstofnunum ekki heimilt að fjármagna rekstur sinn með yfirdrætti á bankareikningi.

10-512 Póst- og fjarskiptastofnun

Alls nam framlag ríkissjóðs til Póst- og fjarskiptastofnunar 225 m.kr. á árinu 2000. Samanlögð gjöld umfram sértekjur námu hins vegar aðeins 142,9 m.kr. og var því tekjuafgangur á árinu upp á 82,1 m.kr., samanborið við 13,1 m.kr. tekjuafgang á árinu 1999.

Gjöld stofnunarinnar umfram sértekjur jukust um 156,7 m.kr. Ástæðu þessarar aukningar má rekja til þjónustusamnings sem gerður var við Landssíma Íslands hf. um rekstur strandastöðva, en Póst- og fjarskiptastofnun var falið að hafa umsjón með samningnum og að sjá um fjárhagslegt uppgjör við verksala. Á árinu 2000 nam kostnaður vegna þessa 178,4 m.kr. en framlag frá ríkinu nam 215,0 m.kr. Í framlagi ríkisins var gert ráð fyrir að greiða þyrfti virðisaukaskatt af reikningum Landssíma Íslands hf., en ekki verður séð að tekið hafi verið tillit þess að hann fengist endurgreiddur í samræmi við reglur þar um. Afleiðing þessa er að afkoma stofnunarinnar af þessum samningi er betri sem nemur mismuninum á virðisaukaskattinum eða sem nemur um 40 m.kr.

Í árslok 2000 átti stofnunin ónotaða fjárheimild að fjárhæð 195,4 m.kr. og hafði staðan batnað um 82,1 m.kr. frá fyrra ári, sem skýrist af hagnaði ársins. Staða höfuðstólsins sýnir uppsafnaðan rekstrarárangur

stofnunarinnar gagnvart fjárlögum og fjárheimildum, að teknu tilliti til álagningar markaðra tekna og rekstrartekna.

14-410 Veðurstofa Íslands

Samkvæmt ársreikningi Veðurstofunnar nam halli ársins 2000 um 38,8 m.kr. í samanburði við 4,6 m.kr. tekjuafgang á árinu 1999. Skýringar á hallarekstri stofnunarinnar má að hluta rekja til ársins 1999, en þá fékk stofnunin 20 m.kr. fjárveitingu til kaupa á viðbótarhúsnæði, svokölluðum Útskálum sem reistir voru til bráðabirgða á lóð stofnunarinnar. Allur kostnaður vegna húsakaupanna færðist hins vegar á árið 2000, en fjárheimildinni hafði þá þegar verið ráðstafað í önnur verkefni á árinu 1999.

Ríkisendurskoðun minnir af þessu tilefni á meginreglur fjárreiðulaga nr. 88/1997, sbr. ákvæði 49. gr., og 2. mgr. málsgrein 38. gr. laga nr. 70/1996 um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.

10-211 Vegagerðin

Í samvinnu við Vegagerð ríkisins var staða markaðra tekjustofna sem ganga eiga til vegamála í fyrsta sinn sýnd í reikningsskilum stofnunarinnar. Í árslok 2000 var krafa Vegagerðarinnar á ríkissjóð tæpir 1,9 ma.kr. vegna markaðra tekna. Þar af er 1,6 ma.kr. sem var innheimtur en hefur ekki verið ráðstafað til Vegagerðarinnar. Fært var til skuldar á móti 2,7 ma.kr. í reikningsskilum Vegagerðarinnar. Hér er um að ræða lántökur vegna ferjanna Herjólfs og Baldurs að fjárhæð 1,9 ma.kr. og 820 m.kr. vegna lántöku í tengslum við Hvalfjarðargöngin og sérstaks átaks í nýframkvæmdum á árinu 1999. Skuldir þessar eiga að greiðast af framtíðartekjum Vegagerðarinnar allt til ársins 2010.

Eigið fé Vegagerðarinnar er 520 m.kr. þegar tillit hefur verið tekið til álagningar markaðra tekna og rekstrartekna. Af því eiga 219 m.kr. rætur að rekja til birgða en afgangurinn, 301 m.kr., eru óráðstafaðar fjárheimildir. Á árinu nam tekjuafgangur 1 ma.kr. en hefði orðið 30 m.kr. ef fyrri uppgjörsaðferðir hefðu verið notaðar.

10-471 Flugmálastjórn, 10-472 Flugvellir og 10-473 Alþjóðaflugþjónustan

Flugmálastjórn hefur að mati Ríkisendurskoðunar ekki aðgreint rekstur flugmálastjórnar, flugvalla og Alþjóðaflugþjónustunnar eins og lög um fjárreiður ríkisins gera ráð fyrir. Birting ofangreindra viðfangsefna í fjárlögum og ríkisreikningi er ekki heldur með samræmdum hætti. Ríkisendurskoðun gerði ársreikninga fyrir Flugmálastjórn vegna áranna 1998 til 2000 og sérstaka ársreikninga fyrir flugvelli. Jafnframt var gert sérstakt yfirlit fyrir Alþjóðaflugþjónustuna (ICAO), sem ætlað er að sýna viðskipti ríkissjóðs sjálfs við hana, og er það sýnt í ríkisreikningi. Önnur viðskipti Flugmálastjórnar við Alþjóðaflugþjónustuna eru nú færð í ársreikning hennar. Þar sem um er að ræða ósamræmi er brýnt að leitað verði álits ríkisreikningsnefndar, sbr. lög nr. 88/1997 um fjárreiður ríkisins, á því hvernig framsetning á rekstri Flugmálastjórnar í fjárlögum og ríkisreikningi á að vera.

Við endurskoðun benti Ríkisendurskoðun á að hvorki má ganga á rekstrarfé Flugmálastjórnar til að standa undir um óákveðinn tíma neikvæðri fjárhagsstöðu, né mynda skuld á viðskiptareikningi við ríkissjóð nema heimildir til þess liggi fyrir. Þegar ljóst var að framkvæmdakostnaður við flugbrautir og hlöð á Reykjavíkurflugvelli yrði umfram heimildir hefði Flugmálastjórn átt að leita heimilda hjá stjórnvöldum til að bregðast við.

Í ársreikningi fyrir árið 2000 kemur fram að rekstrargjöld Flugmálastjórnar umfram tekjur námu 425,6 m.kr. og voru 50,9 m.kr. lægri en ríkisframlagið, sem nam 476,5 m.kr. Tekjuafgangur var því 10,7%. Eigið fé Flugmálastjórnar í árslok 2000 sýnir ónotaðar fjárheimildir að fjárhæð 379,3 m.kr. en þær námu 315,3 m.kr. í árslok 1999, þ.e. hækkuðu um 20,3%.

Rekstrargjöld flugvalla umfram tekjur námu 540,4 m.kr. og voru 345,1 m.kr. hærri en ríkisframlagið, sem nam 195,3 m.kr. Halli nam því um 176,7%. Hallinn er fyrst og fremst til kominn vegna framkvæmda við Reykjavíkurflugvöll. Eigið fé flugvalla í árslok 2000 sýnir gjöld umfram fjárheimildir að fjárhæð 218,1 m.kr. en í árslok 1999 sýndi það ónotaðar fjárheimildir að fjárhæð 127 m.kr. Eigið fé rýrnaði því tæplega þrefalt.

Stofnkostnaður Reykjavíkurflugvallar nam 624 m.kr. á árinu 2000, en öll fjárhæðin var vegna framkvæmda við flugbrautir og hlöð. Stofnkostnaðurinn fór 300 m.kr. fram úr heimildum ársins. Að teknu tilliti til uppsafnaðra heimilda frá árunum 1998 og 1999 er staðan neikvæð um 168 m.kr. vegna þessara framkvæmda. Þessi staða hefur verið fjármögnuð af rekstri Flugmálastjórnar og með skuldastöðu á viðskiptareikningi við ríkissjóð. Í áætlunum Flugmálastjórnar fyrir árið 2001 er gert ráð fyrir að staðan á framkvæmdunum í árslok 2001 verði einnig neikvæð. Hins vegar telur Flugmálastjórn að um sé að ræða tilfærslur verkefna á milli ára en hafi ekki áhrif á heildarkostnað verksins. Gert er ráð fyrir að framkvæmdirnar nemi alls um 1.523 m.kr. og þeim ljúki á árinu 2002.

Ríkisendurskoðun gerði ársreikning fyrir Alþjóðaflugþjónustuna til birtingar í ríkisreikningi, án kröfu á hana og án stofnkostnaðar sem ríkissjóður fjármagnar tímabundið. Við gerð hans voru notaðar bráðabirgðatölur. Í ljós kom við endanlegt uppgjör að skuld Alþjóðaflugþjónustunnar við Flugmálastjórn er 182,5 m.kr. en ekki 99,6 m.kr. í árslok 2000 og í árslok 1999 var skuldin 126,9 m.kr. en ekki 103,8 m.kr. Samkvæmt upplýsingum frá Flugmálastjórn er peningaleg krafa á Alþjóðaflugþjónustuna alls 1.716,5 m.kr. á móti lántökum að fjárhæð 1.021,2 m.kr. þann 31. desember 2000. Að teknu tilliti til annarra efnahagsliða er eigið fé jákvætt á bilinu 5-6 hundruð m.kr. hjá Alþjóðaflugþjónustunni. Liggja þarf fyrir hver hefur ráðstöfunarrétt á þessari eign.

08-204 Lífeyristryggingar, fæðingarorlof

Lög um fæðingar- og foreldraorlof tóku gildi þann 22. mars árið 2000. Á árinu 2000 voru álögð útgjöld vegna fæðingarorlofs 1,8 ma.kr. Af því voru innheimtir 1,6 ma.kr. Á árinu 2000 voru engin útgjöld hjá sjóðnum þar sem lögin gera ráð fyrir að orlofsgreiðslur komi ekki til framkvæmda fyrr en í ársbyrjun 2001.

Hlutur Fæðingarorlofssjóðs í tryggingagjaldi sem sýndur er í ríkisreikningi fyrir árið 2000 er ekki aðgreindur sérstaklega. Í 4. gr. nefndra laga er kveðið á um að reikna skuli vexti af innstæðum sjóðsins á hverjum tíma. Á árinu 2000 var hvorki fært til gjalda kostnaður vegna undirbúnings að stofnun sjóðsins né vaxtatekjur af innstæðu hans.

Afkoma Fæðingarorlofssjóðs kemur fram í betri stöðu A-hluta ríkissjóðs á árinu 2000.

6 Endurskoðun fyrirtækja og sjóða í B-, C-, D- og E-hluta

Endurskoðun B-hluta ríkisreiknings

Til B-hluta ríkisreiknings teljast 9 fyrirtæki í eigu ríkissjóðs og hefur þeim fækkað um 3 á síðustu árum. Í fyrsta lagi hætti Lyfjabúð Háskólans starfsemi árið 1999. Í öðru lagi voru Fríhöfnin á Keflavíkurflugvelli og Flugstöð Leifs Eiríkssonar sameinuð í nýju hlutafélagi á síðasta ári. Ríkisendurskoðun endurskoðar sjálf 3 fyrirtæki en endurskoðunarstofur annast endurskoðun hinna fyrirtækjanna í umboði Ríkisendurskoðunar samkvæmt samningum þar um. Til viðbótar munu tvö fyrirtæki í B-hluta verða flutt yfir í A-hluta ríkisreiknings, þar sem þau hafa bæði verulegan hluta af tekjum sínum í formi rekstrarframlaga úr ríkissjóði, þ.e. Sinfóníuhljómsveit Íslands og Þjóðleikhúsið. Þjóðleikhúsið var flutt í A-hluta með fjárlögum fyrir árið 2001.

Endurskoðun á ársreikningi ríkisfyrirtækis hefur það að meginmarkmiði að ganga úr skugga um hvort hann gefi glögga mynd af afkomu fyrirtækisins á árinu, efnahag í árslok og fjárstreymi á árinu í samræmi við lög og reglur og góða reikningsskilavenju og setja fram álit í samræmi við það. Við endurskoðunina er lögð áhersla á að kanna og meta innra eftirlit hjá fyrirtækjunum. Þá er einnig litið til þess hvort forsendum fjárlaga hafi verið fylgt við rekstur þeirra á árinu og hvort gætt er þeirra sértæku rekstrarfyrirmæla og starfsreglna sem ríkisfyrirtækjum er skylt að fara eftir.

Afkoma ríkisfyrirtækja á árinu 2000, arðgreiðslur í ríkissjóð, framlög úr ríkissjóði og eigið fé í árslok voru sem hér greinir:

Tafla 56 Ríkisfyrirtæki í B-hluta ríkisreiknings

Í m.kr.	Afkoma (Tap)	Arðgreiðsla í ríkissjóð 2000	Framlag úr ríkissjóði	Eigið fé
Happdrætti Háskóla Íslands	452	0	0[1)]	283
Ríkisútvarpið	(92)	0	1.827[2)]	894
Þjóðleikhúsið	(52)	0	484	434
Sinfóníuhljómsveit Íslands	(147)	0	182	(17)
Fríhöfn á Keflavíkurflugvelli	254[3)]	-	-	-
Flugstöð Leifs Eiríkssonar	(146)[4)]	-	-	-
Ratsjárstofnun	135	0	0	210
Umsýslustofnun varnarmála	(10)	1	0	67
Tryggingastofnun ríkisins, frjálsar slysatryggingar	0,2	0	0	16
Áfengis og tóbaksverslun ríkisins	3.040	3.120	0	1.839
Rafmagnsveitur ríkisins	(210)	152	111	10.667

1) Til Háskóla Íslands var ráðstafað sem arði 348 m.kr.
2) Eiginlegt framlag nam 50 m.kr. til endurbyggingar langbylgjumasturs en afnotagjöld, 1.776 m.kr., eru taldar ríkistekjur og sama fjárhæð færð sem framlag úr ríkissjóði.
3) Rekstrarreikningur 2000 er fyrir mánuðina janúar – september en 1. október 2000 tók nýtt hlutafélag yfir rekstur og efnahag Fríhafnar.
4) Rekstrarreikningur 2000 er fyrir mánuðina janúar - september en 1. október 2000 tók nýtt hlutafélag yfir rekstur og efnahag Flugstöðvarinnar

Sinfóníuhljómsveit Íslands

Halli á rekstri Sinfóníuhljómsveitar Íslands varð 146,8 millj. kr. á árinu 2000 en var 29,1 millj. kr. árið áður. Í þessu sambandi er rétt að benda á að gjaldfærslur vegna eftirlaunaskuldbindinga námu 121,2 millj kr. árið 1999 og 28,4 millj. kr. árið áður. Að frádregnum þessum reiknuðu liðum má segja að afkoma hljómsveitarinnar hafi sýnt tap að fjárhæð 25,5 millj. kr.

Sinfóníuhljómsveitin á kröfu á Menningarsjóð útvarpsstöðva að fjárhæð rúmlega 80 m.kr. Þessi krafa er sú fjárhæð sem sjóðnum var ætlað að greiða hljómsveitinni á árinu 2000. Hin síðari ár hefur sjóðurinn greitt framlag sitt árið eftir og hefur það verið látið átölulaust. Menningarsjóður útvarpsstöðva var lagður niður á árinu 2000 en stjórn sjóðsins falið að sitja allt til ársloka 2001 vegna fjárhagsmála hans fram til þess tíma er hann var lagður niður. Þar sem sjóðurinn hefur verið lagður niður færist greiðsluskyldan á ný á Ríkisútvarpið.

Hljómsveitin á kröfu á Bæjarsjóð Seltjarnarness að fjárhæð rúmlega 11 m.kr. vegna vangoldinna framlaga liðinna ára. Áréttað skal að í lögum um hljómsveitina er mælt fyrir um hlutdeild bæjarsjóðs í

kostnaði við rekstur hennar. Þar er því lagaleg skylda bæjarsjóðsins að inna þessa greiðslu af hendi. Lagt er til að hljómsveitin leiti aðstoðar menntamálaráðuneytis og fjármálaráðuneytis við innheimtu þessarar kröfu.

Frjálsar slysatryggingar

Ríkisendurskoðun hefur ítrekað bent á að engin starfsemi sé fyrir hendi hjá frjálsum slysatryggingum heldur sýni reikningsskil þeirra aðeins viðskiptastöðu gagnvart ríkissjóði. Eðlilegt er að frjálsar slysatryggingar verði lagðar niður og að eignir þeirra renni til slysatryggingadeildar Tryggingastofnunar.

Endurskoðun C-hluta ríkisreiknings

Til þessa hluta ríkisreiknings heyra 10 lánastofnanir sem eru í eigu ríkissjóðs og stofnaðar hafa verið með sérlögum. Ríkisendurskoðun endurskoðar fimm lánasjóði en endurskoðunarfyrirtæki annast endurskoðun hinna í umboði stofnunarinnar.

Afkoma lánastofnananna á árinu 2000, framlög úr ríkissjóði og eigið fé í árslok eru sýnd hér á eftir en þær greiddu engan arð í ríkissjóð á árinu.

Tafla 57 Lánastofnanir í C-hluta ríkisreiknings

Í m.kr.	Afkoma (Tap)	Framlag úr ríkissjóði	Eigið fé
Byggðastofnun	177	602	1.743
Lánasjóður íslenskra námsmanna	380	1.910	22.077
Framleiðnisjóður landbúnaðarins	3	215	285
Lánasjóður landbúnaðarins	24	183	2.796
Þróunarsjóður sjávarútvegsins	(196)	630	(1.598)
Íbúðalánasjóður	468	100	8.354
Hafnabótasjóður	(24)	195	602
Ferðamálasjóður	(40)	0	80
Orkusjóður	(57)	83	157
Nýsköpunarsjóður atvinnulífsins	(173)	0	6.599

Auk hefðbundinnar endurskoðunar sem fólst í því að kanna og leggja mat á það hvort ársreikningur viðkomandi lánastofnunar gefi glögga mynd af afkomu, fjárhagsstöðu í árslok og fjárstreymi á árinu í samræmi við lög, reglur og góða reikningsskilavenju, var lögð sérstök áhersla á að kanna útlán og stöðu lána og fylgjast með hvernig innheimta gengur og hvort eðlilegum innheimtuaðgerðum er haldið uppi. Þá eru afskriftir vegna útlánaáhættu skoðaðar og metnar.

Lánasjóður Íslenskra námsmanna

Í endurskoðunarskýrslu um Lánasjóð íslenskra námsmanna er m.a bent á að lánþegar sem skulda í lok árs reyndust vera um 33.700 talsins og fjölgaði um rúm 500 frá fyrra ári. Útlán í heild námu í lok árs um 53,6 ma.kr. og hækkuðu um 5% á milli ára. Meðallán lánþega var um 1,6 m.kr. og hækkaði um tæp 4% á milli ára. Hæsta skuldastaða hjá einum lántaka er 16,9 m.kr.

Lánþegum sem skulduðu 10 m.kr. eða meira fjölgaði úr 72 í 96 frá síðasta ári eða um 24. Skuldir þeirra hækkuðu á sama tímabili um tæpar 284 m.kr. Lagðar voru 354 m.kr. í afskriftasjóð á árinu. Nemur upphæðin 11% af veittum námslánum ársins. Raunafskriftir námslána voru rúmar 125 m.kr. á árinu og skýrast bæði af því að gömul lán fyrnast á 20 árum og að greiðendur hafa látist.

Annar rekstrarkostnaður hækkaði um 56% á milli ára og nam í lok ársins um 66 m.kr. Að stórum hluta skýrist sú hækkun af kostnaði sem til hefur fallið við flutninga lánasjóðsins í nýtt húsnæði að Borgartúni

21. Gjaldfærðir voru 5.994 vaxtastyrkir alls að upphæð 43,6 m. króna.

Ferðamálasjóður

Hjá Ferðamálasjóði er eiginfjárhlutfall komið niður fyrir það lágmark sem reglur kveða á um og er brýnt að úr því verði bætt.

Málefni sjóðsins hafa verið til umfjöllunar hjá samgönguráðuneytinu eftir að nefnd sem skipuð var til að fjalla um framtíð sjóðsins skilaði tillögum. Skv. þeim er gert ráð fyrir að Nýsköpunarsjóður taki við eignum og verkefnum Ferðamálasjóðs. Ríkisendurskoðun telur brýnt að niðurstaða í málinu fáist hið fyrsta til að tekin verði af óvissa um framtíð sjóðsins.

Endurskoðun D-hluta ríkisreiknings

Til þessa hluta ríkisreiknings heyra 3 fjármálastofnanir í eigu ríkissjóðs sem hvorki eru sameignar- né hlutafélög. Stofnanirnar voru 4 ár árinu 1999 og felst breytingin í því að Samábyrgð Íslands á fiskiskipum var seld á árinu 2000.

Ríkisendurskoðun endurskoðar Seðlabanka Íslands en endurskoðunarfyrirtæki sem ráðin eru af stjórnum félaganna annast endurskoðun hinna tveggja.

Afkoma fjármálastofnananna á árinu 2000, arðgreiðslur í ríkissjóð og eigið fé í árslok 2000 eru sýnd hér á eftir en engin framlög voru úr ríkissjóði á árinu.

Tafla 58 Fjármálastofnanir í D-hluta ríkisreiknings

Í m.kr.	Afkoma (Tap)	Eigið fé	Arðgreiðsla í ríkissjóð
Seðlabanki Íslands	1.034	21.602	0[1)]
Tryggingasjóður viðskiptabanka	109	2.984	0
Viðlagatrygging Íslands	(1.536)	5.149	0

1) Arðgreiðsla bankans, 668 m.kr., er skilgreind sem ígildi tekjuskatts og er færð með þeim tekjum í ríkisreikningi.

Endurskoðun fjármálastofnana er unnin í samræmi við góða endurskoðunarvenju. Ítarleg lög og reglur gilda um gerð ársreikninga, endurskoðun og innra eftirlit hjá fjármálastofnunum og tryggingafélögum. Mat á innra eftirliti er veigamikill þáttur í endurskoðunarstarfinu.

Endurskoðun E-hluta ríkisreiknings

Til þessa flokks í ríkisreikningi heyra 13 hlutafélög og sameignarfélög sem ríkissjóður og ríkisstofnanir eiga helming eða meira í. Á árinu var 52,9% hlutur ríkisins í Interneti á Íslandi ehf. seldur. Tvö ný hlutafélag að fullu í eigu ríkissjóðs voru stofnuð á árinu, Sjúkrahúsapótekið ehf og Flugstöð Leifs Eiríkssonar hf.

Afkoma félaganna á árinu 2000, eigið fé í árslok, eignarhlutur ríkissjóðs og arðgreiðslur í ríkissjóð voru sem hér greinir:

Tafla 59 Hlutafélög og sameignarfélög í E-hluta ríkisreiknings

Í m.kr.	Afkoma (Tap)	Eigið fé	Hlutur ríkissjóðs	Arður í ríkissjóð
Búnaðarbanki Íslands hf.	202	8.009	73,8%	326
Landsbanki Íslands hf.	955	13.639	71,9%	468
Breiðafjarðaferjan Baldur hf.	(15)	(9)	80,0%	0
Flugkerfi hf.	2	34	100,0%	0
Íslandspóstur hf.	(18)	2.106	100,0%	0
Kísiliðjan hf.	(47)	626	51,0%	5
Landssími Íslands hf.	149	13.316	100,0%	565
Sementverksmiðjan hf.	70	1.096	100,0%	0
Skallagrímur hf. (01.01-26.05)	(5)	0	-	0
Skráningarstofan hf.	31	311	97,3%	3
Hitaveita Hjaltadals sf.	1	19	94,0%	0
Landsvirkjun	(1.366)	34.504	50,0%	125
Sjúkrahúsapótekið ehf.	9	43	100%	0
Flugstöð Leifs Eiríkssonar hf.	73	3.395	100%	0

Af þessum 13 félögum endurskoðar Ríkisendurskoðun sjálf 4 félög. Endurskoðun ríkishlutafélagabankanna var á sínum tíma boðin út og eru þau endurskoðuð af endurskoðunarfyrirtækjum en meðáritað af ríkisendurskoðanda í samræmi við lagaákvæði þar um. Endurskoðunarfyrirtæki endurskoða 7 félög í umboði Ríkisendurskoðunar samkvæmt samningum þar um og hjá einu félagi eru endurskoðunarfyrirtæki ráðin af stjórnum þeirra.

Endurskoðunarskýrslur hlutafélaga eru lagðar fyrir stjórn og endurskoðendum er skylt að svara spurningum hluthafa um atriði sem varða ársreikning fyrirtækja á aðalfundi. Ríkisendurskoðun er á hinn bóginn ekki heimilt að birta efnisleg atriði úr slíkum skýrslum í endurskoðunarskýrslu sinni um ríkisreikning viðkomandi árs þar sem hlutafélög eru einkaréttarlegir aðilar þó svo þau séu í meirihlutaeign ríkissjóðs.

Breiðafjarðarferjan Baldur ehf.

Vegagerðin keypti Breiðafjarðarferjuna Baldur af samnefndu hlutafélagi fyrir fáeinum árum síðan. Á síðasta ári bauð Vegagerðin út reksturinn og hrepptu Sæferðir í Stykkishólmi samninginn. Frá síðustu áramótum hefur því engin starfsemi verið hjá félaginu.

Samtals 14,7 m.kr. tap varð á rekstrinum árið 2000. Eigið fé í árslok 2000 var neikvætt um 8,5 m.kr. Vegagerðin hefur tekið á sig að ljúka rekstri félagsins til að afstýra gjaldþroti.

Kostnaður á fyrstu tíu mánuðum þessa árs nemur um 19,4 m.kr. Til að ljúka slitum félagsins og ganga frá skuldum þess við lánadrottna þarf Vegagerðin að leggja fram tæpar 28 m.kr.

7 Endurskoðun á stofnunum og verkefnum Þjóðkirkjunnar

Lög, nr. 78/1997 um stöðu, stjórn og stafshætti Þjóðkirkjunnar tóku gildi í janúar 1998 og komu að fullu til framkvæmda á árinu 1999. Einn megintilgangur laganna var að auka sjálfstæði Þjóðkirkjunnar í eigin málum m.a. með sjálfræði um ráðstöfun þeirra tekna sem henni eru ætlaðar innan þess ramma sem lög um fjárreiður ríkisins setja.

Á árinu 1997 náðist samkomulag milli ríkisins og Þjóðkirkjunnar um kirkjujarðir og launagreiðslur presta og starfsmanna Þjóðkirkjunnar og var það staðfest með fyrrgreindum lögum. Gegn þessum launagreiðslum ríkisins munu kirkjujarðir renna til ríkisins og andvirði seldra jarða rennur í ríkissjóð. Ennfremur var gerður samningur milli ríkisins og Þjóðkirkjunnar um rekstrarkostnað vegna prestsembætta og prófasta, rekstrarkostnað biskupsstofu, framlag til kristnisjóðs og sérframlög til Þjóðkirkjunnar. Enn er ósamið um eignarhald prestssetra en unnið er að samningum þar um.

Kirkjuþing hefur frá setningu laganna unnið að mótun starfsreglna um ýmsa starfsemi og verkefni. Slíkar starfsreglur eru nauðsynlegar til þess að þjóðkirkjan geti starfað á eigin forsendum án afskipta ríkisins af innri málum hennar.

Kirkjuþingi ber að sjá til þess að reikningshald kirkjulegra embætta, stofnana og sjóða hljóti fullnægjandi endurskoðun. Ríkisendurskoðun annast endurskoðun flestra þeirra verkefna sem falla undir ofangreinda starfsemi, að undanskyldum reikningsskilum þriggja sjálfseignarstofnana sem eðli máls samkvæmt er endurskoðar af kjörnum og ráðnum endurskoðendum. Endurskoðunarskylda Ríkisendurskoðunar er ýmist fólgin í lögum um Ríkisendurskoðun eða stofnuninni falin endurskoðun með sérlögum. Stofnunin hefur sem fyrr endurskoðað embætti og sjóði kirkjunnar en endurskoðun stofnana á vegum kirkjunnar hefur verið

framkvæmd af löggiltum endurskoðendum sem starfa í umboði Ríkisendurskoðunar.

Ríkisendurskoðun hefur frá því að fyrrnefnd lög voru sett lagt árlega fyrir kirkjuþing skýrslu um endurskoðun þeirra verkefna sem stofnunin hefur endurskoðað. Bókhald embætta og sjóða kirkjunnar er almennt vel fært og frágangur skjala í öllum meginatriðum í góðu lagi. Hins vegar voru að þessu sinni gerðar nokkrar athugasemdir við reikningsskilin, einkum eftirfarandi:

- Vegna breytinga á skipulagi Biskupsstofu sem varða aðgreiningu á kostnaði vegna Biskups Íslands er bent á að enn eru þessi skil óglögg og því þörf á að skilgreina þau betur. Einnig er bent á nauðsyn þess að tekin verði saman eignaskrá fyrir Fjölskylduþjónustu kirkjunnar.
- Sem fyrr er fjárhagsstaða Prestssetrasjóðs slæm en verkefni hans og fjárþörf eru mikil þannig að seint mun ganga að koma verkefnum þannig fyrir að viðhald prestssetra verði í því horfi að allir geti vel við unað. Bent er á að ein kirkja er í verulegum vanskilum við Kirkjubyggingasjóð og hafa verið afskrifaðar dráttarvaxtakröfur til ársloka 2000.
- Kirkjugarðasjóður hefur á ný fengið fullt framlag en það var skert árin 1998 og 1999. Sjóðurinn hefur orðið að afskrifa töpuð útlán vegna áfallinna dráttarvaxta.
- Bent er á að Hinn almenni kirkjusjóður sem stofnaður var með lögum nr. 20/1890 um innheimtu og meðferð kirknafjár hefur lokið ætlunarverki sínu og er rétt að íhugað verði hvort ekki er rétt að leggja hann formlega af en eigið fé sjóðsins gæti þá runnið í ábyrgðadeild Jöfnunarsjóðs sókna eins og hugmyndir hafa verið um og kynntar hafa verið á kirkjuþingi í tengslum við ályktun þar um.

8 Athuganir á ýmsum þáttum í stjórnun og rekstri

Samhliða reglubundinni fjárhagsendurskoðun hefur Ríkisendurskoðun á hverju ári kannað sérstaklega nokkur valin atriði sem tengjast meðferð fjármuna hjá stofnunum, einkum í A-hluta ríkisreiknings. Er þá yfirleitt um að ræða atriði sem talin eru ráða miklu um það hvort reikningsskil stofnana gefi rétta mynd af fjárhagsstöðu þeirra, en einnig eru gjarnan athugaðir ýmsir þættir í stjórnun og rekstri sem aðeins hafa óbein áhrif á reikningsskil. Við endurskoðun á árinu 2000 var ákveðið að gefa sérstaklega gaum að eftirtöldum fimm þáttum:

- Fjármálastjórn stofnana
- Tölvusamningum sem ríkisaðilar hafa gert við fyrirtæki á einkamarkaði
- Fyrirkomulagi launamála
- Meðhöndlun tekna
- Gæðum innra eftirlits hjá stofnunum

Nokkuð mismunandi er til hversu margra stofnana og fjárlagaliða könnun á fyrrgreindum atriðum náði. Fjöldinn er yfirleitt á bilinu 70-80 fyrir hvern þátt. Í hverju tilviki er fjöldinn því ekki nema hluti af heildarfjölda fjárlagaliða. Þegar haft er í huga hve stofnanir í eigu ríkisins eru ólíkar að því er varðar stærð, skipulag, stjórnun, starfshætti, og eðli þeirrar starfsemi sem þær sinna, er ljóst að óvarlegt er að alhæfa út frá niðurstöðum slíkra athugana. Slíkar athuganir gefa því í besta falli ónákvæmar vísbendingar um ástand mála í ríkiskerfinu í heild. Markmiðið er enda ekki það að draga víðtækar ályktanir, heldur fyrst og fremst að reyna að bregða upp dæmum um það hvernig stjórnun er háttað hjá ríkinu.

Fjármálastjórn

Þrátt fyrir skýr ákvæði í stjórnarskrá, fjárreiðulögum, og nú einnig í reglugerð um framkvæmd fjárlaga og ábyrgð á fjárreiðum ríkisstofnana í A-hluta, tíðkast enn að rekstrarútgjöld stofnana fari umtalsvert fram úr fjárheimildum. Í ljósi þessa var ákveðið að við framkvæmd fjárhagsendurskoðunar vegna ársins 2000 yrði fjármálastjórn stofnana könnuð sérstaklega, með það fyrir augum að leita skýringa á því hvers vegna stofnunum tekst misvel að halda útgjöldum innan heimilda. Ríkisendurskoðun hefur áður kannað ýmis atriði tengd fjármálastjórn stofnana, t.a.m. var áætlanagerð athuguð sérstaklega í tengslum við endurskoðun á reikningsskilum ársins 1999. Niðurstöður þeirrar athugunar voru birtar í skýrslu um endurskoðun ríkisreiknings á síðasta ári.

Athugun Ríkisendurskoðunar tók að þessu sinni til 75 fjárlagaliða í A-hluta. Kannaðir voru nokkrir þættir sem segja má að séu undirstaða traustrar fjármálastjórnar hjá stofnunum og fyrirtækjum í ríkiseigu:

- Hvort gerð sé gjalda- og tekjuáætlun fyrir stofnunina og hvort sú áætlun sé í samræmi við forsendur fjárlaga
- Hvort gerð sé sérstök áætlun um mannaflaþörf
- Hvort rauntölur séu bornar saman við áætlun með reglulegu millibili
- Hverjir fái upplýsingar um rauntölur
- Hvernig sé brugðist við innan ársins ef ljóst þyki að rauntölur fari fram úr áætlun

Gjalda- og tekjuáætlun

Skv. 8. gr. reglugerðar um framkvæmd fjárlaga og ábyrgð á fjárreiðum ríkisstofnana í A-hluta, sem fjármálaráðuneytið gaf út í ársbyrjun 2001, ber forstöðumönnum stofnana að skila til síns ráðuneytis ársáætlun um tekjur og gjöld. Áætlunin skal rúmast innan ramma fjárveitinga og skal hún gera grein fyrir dreifingu útgjalda innan ársins. Jafnframt skal áætlunin vera sundurliðuð eftir yfirviðfangsefnum, launagjöldum, öðrum rekstrarútgjöldum, eignakaupum, tilfærslum og sértekjum.

Í tengslum við endurskoðun á síðasta ári var ákveðið að fara ofan í saumana á því hvernig staðið er að gerð og framkvæmd rekstraráætlana. Í ljós kom að hjá nánast hjá öllum þeim stofnunum sem athugunin náði til voru gerðar áætlanir um tekjur og gjöld. Hins vegar voru áætlanir hjá nokkrum þeirra ekki í samræmi við fjárlög, heldur byggðar á rekstrarútkomu síðasta árs. Dæmi voru um að stjórnendur stofnana sýndu áætlanagerð og eftirliti með henni takmarkaðan áhuga og fælu verkefnið öðrum sem ef til vill hefði ekki getu til að sinna því.

Athugun Ríkisendurskoðunar nú leiddi í ljós að enn tíðkast það að ekki sé gerð áætlun um gjöld og tekjur, þótt það heyri vissulega til undantekninga. Að sama skapi eru greinilega enn nokkur dæmi þess að áætlun sé ekki gerð í samræmi við forsendur fjárlaga.

Áætlun um mannaflaþörf

Launakostnaður er í flestum tilvikum stærsti kostnaðarliðurinn í rekstri ríkisstofnana. Til að unnt sé að áætla og stýra þeim kostnaði er mikilvægt að á hverjum tíma liggi fyrir vandaðar áætlanir um mannaflaþörf stofnana. Í athuguninni sem gerð var á síðasta ári kom fram að meirihluti þeirra gerði áætlanir um mannaflaþörf.

Athugun Ríkisendurskoðunar leiddi í ljós að enda þótt flestar þær stofnanir sem athugunin náði til vinni slíkar áætlanir, er töluverður fjöldi sem ekki gerir það.

Samanburður áætlana og rauntalna

Í 12. gr. áðurnefndrar reglugerðar um framkvæmd fjárlaga og ábyrgð á fjárreiðum ríkisstofnana í A-hluta, segir að við rekstur stofnunar skuli þess gætt að samræmi sé á milli heildarútgjalda hennar og áætlunar í lok hvers tímabils innan ársins.

Við athugun á síðasta ári kom í ljós að hjá flestum stofnunum var eftirlit með framkvæmd áætlana þannig að rauntölur eru bornar saman við áætlunina með reglulegu millibili. Athugunin nú gaf svipaða niðurstöðu; flestar stofnanir bera reglulega saman áætlanir og rauntölur, þótt enn geri allmargar stofnanir það ekki.

Upplýsingar um áætlanir og rauntölur

Í 8. áðurnefndrar reglugerðar segir að fyrir lok febrúar ár hvert skuli ráðuneyti taka afstöðu til og staðfesta ársáætlun stofnunar með eða án breytinga. Í 15. gr. segir að ef heildarútgjöld víki meira en 4% frá áætlun stofnunar (þ.e. á tilteknu tímabili innan ársins), skuli forstöðumaður tafarlaust skýra stjórn hennar og ráðuneyti frá því hvaða ástæður búi þar að baki og hvernig hann hyggist bregðast við.

Athugun Ríkisendurskoðunar á síðasta ári sýndi að yfirleitt er upplýsingum um áætlanir og rauntölur aðeins dreift innanhúss til stjórnenda og stjórnar, sé um hana að ræða. Aðeins hluti stofnana sendir viðkomandi ráðuneyti áætlanir. Niðurstaðan nú var svipuð. Athygli vekur að allmargar stofnanir sem athugunin náði til senda ráðuneyti sínu ekki upplýsingar af þessu tagi.

Viðbrögð við því ef rauntölur eru ekki í samræmi við áætlun

Í 14. gr. áðurnefndrar reglugerðar segir að forstöðumaður beri ábyrgð á því að fjárreiður og rekstur stofnunar sé í samræmi við þær áætlanir sem gerðar hafi verið til lengri og skemmri tíma. Í 2. mgr. 15. gr. segir að enda þótt forstöðumaður hafi sinnt þeirri skyldu sinni að tilkynna ráðuneyti ef útgjöld hafa vikið meira en 4% frá áætlun, beri honum jafnt sem áður skylda til þess að leita allra mögulegra úrræða til þess að bregðast við þeim vanda sem upp sé kominn.

Í athugun þeirri sem Ríkisendurskoðun gerði á síðasta ári kom fram að algengast var að gripið væri til sparnaðaraðgerða innan ársins ef ljóst þótti að rauntölur væru að fara fram úr áætlun. Athugunin nú dregur upp svipaða mynd.

Tölvusamningar

Margar stofnanir hafa á undanförnum árum gert leigusamninga við fyrirtæki á einkamarkaði um öflun og/eða rekstur á tölvubúnaði. Einnig hafa verktakar í auknum mæli verið ráðnir til að annast tölvuþjónustu stofnana í stað fastráðinna starfsmanna. Ríkisendurskoðun ákvað af þessu tilefni að fara sérstaklega ofan í saumana á tölvusamningum

stofnana í tengslum við fjárhagsendurskoðun vegna ársins 2000. Athugunin náði til 62 stofnana en þar af hefur helmingurinn gert slíka samninga. Að því er varðar þær stofnanir sem gert slíka samninga, var ákveðið að beina sjónum að eftirtöldum atriðum:

- Hvert sé eðli samninganna
- Á hvaða hátt samningar hafi verið gerðir
- Hvort hlutaðeigandi stofnun sé ánægð með þá þjónustu sem hún fær á grundvelli samningsins
- Af hverju hugsanleg óánægja stafi

Í ljós kom að stofnanir hafa gert tölvusamninga af ýmsu tagi. Um fjórðungur þeirra hefur gert samninga um rekstrarleigu á tölvubúnaði en um fimmtungur hefur gert rekstrarsamninga, þ.e. samninga um að fyrirtæki á einkamarkaði annist rekstur tölvukerfa í eigu stofnananna. Hjá um helmingi stofnana var samningur ekki gerður á grundvelli útboðs. Ekki liggja þó fyrir upplýsingar hvort um útboðsskyldu, sbr. viðmiðunarfjárhæðir, hafi verið að ræða í þeim tilvikum. Meirihluti stofnana er ánægður með þá þjónustu sem veitt er á grundvelli tölvusamninga en þó eru dæmi um óánægju með einstök atriði, s.s. vegna þess að afköst búnaðar hafa ekki verið í samræmi við væntingar eða að þjónusta gagnaðila hefur þótt ófullnægjandi.

Launamál

Talsverðar breytingar hafa orðið á síðustu árum á fyrirkomulagi launamála hjá ríkinu. Veigamestu breytingarnar leiddi af kjarasamningum sem gerðir voru við ýmis stéttarfélög starfsmanna ríkisins á árinu 1997, svonefndum aðlögunarsamningum, sem fólu í sér að tekið var upp nýtt launakerfi. Gerðar voru nýjar launatöflur sem gáfu kost á því að grunnlaun starfsmanna yrðu hækkuð, gegn því að dregið yrði úr greiðslum fyrir yfirvinnu. Vörpunin úr gömlu launatöflunni yfir í þá nýju hafði víða í för með sér talsverða launahækkun og kom hún til viðbótar þeirri hækkun sem á sama tíma varð á launatöxtum.

Í skýrslu um endurskoðun ríkisreiknings fyrir árið 1998 voru birtar niðurstöður könnunar sem Ríkisendurskoðun gerði á framkvæmd aðlögunarsamninganna frá 1997. Í ljós kom að víða var vörpun ekki

að fullu lokið og að nokkur munur var milli ráðuneyta og stofnana á því hvernig staðið hafði verið að framkvæmd aðlögunarsamninganna. Í tengslum við fjárhagsendurskoðun á árinu 2000 var ákveðið að athuga fyrirkomulag launamála í nokkuð víðara samhengi. Var markmiðið að kanna sérstaklega innra eftirlit í tengslum við launamál og framkvæmd launasamninga hjá stofnunum. Alls náði umrædd könnun til 78 stofnana og fjárlagaliða. Ákveðið var að beina sjónum að eftirtöldum atriðum:

- Hvort gerðir séu ráðningarsamningar við starfsmenn
- Hvort haldin sé fjarvistarskrá
- Hvernig fylgst sé með viðveru starfsmanna
- Hvort laun þeirra starfsmanna sem fá laun greidd samkvæmt úrskurði kjaranefndar/kjaradóms séu í samræmi við úrskurði
- Hvort vörpun yfirvinnu og aukagreiðslna yfir í mánaðarlaun sé lokið

Ráðningarsamningar

Skv. 2. gr. reglna um form ráðningarsamninga og skyldu til að upplýsa starfsmenn um ráðningarkjör, sem fjármálaráðuneytið gaf út árið 1996, skal gera skriflegan ráðningarsamning við starfsmann við upphaf ráðningar. Reglurnar gilda um þá starfsmenn ríkisins sem falla undir gildissvið laga nr. 70/1996 um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, aðra en embættismenn. Í 1. mgr. 1 gr. laganna segir að þau taki til hvers manns sem sé skipaður, settur eða ráðinn í þjónustu ríkisins til lengri tíma en eins mánaðar, án tillits til þess hvort og þá hvaða stéttarfélagi hann tilheyri, enda verði starf hans talið aðalstarf.

Athugun Ríkisendurskoðunar leiddi í ljós að stofnanir virðast í langflestum tilfellum gera skriflega ráðningarsamninga við starfsmenn sína í samræmi við ofangreind ákvæði reglna fjármálaráðuneytisins. Þó eru enn brögð að því að stofnanir geri ekki slíka samninga aðeins við hluta starfsmanna.

Fjarvistaskrá

Í reglugerð um veikindaforföll starfsmanna ríkisins segir í 6. grein að halda skuli skrá yfir veikindadaga opinberra starfsmanna við hverja stofnun. Stofnunum er hins vegar ekki skylt að halda skrá vegna annars konar fjarvista starfsmanna. Er þó ljóst að nákvæm skráning allra fjarvista hlýtur að teljast forsenda öflugs innra eftirlits í tengslum við launamál. Með því að skrá nákvæmlega allar fjarvistir starfsmanna er m.a. séð til þess að öllu er snertir orlofs- og veikindarétt starfsmanna er haldið til haga. Þannig er dregið úr hættu á mistökum eða misferli.

Nær allar þær stofnanir sem athugun Ríkisendurskoðunar náði til að þessu sinni halda fjarvistarskrá, bæði yfir orlof og veikindi. Einnig halda langflestar stofnananna skrá yfir aðrar fjarvistir starfsmanna.

Viðveruskráning

Í 30. gr. eldri laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 38/1954, segir að hafa skuli stimpilklukkur á skrifstofum og vinnustöðum þar sem því verði við komið. Í nýju starfsmannalögunum frá 1996 var þetta ákvæði fellt brott. Í stað þeirrar skyldu sem áður hvíldi á stofnunum að hafa stimpilklukku er skv. 16. gr. nýju laganna ,,heimilt að setja upp tímaskráningarkerfi til að fylgjast með því hvenær starfsmenn mæta til vinnu." Í athugasemdum með frumvarpi að lögunum er tekið fram að um heimildarákvæði sé að ræða en ekki þurfi að fara mörgum orðum um hversu mikilvæg stundvísi starfsmanna sé.

Við athugun Ríkisendurskoðunar kom fram að stimpilklukka er notuð til að fylgjast með viðveru starfsmanna hjá meirihluta þeirra stofnana sem athugunin náði til. Hluti stofnana skráir viðveru með vinnuskýrslum en um fjórðungur skráir viðveru með öðrum hætti en að ofan greinir. Nokkur dæmi eru um að ekki sé fylgst með viðveru starfsmanna og hlýtur það að teljast með öllu óviðunandi.

Laun skv. kjaranefndarúrskurði og vörpun yfirvinnu

Hjá velflestum þeirra stofnana sem athugun Ríkisendurskoðunar náði til voru laun þeirra starfsmanna sem fá greitt skv. úrskurði kjaranefndar

eða kjaradóms, í samræmi við úrskurði. Þó voru nokkur dæmi um að svo væri ekki. Hjá meirihluta stofnana er vörpun yfirvinnu yfir í föst laun að fullu lokið.

Meðferð tekna

Skv. 9. gr. fjárreiðulaga eru tekjur ríkissjóðs flokkaðar í fimm flokka, þ.e. skatttekjur, aðrar rekstrartekjur, tekjur af sölu eigna, fjármagnstilfærslur og fjárframlög. Sértekjur eru hins vegar skilgreindar í 12. grein sömu laga sem tekjur ríkisstofnana af sölu á vöru og þjónustu sem seld er á markaðsforsendum. Skulu slíkar tekjur færast til lækkunar á gjöldum en jafnframt sýndar sérstaklega í reikningum stofnana.

Í skýrslu Ríkisendurskoðunar um endurskoðun ríkisreiknings fyrir árið 1999 var gerð athugasemd við meðferð sértekna hjá ríkisaðilum. Að mati Ríkisendurskoðunar hafði fjölmargt verið fært sem sértekjur á árinu sem ekki gat talist til slíkra tekna í skilningi fjárreiðulaganna. Komst stofnunin að þeirri niðurstöðu að um helmingur þeirrar fjárhæðar sem færð var sem sértekjur, alls um 12,8 ma.kr., hafi fallið undir skilgreiningu laganna, þriðjungur hafi verið innbyrðis kostnaðarhlutdeild A-hluta aðila, og það sem eftir stóð hafi átt að færa á tekjuhlið ríkisreiknings.

Í tengslum við fjárhagsendurskoðun á árinu 2000 var ákveðið að kanna meðferð sértekna hjá stofnunum og náði athugunin til 67 stofnana og fjárlagaliða. Var sjónum einkum beint að tveimur atriðum:

- Hvort tekjur séu rétt flokkaðar
- Hvaða heimildir liggi að baki tekjunum

Fram kom að algengast var að þær stofnanir sem athugun Ríkisendurskoðunar náði til hefðu tekjur sem falla í einhvern eftirtalinna þriggja tekjuflokka: Tekjur fyrir selda þjónustu, leigutekjur/kostnaðarhlutdeild, og tekjur vegna minni háttar eignasölu. Einnig kom fram að í flestum tilvikum eru tekjur innheimtar á grundvelli laga eða reglugerða. Í fimm tilvikum voru tekjur ekki rétt flokkaðar miðað við tegundalykil BÁR. Samtals nam upphæð rangt flokkaðra tekna í þessum fimm tilvikum tæplega 202 m.kr. Í þremur þessara fimm tilvika voru það tekjur vegna

minni háttar eignasölu sem voru rangt flokkaðar. Í ljósi þessara dæma hefur Ríkisendurskoðun brýnt fyrir stofnunum að þær gæti þess að tekjur sem þær innheimta séu ávallt rétt flokkaðar

Innra eftirlit

Ríkisendurskoðun hefur m.a. það hlutverk lögum samkvæmt að kanna innra eftirlit ríkisaðila. Hugtakið innra eftirlit vísar til alls þess í skipulagi og starfsaðferðum stofnunar sem stuðlar að því að hún nái settum markmiðum í rekstri. Innra eftirlit getur m.a. falist í fastmótuðum verklagsreglum eða vinnuferlum sem ætlað er að lágmarka hættu á því að mistök valdi tjóni á starfseminni. Með öflugu innra eftirliti er tryggt að þau gögn sem endurskoðun byggist á séu áreiðanleg og gefi rétta mynd af fjárhagsstöðu hlutaðeigandi stofnunar.

Athugun á innra eftirliti er orðin fastur liður í því starfi sem á hverju ári fer fram í tengslum við endurskoðun á reikningsskilum ríkisaðila. Ríkisendurskoðun hefur á undanförnum árum unnið að því að bæta innra eftirlit stofnana. Hafa fjölmargar ábendingar þar að lútandi verið settar fram í endurskoðunarskýrslum síðustu ár. Í þessu sambandi má einnig nefna að stofnunin birti á árinu 1998 sérstakt upplýsingarit um innra eftirlit, ætlað stjórnendum stofnana. Í fyrri skýrslum um endurskoðun ríkisreiknings, t.d. fyrir árin 1996, 1998 og 1999, var sérstaklega fjallað um í hverju þessi viðleitni hefði skilað. Sú athugun á innra eftirliti sem fram fór í tengslum við endurskoðun á síðasta ári leiddi í ljós að enda þótt margir þættir innra eftirlits séu almennt í nokkuð góðu lagi hjá stofnunum, vanti enn töluvert upp á að allt sé eins og best verður á kosið í því efni.

Við endurskoðun á reikningsskilum stofnana fyrir árið 2000 var ákveðið að halda áfram athugunum á því að hvaða marki ábendingar Ríkisendurskoðunar hefðu skilað sér í bættu innra eftirliti. Athugunin náði til alls 76 stofnana og voru kannaðir nokkrir valdir þættir sem segja má að séu undirstöður trausts innra eftirlits:

- Hvort í stofnunum sé til skriflegt og skýrt skipurit sem sýni niðurröðun starfa og ábyrgðar.

- Hvort aðgreining milli þeirra sem starfa við bókhald og fjármál sé nægileg.
- Hvort uppbygging innra eftirlits sé skjalfest
- Hvort reikningar séu stemmdir af reglulega

Skipurit

Segja má að gott skipurit sé undirstaða þess að unnt sé að halda uppi öflugu innra eftirliti. Í skipuriti á að koma fram hvernig valdi og ábyrgð er dreift innan hlutaðeigandi stofnunar og hverjar séu helstu boðleiðir milli ólíkra starfseininga og stjórnenda. Mikilvægt er talið að skipurit sé skýrt, skriflegt og að allir starfsmenn skilji hvað í því felist. Athugun á innra eftirliti sem fram fór í tengslum við endurskoðun á árinu 1999 leiddi í ljós að hjá meirihluta þeirra stofnana sem sú athugun náði til, voru starfskröfur og verkefni deilda og sviða skilgreind með skýrum hætti í skipuriti og starfslýsingum.

Athugun Ríkisendurskoðunar í tengslum við endurskoðun á árinu 2000 leiddi í ljós svipaða niðurstöðu; í yfirgnæfandi meirihluta tilfella hafa stofnanir skriflegt og skýrt skipurit sem sýnir stjórnskipulag og niðurröðun starfa og ábyrgðar.

Aðgreining starfa

Mikilvægt er að lykilverkefnum innan hverrar stofnunar sé sinnt af ólíkum starfsmönnum til að draga úr hættu á mistökum eða misferli. Aðgreina þarf ábyrgð á meðferð fjármuna og heimildum til útgjalda, t.d. störf gjaldkera og bókara.

Athugunin leiddi í ljós að enn eru allmörg dæmi þess að aðgreining milli þeirra sem starfa við bókhald og fjármál sé ekki nægileg hjá þeim stofnunum sem athugunin náði til. Til dæmis voru nokkrar stofnanir þar sem störf bókara og gjaldkera, og gjaldkera og launafulltrúa, voru ekki aðskilin. Þess ber þó að geta að hjá meirihluta stofnana er þessi störf aðgreind.

Skjalfest uppbygging

Traust innra eftirlit byggist m.a. á því að til séu skriflegar lýsingar á vinnubrögðum og verkferlum innan hverrar stofnunar. Með því móti er tryggt að starfsmenn hafi á öllum tímum aðgang að skýrum upplýsingum um hvernig þeim beri að vinna vinnu sína. Slíkar lýsingar geta verið á ýmsu formi og eru í sumum tilvikum nefndar gæðahandbók einu nafni. Gæðahandbækur þurfa að fela í sér greinargóðar lýsingar á öllum aðgerðum sem starfsemin felur í sér. Koma þarf skýrt fram hver tilgangurinn sé með því að tiltekið vinnulag sé viðhaft. Með því móti er reynt að tryggja að starfsmenn séu sér fyllilega meðvitandi um þá áhættu sem tilteknu vinnulagi er ætlað að lágmarka. Með öðrum orðum, í hverri stofnun þurfa að vera fyrir hendi lýsingar á því hvað eigi að gera, hvernig eigi að gera það, og hvers vegna skuli gera það á þann hátt sem mælt er fyrir um.

Aðeins hjá fáeinum þeirra stofnana sem athugun Ríkisendurskoðunar beindist að hefur uppbygging innra eftirlits verið skjalfest með ofangreindum hætti. Ríkisendurskoðun telur að stofnanir þurfi að gera átak í því að gera vinnureglur sem hjá þeim gilda aðgengilegar fyrir starfsmenn á skriflegu formi.

Afstemming reikninga

Einn þáttur í eftirlitsskyldu stjórnenda er regluleg afstemming reikninga. Brýnt er að færslur á reikningum, bæði banka- og viðskiptareikningum, séu yfirfarnar í lok hvers tímabils innan ársins og bornar saman við fylgiskjöl. Þannig geta stjórnendur fylgst grannt með þróun útgjalda og komið í veg fyrir mistök eða misferli.

Við athugun Ríkisendurskoðunar kom fram að ekki hafa allar stofnanir þann háttinn á að stemma af bankareikninga reglulega innan ársins. Mörg dæmi eru um að bankareikningar séu aðeins yfirfarnir í lok árs. Svipuðu máli gegnir um viðskiptareikninga. Tiltölulega fáar stofnanir stemma þá reglulega af. Meirihluti stofnana virðist þó hafa tekið upp það verklag að stemma ferðareikninga starfsmanna reglulega af.

9 Fjárheimildir

Munur milli fjárheimilda í skilningi fjárreiðulaga og skv. ríkisreikningi 2000

Þótt í lögum nr. 88/1997 um fjárreiður ríkisins sé hvergi að finna skilgreiningu á hugtakinu fjárheimild, eru lögin skýr um hvað tilgreina skuli sem fjárheimildir í ríkisreikningi. Ákvæði laganna fela í sér að fjárheimildir skulu í reikningnum vera afmarkaðar frá öðrum stærðum í rekstri. Slík framsetning tryggir að auðvelt sé að bera fjárheimildir saman við rauntölur og þar með meta hversu vel stofnanir hafa rækt þá skyldu sína að haga rekstri í samræmi við fjárheimildir. Að mati Ríkisendurskoðunar uppfyllir framsetning upplýsinga í ríkisreikningi fyrir árið 2000 ekki ákvæði fjárreiðulaganna að þessu leyti. Verða hér rakin í stuttu máli þau rök sem liggja að baki þessu áliti en þau komu raunar einnig fram í skýrslu stofnunarinnar um endurskoðun ríkisreiknings fyrir árið 1999.

Í áritun Ríkisendurskoðunar með ríkisreikningi vegna ársins 1999 var gerður fyrirvari um réttmæti þeirra fjárheimilda sem tilgreindar voru í reikningnum. Var gerð nánari grein fyrir þessum fyrirvara í skýrslu stofnunarinnar um endurskoðun ríkisreiknings fyrir það ár. Alls voru í reikningnum tilgreindar fjárheimildir að fjárhæð rúmlega 199 ma.kr. Að mati Ríkisendurskoðunar voru fullgildar fjárheimildir ársins hins vegar tæpum þremur ma.kr. lægri, eða um 196,2 ma.kr. Mismunurinn fólst í því að í ríkisreikningi voru breytingar vegna uppgjörs rekstrartekna og markaðra tekna stofnana, auk breytinga á einstökum fjárlagaliðum skv. frumvarpi til lokafjárlaga, taldar með fjárheimildum ársins. Í skýrslu um endurskoðun ríkisreiknings kom fram það mat Ríkisendurskoðunar að þessi reikningsskilaaðferð stæðist ekki ákvæði fjárreiðulaga. Vakin var athygli á því að til öflunar annarra fjárheimilda en vegna fjárlaga, fjáraukalaga og fluttra fjárheimilda, fari skv. ákvæðum 45. gr. laganna. Í greininni segir m.a. að með ríkisreikningi skuli fylgja frumvarp til lokafjárlaga honum til staðfestingar, þar sem leitað skuli heimilda til uppgjörs á skuldum eða ónotuðum fjárveit-

ingum sem ekki eru fluttar milli ára. Taldi Ríkisendurskoðun það í hæsta máta vafasamt að tilgreindar væru sem fjárheimildir í ríkisreikningi tillögur eða ákvarðanir sem lagðar yrðu fram í frumvarpi til lokafjárlaga og hefðu enn ekki verið samþykktar af Alþingi.

Í áritun Ríkisendurskoðunar með ríkisreikningi vegna ársins 2000 er gerður sams konar fyrirvari um réttmæti fjárheimilda og gerður var vegna ársins 1999. Telur stofnunin því nauðsynlegt að árétta það sem sagði í skýrslu um endurskoðun ríkisreiknings á síðasta ári um þær fjárheimildir sem tilgreindar eru í reikningnum. Hins vegar ber að geta þess að framsetning upplýsinga í ríkisreikningi hefur breyst lítillega milli ára. Þannig hefur fjárheimildadálkur í ríkisreikningi 2000 fengið yfirskriftina ,,fjárheimildir/frumvarp til lokafjárlaga", sem ber með sér að fjárhæðir sem þar eru gefnar upp séu samtala fjárheimilda ársins og tillagna um framlög skv. frumvarpi til lokafjárlaga. Ástæða er til að undirstrika að þrátt fyrir breytinguna vantar enn nokkuð upp á að framsetning upplýsinga í reikningnum sé í samræmi við ákvæði fjárreiðulaga. Eftir sem áður er ekki ljóst í reikningnum hverjar fjárheimildir ársins eru, þ.e. í skilningi fjárreiðulaga, og því ekki unnt að bera heimildir saman við útkomu.

Ríkisendurskoðun telur brýnt að á þessu verði ráðin bót þannig að framsetning upplýsinga í ríkisreikningi verði að fullu í samræmi við lög og reikningurinn veiti glögga yfirsýn um rekstur og fjármál ríkisins. Í töflunni hér að neðan má sjá muninn á fjárheimildum ársins 2000 í skilningi fjárreiðulaga og því sem í ríkisreikningi 2000 er talið upp í dálki undir fyrirsögninni ,,fjárheimildir/frumvarp til lokafjárlaga".

Tafla 60 Samsetning fjárheimilda vegna gjalda árið 2000

Í m.kr.	Fjárheimildir skv. skilgr. fjárreiðulaga	Fjárheimildir/frumvarp til lokafjárlaga skv. ríkisreikningi
Fjárlög 2000	193.158,7	193.158,7
Fjáraukalög	8.240,7	8.240,7
Yfirfærð heimild fyrra árs	12.240,2	12.240,2
Yfirfærð skuld fyrra árs	(8.848,6)	(8.848,6)
Breyting vegna rekstrartekna		959,5
Breyting vegna markaðra skatttekna		548,9
Beinar breytingar		26.806,2
Samtals	204.791	233.106

Samanburður útgjalda við fjárheimildir árið 2000

Þegar útgjöld stofnana ríkisins á árinu 2000 eru borin saman við fjárheimildir þeirra, kemur í mörgum tilvikum í ljós allmikill munur. Eins og undanfarin ár virtu margar stofnanir ekki fjárheimildir sínar á árinu. Í þessu sambandi vekur athygli að svo virðist sem ekki hafi tekist að leysa vanda fjölmargra stofnana sem hafa ítrekað komist upp með að stofna til útgjalda umfram fjárheimildir, jafnvel ár eftir ár. Í öðrum tilvikum er aftur á móti jafnan fluttur umtalsverður afgangur á fjárheimildum milli ára. Á það t.d. við um ýmsa safnliði ráðuneytanna.

Af gefnu tilefni skulu hér í upphafi áréttaðar fyrri ábendingar Ríkisendurskoðunar um ábyrgð forstöðumanna og stjórna skv. 49. gr. fjárreiðulaga, 38. gr. laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, og reglugerð um framkvæmd fjárlaga og ábyrgð á fjárreiðum ríkisstofnana í A-hluta. Það er Alþingis að ákveða hvort stofnanir skuli veita meiri og dýrari þjónustu en núverandi fjárheimildir þeirra gera ráð fyrir. Ekki getur talist í samræmi við gildandi lög og eðlilega fjármálastjórn að þingið samþykki ítrekað viðbótarfjárheimildir til stofnana löngu eftir að til útgjaldanna var stofnað.

Lög um fjárreiður ríkisins veita reyndar ákveðna heimild til greiðslna úr ríkissjóði án heimildar í fjárlögum. Í 33. gr. laganna segir þannig að valdi ófyrirséð atvik því að greiða þarf úr ríkissjóði án heimildar í fjárlögum sé fjármálaráðherra að höfðu samráði við hlutaðeigandi ráðherra heimilt að inna greiðsluna af hendi enda þoli hún ekki bið. Fjármálaráðherra er skylt að gera fjárlaganefnd Alþingis grein fyrir slíkum ófyrirséðum greiðslum strax og ákvörðun hefur verið tekin um þær og leita heimilda til þeirra með frumvarpi til fjáraukalaga. Í 34. gr. segir að séu gerðir kjarasamningar sem kveða á um frekari launaútgjöld ríkisins en fjárlög gerðu ráð fyrir skuli svo fljótt sem kostur er leita heimilda Alþingis til slíkra útgjalda með frumvarpi til fjáraukalaga. Launagreiðslum skal þó haga í samræmi við hina nýju kjarasamninga. Að mati Ríkisendurskoðunar eiga hvorugt þessara ákvæða við um þau útgjöld sem stofnað var til umfram fjárheimildir á árinu 2000.

Samtals námu fjárheimildir ársins rúmlega 206 ma.kr. en samanlögð gjöld námu alls 229 ma.kr. Rekstur ríkisins fór því um 26,1 ma. kr. fram úr fjárheimildum á árinu 2000. Í frumvarpi til lokafjárlaga fyrir

árið 2000 er sótt um fjárheimildir að fjárhæð samtals 28,3 ma.kr. Það er um 2,2 ma.kr. umfram heildargjöld ársins skv. ríkisreikningi.

Að neðan er fjallað nánar um útkomu á tilteknum fjárlagaliðum sem Ríkisendurskoðun telur ástæðu til að vekja sérstaklega athygli á.

Framhaldsskólar

Fjárhagsstaða framhaldsskólanna er mjög mismunandi. Vekur það nokkra athygli í ljósi þess að fjárveitingar til skólanna hafa frá árinu 1998 verið veittar með hliðsjón af niðurstöðum sérhannaðs reiknilíkans sem á að tryggja að framlög séu í öllum tilvikum ákvörðuð út frá sömu forsendum. Í fljótu bragði virðist mega álykta að sumum skólanna hafi tekist betur að aðlaga rekstur sinn að reiknilíkaninu en öðrum. Athygli vekur hve breitt bil virðist vera milli þeirra skóla sem best eru settir og hinna sem verst eru settir.

Annars vegar eru nokkrir skólar sem virðast eiga í erfiðleikum með að laga rekstur sinn að fjárheimildum. Í þeim hópi má nefna stofnanir eins og Menntaskólann í Kópavogi, Fjölbrautaskólann í Breiðholti og Fjölbrautaskóla Norðurlands Vestra. Allar þessara stofnana hafa safnað upp halla á undanförnum árum. Í tilviki Menntaskólans í Kópavogi og Fjölbrautaskólans í Breiðholti er um umtalsverða fjárhæðir að ræða og verður ekki annað séð en til þurfi að koma mjög ákveðnar aðgerðir af hálfu stjórnenda til að snúa þróuninni við.

Á hinn bóginn eru skólar sem reknir hafa verið með ríflegum afgangi síðustu ár. Í þeim hópi eru Menntaskólinn í Reykjavík og Menntaskólinn við Hamrahlíð. Í þessu sambandi má benda á að á sama hátt og það telst óviðunandi ef halli safnast upp hjá stofnunum, getur ekki talist eðlilegt að afgangur sé af rekstri ár eftir ár, nema það þjóni ákveðnum tilgangi, sé t.d. liður í langtímaáætlunum um breytingar eða framkvæmdir af einhverju tagi.

Reiknilíkan framhaldsskólanna er í stöðugri mótun og er við því að búast að við endurskoðun þess á næstunni muni verði leitað skýringa á ólíkri fjárhagsstöðu skólanna og reynt að meta hvort líkanið eða forsendur þess hafi þar haft einhver áhrif.

Þegar rýnt er í afkomutölur framhaldsskólanna ber að hafa í huga að í raun var afkoma skólanna lakari á árinu en taflan gefur til kynna, þar sem ekki er í töflunni gert ráð fyrir minnkuðum framlögum til þeirra vegna verkfalls kennara á árinu. Verkfallið hefur í för með sér að skv. frumvarpi til lokafjárlaga er lagt til að fjárheimildir skólanna verði lækkaðar um samtals tæplega 550 m.kr. vegna minni kennslukostnaðar. Sú lækkun mun þó ekki hafa nema óveruleg áhrif á stöðu þeirra stofnana sem best eru settar en fjárhagsstaða þeirra sem illa standa að vígi mun enn versna nái tillögurnar fram að ganga.

Heilbrigðisstofnanir

Ríkisendurskoðun hefur á undanförnum árum fjallað ítarlega um rekstrarvanda heilbrigðisstofnana, m.a. í greinargerð sem birt var í nóvember árið 1999. Niðurstöður þeirrar greinargerðar voru hafðar til hliðsjónar við afgreiðslu fjárlaga fyrir árið 2000, þegar Alþingi tók ákvörðun um ráðstafanir til að rétta af bága fjárhagsstöðu stofnana innan heilbrigðiskerfisins. Markmið þeirra ráðstafana var að leiðrétta rekstrargrunn þeirra til að gera þeim kleift að haga rekstri sínum í samræmi við fjárheimildir. Þetta þýddi þó ekki í öllum tilvikum að rekstrarniðurstaða stofnunar á árinu 1999 væri viðurkennd sem rekstrargrunnur hennar. Mörgum stofnunum var gert að hagræða og spara í rekstri. Endurspegluðust þær kröfur í framlögum til þeirra á árinu 2000.

Þegar rekstrarniðurstaða heilbrigðisstofnana á árinu 2000 er skoðuð, kemur í ljós að í mörgum tilvikum hefur tekist að koma fjárhagsstöðu þeirra í viðunandi horf. Virðist því sem áðurnefndar ráðstafanir stjórnvalda og margvíslegar aðgerðir stjórnenda hafi borið tilætlaðan árangur. Hins vegar verður ekki fram hjá því litið að nokkrar stofnanir glíma enn við rekstrarvanda. Í því sambandi vegur þyngst halli Landspítala – Háskólasjúkrahúss en einnig er ástæða til að vekja athygli á hallarekstri Heilsugæslunnar í Reykjavík, Sjúkrahússins og heilsugæslunnar á Akranesi, Heilbrigðisstofnunar Suðurnesja og St. Jósefsspítala. Stjórnendum þessara stofnana virðist ekki enn hafa tekist að laga reksturinn að fjárheimildum og veldur það vissulega nokkrum áhyggjum.

Ástæður þess að kostnaður vegna daggjaldastofnana fór fram úr fjárheimildum eru einkum þrjár. Í fyrsta lagi má rekja um þriðjung

umframgjaldanna til þess að hjúkrunarrými jókst á árinu. Í öðru lagi kom til aukinn kostnaður vegna svonefnds RAI matskerfis og framgangssamnings við hjúkrunarfræðinga. Þessi aukni kostnaður skýrir um helming af kostnaðarauka umfram verðlagshækkanir. Það sem eftir stendur skýrist af hallarekstri öldrunarstofnana frá fyrri árum.

Áætlaðir liðir og safnliðir

Á ýmsum fjárlagaliðum sem í töflunni hér að neðan eru flokkaðir undir heitinu ,,áætlaðir fjárlagaliðir", hafa gjöld reynst hærri en ráð var fyrir gert í upphafi árs. Ljóst er að við afgreiðslu fjáraukalaga árið 2000 var meginhluti umframkostnaðar kominn fram eða fyrirsjáanlegur og því vakna spurningar um hvers vegna ekki var leitað heimildar vegna hans í frumvarpi til fjáraukalaga. Í samræmi við 44. gr. fjárreiðulaga hlýtur að teljast eðlilegt að Alþingi fjalli um slíkar hækkanir í tengslum við afgreiðslu fjáraukalaga á hverju ári, enda þótt yfirleitt sé um lögbundin og þar með óhjákvæmileg útgjöld að ræða.

Umframgjöld á liðnum 08-204 Lífeyristryggingar eru til komin vegna lagabreytinga í kjölfar dóms Hæstaréttar í máli Öryrkjabandalags Íslands gegn íslenska ríkinu, s.k. öryrkjadóms, frá í desember árið 2000. Enda þótt lögin hafi tekið gildi á árinu 2001, var kostnaður sem hlaust af virkni þeirra fjögur ár aftur í tímann færður til gjalda á árinu 2000.

Á nokkrum safnliðum ráðuneytanna nema ónotaðar fjárheimildir umtalsverðum fjárhæðum. Á það einkum við um safnliði fjármála-ráðuneytisins en einnig menntamála- og samgönguráðuneytis. Gefur það tilefni til að álykta að vanda þurfi betur til áætlanagerðar í tengslum við þessa liði. Í því sambandi ber þó að hafa í huga að útgjöld af safnliðum eru gjarnan breytileg milli ára og ráðast oft af þeim ólíku aðstæðum sem uppi kunna að vera hverju sinni. Því kann að vera vandasamt að áætla slík útgjöld af nákvæmni. Sökum þessa verður að telja óeðlilegt að á safnliði ráðuneytanna safnist afgangur, einkum ef það gerist ár eftir ár. Ríkisendurskoðun álítur að til greina komi að breyta reglum um millifærslu fjárheimilda milli ára þannig að ónýtt framlög á safnliðum falli jafnan niður í árslok.

Afgangur á fjárheimildum vegna ýmissa verkefna ráðuneytanna

02-269 Háskóla- og vísindastarfsemi, viðhald og stofnkostnaður

Ónotuð fjárheimild í árslok 2000 var um 141,4 m.kr. Um er að ræða fjárheimildir til byggingar húsnæðis fyrir Kennaraháskóla Íslands. Verkið var boðið út í árslok 2000 og framkvæmdir standa yfir á árinu 2001.

10-512 Póst- og fjarskiptastofnun

Samkvæmt ríkisreikningi er ónotuð fjárheimild stofnunarinnar 138,9 m.kr. Ónotuð fjárheimild skýrist að stærstum hluta af því að þær tekjur sem eiga að standa undir rekstri stofnunarinnar hafa verið umtalsvert hærri en rekstarkostnaður hennar. Þá skýrist kostnaður að hluta til af samningi sem stofnunin gerði við Landssíma Íslands hf. um rekstur strandarstöðva. Póst- og fjarskiptastofnun var falið að hafa umsjón með samningnum og að sjá um fjárhagslegt uppgjör við verksala. Framlag ríkisins vegna þessa var 215 mkr en kostnaður stofnunarinnar var rúmar 178 m.kr. Í framlagi ríkisins var gert ráð fyrir kostnaði með virðisaukaskatti sem fékkst svo endurgreiddur í samræmi við reglur þar um. Ef tekið hefði verið tillit til þess að skatturinn fékkst endurgreiddur hefði framlag ríkisins átt að vera um 40 m.kr. lægra.

11-102 Einkaleyfastofa

Ónotuð fjárheimild stofnunarinnar er um 120,5 m.kr. í árslok 2000. Um er að ræða tekjuafgang af rekstri stofnunarinnar síðustu 5 ár. Stofnunin er fjármögnuð af gjöldum fyrir einkaleyfi og vörumerki. Tekjurnar koma bæði frá innlendum og erlendum aðilum. Samkvæmt heimildum í fjárlögum ársins 2001 var stofnunni heimilað að kaupa húsnæði undir starfsemi stofnunarinnar. Það hefur nú verið gert og gert ráð fyrir að uppsafnaður tekjuafgangur verði m.a. notaður í tengslum við húsakaupin.

14-321 Brunamálastofnun

Ónotuð fjárheimild stofnunarinnar var um 129 m.kr. árslok 2000. Rekstur hennar er fjármagnaður með brunavarnargjaldi og er hér um að ræða eftirstöðvar uppsafnaðs tekjuafgangs til ársloka 1997. Eftir þann tíma hefur ætíð verið mælt fyrir skerðingu í fjárlögum, þannig að tekjur af brunarvarnargjaldi umfram ákveðna fjárhæð rennur í ríkissjóð. Gert er ráð fyrir að stofnunin sem er í leiguhúsnæði flytji á næstu árum og að keypt verði húsnæði fyrir þetta fé.

14-283 Hreinsun umhverfis

Um er að ræða 100 m.kr. framlag á fjáraukalögum ársins 2000 til hreinsunar á olíu úr flaki El Grillo á Seyðisfirði. Kostnaður vegna þessa fellur til á árinu 2001 en heimildin var sett á fjáraukalög ársins 2000.

03-320 Sendiráð almennt

Ónotuð fjárheimild í árslok er 431,5 m.kr. Helstu skýringar eru eftirfarandi:

Á árinu 2000 voru veittar 800 m.kr. til kaupa á lóð og húsnæði fyrir sendiráðið í Tókýó. Um 570 m.kr. voru notaðar á árinu 2000 til kaupanna en eftirstöðvar fjárveitingarinnar, samtals 230 m.kr., voru að mestu notaðar til að innrétta húsnæðið á árinu 2001.

Vegna sendiráðsins í Berlín standa eftir 62,3 m.kr. sem eru eftirstöðvar af sölu sendiráðsbústaðar í Bonn. Nota á féð til að byggja sendiráðsbústað í Berlín. Að auki er um 50 m.kr. ónotuð fjárheimild á þessum lið sem verja á til byggingar sendiherrabústaðarins. Framkvæmdir hafa dregist en búið er að kaupa lóð undir húsnæðið.

Vegna sendiráðsins í Ottawa standa eftir 68,6 m.kr. en 110 m.kr. voru veittar á fjáraukalögum til að kaupa sendiherrabústað. Keypt var hús i byggingu og voru eftirstöðvar fjárveitingarinnar notaðar á árinu 2001.

05-209 Byggingarsjóður hafrannsóknaskips

Í fjárlögum ársins 1998 var Byggingarsjóði hafrannsóknaskips veitt 300 m.kr. framlag sem áætlað var að rynni óskipt til byggingar nýs hafrannsóknaskips. Framlagið var aldrei notað og hefur verið flutt milli ára síðan. Ríkisendurskoðun lagði til í áritun sinni á ársreikning sjóðsins að framlagið verði fellt niður með fjáraukalögum fyrir árið 2001.

Fjárheimildir og útkoma árið 2000

Taflan hér að neðan sýnir fjárheimildir stofnana og fjárlagaliða á árinu 2000 og samanburð við gjöld ársins. Hún er í tveimur meginhlutum. Í fyrri hlutanum hafa fjárlagaliðir verið spyrtir saman eftir tegundum stofnana eða eðli útgjalda. Er það einkum gert til að auðvelda samanburð milli stofnana sem hafa með höndum svipaða starfsemi. Flokkarnir í þessum hluta eru samtals 10: Æðsta stjórn ríkisins, aðalskrifstofur ráðuneyta, menntastofnanir, sendiráð og fastanefndir, sýslumenn og lögregluembætti, málefni fatlaðra, heilbrigðisstofnanir, skattkerfið, fjárlagaliðir með markaðar tekjur til aðila utan A-hluta, og áætlaðir fjárlagaliðir. Í seinni hluta töflunnar hafa allir aðrir fjárlagaliðir verið flokkaðir eftir ráðuneytum í alls 14 flokka.

Fyrstu fimm dálkarnir í töflunni sýna fjárheimildir skv. fjárlögum, fjárheimildir skv. fjáraukalögum, fjárheimildir sem fluttar eru milli ára, fjárheimildir sem millifærðar eru af öðrum liðum, og loks samtölu þessara dálka (*fjárheimild samtals*). Rétt er að geta þess að inni í samtölunni eru reiknaðar breytingar vegna uppgjörs rekstrartekna og markaðra tekna, enda þótt slíkar breytingar eigi ekki að hafa áhrif á fjárheimildir, sbr. ákvæði fjárreiðulaga. Sjötti dálkurinn sýnir gjöld ársins. Því næst koma tveir aðskildir dálkar sem sýna mismun milli fjárheimildar og gjalda, þ.e. frávik frá fjárheimild. Sýnir fremri dálkurinn fjárhæðir í þeim tilvikum þegar gjöld hafa verið meiri en fjárheimild (*frávik yfir*) en aftari dálkurinn fjárhæðir í þeim tilvikum þegar gjöld hafa verið lægri en fjárheimild (*frávik undir*). Þar á eftir er dálkur sem sýnir hlutfall gjalda af fjárheimild í prósentum. Aftasti dálkurinn sýnir svo hver útkoma ársins yrði ef ekki væri reiknað með flutningi fjárheimilda milli ára.

Tafla 61 Fjárheimildir og útkoma árið 2000

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
Æðsta stjórn ríkisins										
00-201	Alþingi	1.352,9	113,0	24,1	0,9	1.490,9	1.504,3	13,4		37,5
00-610	Umboðsmaður Alþingis	60,3	2,0	2,3	0,1	64,7	63,5		(1,2)	1,1
00-401	Hæstiréttur	65,4	0,0	0,0	6,7	72,1	72,2	0,1		0,1
00-301	Ríkisstjórn	109,1	0,0	0,0	24,6	133,7	130,8		(2,9)	(2,9)
00-101	Embætti forseta Íslands	119,4	15,0	(15,0)	4,9	124,3	131,3	7,0		(8,0)
00-620	Ríkisendurskoðun	229,7	0,0	6,4	9,0	245,1	219,1		(26,0)	(19,6)
00-205	Framkvæmdir á Alþingisreit	60,0	0,0	8,5	0,0	68,5	28,2		(40,3)	(31,8)
		1.996,8	130,0	26,3	46,2	2.199,3	2.149,4	20,6	(70,5)	(23,6)
Aðalskrifstofur ráðuneyta										
03-101	Utanríkisráðuneyti, aðalskrifstofa	575,9	50,0	(16,5)	48,9	658,3	688,8	30,5		14,0
10-101	Samgönguráðuneyti, aðalskrifstofa	151,7	1,8	(10,2)	5,1	148,4	165,1	16,7		6,5
08-101	Heilbr.og trygg.m.ráðun., aðalskrifst	227,9	11,8	(0,9)	9,4	248,2	252,0	3,8		2,9
07-101	Félagsmálaráðuneyti, aðalskrifstofa	145,6	4,0	4,0	8,1	161,7	159,0		(2,8)	1,3
02-101	Menntamálaráðuneyti, aðalskrifstofa	331,7	0,0	(1,0)	14,1	344,8	346,4	1,6		0,6
04-101	Landbúnaðarráðuneyti, aðalskrifstofa	118,8	0,0	(0,9)	8,1	126,0	127,2	1,2		0,3
05-101	Sjávarútvegsráðuneyti, aðalskrifstofa	127,1	0,0	5,7	1,3	134,1	128,2		(5,9)	(0,2)
01-101	Forsætisráðuneyti, aðalskrifstofa	129,8	12,0	(16,0)	17,8	143,6	155,3	11,6		(4,3)
06-101	Dóms-og kirkjumálaráðun., aðalskrifstofa	173,7	2,6	(3,9)	12,9	185,3	184,3		(1,0)	(4,9)
12-101	Viðskiptaráðuneyti, aðalskrifstofa	98,6	10,0	(10,3)	9,9	108,2	112,3	4,0		(6,2)
14-101	Umhverfisráðuneyti, aðalskrifstofa	150,1	8,0	(5,9)	46,6	198,8	195,8		(3,0)	(8,9)
11-101	Iðnaðarráðuneyti, aðalskrifstofa	75,0	10,0	(12,2)	7,9	80,7	83,8	3,1		(9,1)
09-101	Fjármálaráðuneyti, aðalskrifstofa	354,0	2,5	(2,6)	11,8	365,7	356,6		(9,1)	(11,7)
		2.659,9	112,7	(70,7)	201,9	2.903,8	2.954,7	72,7	(21,7)	(19,7)

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
Menntastofnanir										
02-316	Fasteignir framhaldsskóla	10,0	0,0	40,3	75,2	125,6	162,9	37,3		77,6
02-211	Tækniskóli Íslands	263,3	10,0	(57,2)	16,1	232,2	334,6	102,4		45,2
04-271	Hólaskóli á Hólum í Hjaltadal	125,6	0,0	(1,1)	1,6	126,2	149,9	23,7		22,6
04-283	Garðyrkjuskóli ríkisins	85,8	0,0	0,2	2,4	88,4	106,2	17,8		18,0
02-564	Listdansskólinn	28,3	0,0	(20,8)	7,9	15,4	53,3	37,9		17,1
02-308	Menntaskólinn í Kópavogi	315,7	0,0	(78,9)	37,7	274,4	362,1	87,7		8,8
02-358	Verkmenntaskóli Austurlands	76,0	0,0	14,0	6,5	96,5	85,7		(10,8)	3,2
02-356	Fjölbrautaskóli Norðurlands vestra	138,1	0,0	(21,4)	16,5	133,2	156,9	23,7		2,3
02-354	Fjölbrautaskóli Vesturlands	203,4	0,0	(16,6)	10,9	197,7	215,4	17,6		1,0
02-561	Myndlista- og handíðaskóli Íslands	0,0	0,0	(55,7)	0,0	(55,7)	0,0	55,7		0,0
02-228	Listaháskóli Íslands	156,9	0,0	0,0	89,3	246,2	246,2		0,0	0,0
02-225	Viðskiptaháskólinn á Bifröst	58,9	0,0	0,0	13,5	72,4	72,4		0,0	0,0
07-985	Félagsmálaskóli alþýðu	21,6	0,0	0,0	0,0	21,6	21,6		0,0	0,0
02-551	Hússtjórnarskólinn Hallormsstað	12,9	0,0	0,0	0,0	12,9	12,9		0,0	0,0
02-227	Háskólinn í Reykjavík	211,9	0,0	0,0	24,8	236,7	236,7		(0,0)	(0,0)
02-541	Hússtjórnarskólinn í Reykjavík	15,2	0,0	(0,1)	0,0	15,1	15,1	0,0		(0,1)
02-507	Stýrimannaskólinn í Reykjavík	35,0	0,0	(2,4)	2,0	34,6	36,6	2,0		(0,5)
02-361	Framhaldsskólinn í A-Skaftafellssýslu	34,0	0,0	0,5	2,2	36,6	35,5		(1,1)	(0,6)
02-563	Tónlistarskólinn í Reykjavík	14,5	0,0	0,0	0,0	14,5	12,6		(1,9)	(1,9)
02-363	Framhaldsskólinn á Laugum	52,4	0,0	(5,2)	1,7	48,9	50,4	1,5		(3,6)
06-305	Lögregluskóli ríkisins	96,4	0,0	8,7	2,9	108,0	94,5		(13,6)	(4,8)
02-362	Framhaldsskólinn á Húsavík	59,1	0,0	1,6	2,7	63,4	56,7		(6,6)	(5,1)
02-365	Borgarholtsskóli	219,4	0,0	(21,4)	10,8	208,9	221,9	13,1		(8,3)
02-303	Menntaskólinn á Laugarvatni	70,7	0,0	(7,1)	3,4	67,1	65,0		(2,1)	(9,1)
02-516	Iðnskólinn í Hafnarfirði	176,5	0,0	5,9	4,8	187,2	172,1		(15,0)	(9,2)
02-562	Leiklistarskóli Íslands	44,7	14,0	(9,4)	(17,4)	31,9	31,9		(0,0)	(9,4)
02-307	Menntaskólinn á Egilsstöðum	94,7	0,0	2,7	11,0	108,4	95,5		(12,9)	(10,2)
02-355	Framhaldsskólinn í Vestmannaeyjum	86,8	0,0	8,6	7,6	102,9	83,5		(19,4)	(10,9)
02-581	Verslunarskóli Íslands	288,5	0,0	0,0	77,5	366,0	354,0		(12,0)	(12,0)
02-306	Framhaldsskóli Vestfjarða	103,3	0,0	(13,3)	9,9	100,0	100,1	0,2		(13,1)

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
02-353	Fjölbrautaskóli Suðurnesja	218,3	0,0	30,0	9,3	257,7	213,6		(44,0)	(14,0)
02-352	Flensborgarskóli	192,6	0,0	(18,6)	11,7	185,7	189,5	3,8		(14,8)
02-305	Menntaskólinn við Sund	225,7	0,0	(11,7)	3,7	217,8	213,3		(4,5)	(16,2)
04-261	Landbúnaðarhásk. á Hvanneyri, Borg	132,6	20,0	(62,4)	5,5	95,7	139,6	44,0		(18,4)
02-351	Fjölbrautaskólinn Ármúla	235,6	0,0	(30,9)	20,2	225,0	237,3	12,3		(18,5)
02-309	Kvennaskólinn í Reykjavík	157,7	0,0	1,8	14,8	174,2	153,4		(20,9)	(19,1)
02-360	Fjölbrautaskólinn í Garðabæ	175,2	0,0	(8,1)	23,1	190,2	177,9		(12,3)	(20,4)
02-215	Kennaraháskóli Íslands	635,3	0,0	(19,1)	138,0	754,2	751,4		(2,8)	(21,9)
02-506	Vélskóli Íslands	97,6	0,0	14,0	(1,5)	110,0	71,4		(38,6)	(24,6)
02-210	Háskólinn á Akureyri	398,5	0,0	27,5	18,5	444,5	392,0		(52,6)	(25,0)
02-302	Menntaskólinn á Akureyri	194,4	0,0	(11,0)	12,6	195,9	177,6		(18,3)	(29,4)
02-301	Menntaskólinn í Reykjavík	245,0	0,0	31,3	12,7	289,0	227,8		(61,2)	(29,9)
02-514	Iðnskólinn í Reykjavík	596,2	0,0	23,8	52,5	672,5	603,2		(69,3)	(45,6)
02-359	Verkmenntaskólinn á Akureyri	369,5	0,0	(33,1)	56,2	392,7	379,1		(13,6)	(46,6)
02-304	Menntaskólinn við Hamrahlíð	308,6	0,0	25,4	50,1	384,1	311,2		(72,9)	(47,5)
02-357	Fjölbrautaskóli Suðurlands	252,3	0,0	(1,9)	23,2	273,6	226,1		(47,5)	(49,4)
02-350	Fjölbrautaskólinn í Breiðholti	430,5	0,0	(91,5)	66,6	405,6	443,1	37,5		(54,0)
02-318	Framhaldsskólar, stofnkostnaður	398,0	0,0	124,5	(44,2)	478,3	285,7		(192,6)	(68,1)
02-319	Framhaldsskólar, almennt	723,4	51,5	104,0	(214,9)	664,0	450,2		(213,8)	(109,7)
02-201	Háskóli Íslands	2.986,6	90,0	(13,6)	531,4	3.594,5	3.377,3		(217,1)	(230,7)
		12.073,2	185,5	(147,7)	1.211,4	13.322,3	12.663,2	518,2	(1.177,4)	(806,9)

Sendiráð og fastanefndir

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
03-308	Sendiráð Íslands í Washington	60,6	0,0	21,7	(20,4)	61,9	71,6	9,7		31,5
03-309	Fastan.Ísl.hjá S.þ. og aðalr.m. N.Y	86,4	0,0	0,1	1,2	87,7	99,5	11,8		11,9
03-304	Sendiráð Íslands í Moskvu	52,5	0,0	(0,3)	0,9	53,1	62,8	9,7		9,4
03-313	Sendir.Ísl.í Vínarb og fastan. hjá ÖSE	28,6	0,0	8,6	(8,0)	29,2	26,5		(2,7)	5,9
03-317	Sendiráð Íslands í Helsinki	41,4	0,0	14,5	(13,6)	42,3	33,6		(8,7)	5,8
03-318	Fastanefnd Íslands hjá Evrópuráðinu	30,8	0,0	6,5	(5,9)	31,4	29,8		(1,6)	4,9
03-314	Sendiráð Íslands í Peking	58,4	0,0	(0,3)	0,9	59,0	62,9	3,9		3,5
03-315	Sendiráð Íslands í Ottawa	19,6	0,0	(0,8)	1,3	20,1	23,5	3,4		2,6

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
03-310	Sendiráð Íslands í Brussel og hjá ES	86,2	0,0	3,7	(2,4)	87,5	86,3		(1,2)	2,5
03-301	Sendiráð Íslands í Berlín	58,0	0,0	0,5	0,2	58,7	59,1	0,4		1,0
03-307	Sendiráð Íslands í Stokkhólmi	34,6	0,0	5,0	(4,4)	35,2	30,9		(4,3)	0,8
03-312	Fastan.Ísl.hjá alþjóðast. og EFTA	59,8	0,0	(1,1)	2,4	61,1	62,5	1,4		0,3
03-305	Sendiráð Íslands í Osló	39,7	0,0	(1,8)	3,1	41,0	42,0	1,0		(0,8)
03-303	Sendiráð Íslands í London	62,6	0,0	7,3	(5,3)	64,6	55,6		(9,0)	(1,7)
03-302	Sendiráð Íslands í Kaupmannahöfn	39,2	0,0	(0,1)	0,7	39,8	37,8		(2,0)	(2,1)
03-311	Fastan. Ísl hjá N-Atlantshafsbandal	67,0	0,0	(7,1)	9,0	68,9	68,2		(0,7)	(7,8)
03-306	Sendir.Ísl.París,fn.OECD, UNESCO, FAO	88,7	0,0	(6,9)	7,5	89,3	84,3		(5,0)	(11,9)
03-320	Sendiráð, almennt	144,6	1.058,3	(37,8)	53,6	1.218,7	787,2		(431,5)	(469,3)
		1.058,7	1.058,3	11,8	20,6	2.149,5	1.724,3	41,4	(466,6)	(413,4)
Sýslumenn og lögregluembætti										
06-303	Ríkislögreglustjóri	333,0	24,5	(8,9)	79,2	427,7	528,5	100,7		91,8
03-201	Sýslumaðurinn á Keflavíkurflugvelli	376,7	0,0	(5,9)	72,6	443,4	470,5	27,1		21,2
06-311	Lögreglustjórinn í Reykjavík	1.482,6	16,6	(8,7)	79,0	1.569,5	1.594,4	24,9		16,2
06-433	Sýslumaðurinn á Selfossi	183,0	0,0	(31,9)	22,1	173,2	216,9	43,7		11,8
06-490	Ýmis rekstrarkostnaður sýslum.emb.	203,1	6,1	(37,3)	(37,7)	134,2	182,8	48,5		11,2
06-411	Sýslumaðurinn í Reykjavík	182,1	0,0	1,8	1,8	185,7	189,0	3,3		5,1
06-434	Sýslumaðurinn í Keflavík	271,2	0,0	(18,0)	21,6	274,8	297,6	22,8		4,8
06-416	Sýslumaðurinn á Patreksfirði	49,8	0,0	(12,1)	5,8	43,5	59,0	15,5		3,4
06-436	Sýslumaðurinn í Hafnarfirði	303,6	0,0	23,1	18,3	345,0	324,5		(20,5)	2,7
06-422	Sýslumaðurinn á Siglufirði	41,6	0,0	3,1	5,8	50,5	49,1		(1,3)	1,8
06-419	Sýslumaðurinn á Hólmavík	30,2	0,0	1,2	2,2	33,6	33,1		(0,5)	0,7
06-426	Sýslumaðurinn á Seyðisfirði	104,0	0,0	(2,8)	12,0	113,2	116,4	3,3		0,4
06-417	Sýslumaðurinn í Bolungarvík	27,3	0,0	(0,3)	2,6	29,6	30,2	0,7		0,3
06-429	Sýslumaðurinn á Höfn í Hornafirði	45,2	0,0	(2,6)	3,7	46,3	49,1	2,8		0,2
06-421	Sýslumaðurinn á Sauðárkróki	75,1	0,0	(5,6)	9,9	79,4	85,1	5,6		0,0
06-423	Sýslumaðurinn á Ólafsfirði	29,2	0,0	0,1	(1,2)	28,1	28,0		(0,1)	(0,0)
06-413	Sýslumaðurinn í Borgarnesi	76,2	0,0	(6,3)	4,0	73,9	80,1	6,1		(0,2)

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
06-418	Sýslumaðurinn á Ísafirði	114,1	0,0	(0,4)	10,8	124,5	124,5	0,0		(0,3)
06-437	Sýslumaðurinn í Kópavogi	218,0	0,0	8,6	12,0	238,6	228,7		(9,9)	(1,3)
06-432	Sýslumaðurinn í Vestmannaeyjum	99,2	0,0	10,3	13,7	123,2	111,5		(11,7)	(1,4)
06-431	Sýslumaðurinn á Hvolsvelli	53,3	0,0	(4,1)	5,5	54,6	57,3	2,7		(1,5)
06-420	Sýslumaðurinn á Blönduósi	72,0	0,0	2,9	7,6	82,4	77,9		(4,5)	(1,7)
06-430	Sýslumaðurinn í Vík í Mýrdal	32,4	0,0	(5,8)	6,2	32,9	36,3	3,4		(2,4)
06-415	Sýslumaðurinn í Búðardal	21,5	0,0	(1,3)	2,9	23,1	21,6		(1,4)	(2,7)
06-425	Sýslumaðurinn á Húsavík	103,8	0,0	3,0	6,5	113,3	107,6		(5,7)	(2,7)
06-428	Sýslumaðurinn á Eskifirði	74,8	30,8	7,0	4,0	116,6	106,5		(10,1)	(3,1)
06-412	Sýslumaðurinn á Akranesi	92,2	4,5	4,5	5,2	106,5	97,6		(8,9)	(4,4)
06-427	Sýslumaðurinn í Neskaupstað	34,4	(34,4)	(4,7)	4,7	0,0	0,0		0,0	(4,7)
06-414	Sýslumaðurinn í Stykkishólmi	94,7	0,0	(8,1)	11,0	97,7	97,2		(0,4)	(8,5)
06-424	Sýslumaðurinn á Akureyri	247,5	0,0	(2,3)	21,2	266,4	256,6		(9,8)	(12,1)
06-491	Húsnæði og búnaður sýslumanna	147,8	32,2	36,8	6,6	223,4	167,4		(56,0)	(19,2)
		5.219,6	80,3	(64,7)	419,6	5.654,8	5.825,0	311,1	(140,9)	105,5

Málefni fatlaðra

07-701	Málefni fatlaðra, Reykjavík	755,0	0,0	(50,8)	14,4	718,6	804,9	86,3		35,5
07-700	Málefni fatlaðra	181,4	15,0	57,4	(84,8)	169,0	131,2		(37,8)	19,6
07-704	Málefni fatlaðra, Vestfjörðum	85,4	0,0	12,2	0,0	97,6	99,9	2,3		14,5
07-708	Málefni fatlaðra, Suðurlandi	203,9	0,0	(14,8)	10,7	199,8	226,2	26,4		11,6
07-703	Málefni fatlaðra, Vesturlandi	126,9	0,0	1,2	0,2	128,3	128,3		(0,0)	1,2
07-705	Málefni fatlaðra, Norðurlandi vestra	146,1	0,0	0,1	5,6	151,8	151,6		(0,2)	(0,1)
07-706	Málefni fatlaðra, Norðurlandi eystra	345,2	0,0	(0,9)	44,6	388,9	388,5		(0,4)	(1,3)
07-707	Málefni fatlaðra, Austurlandi	119,4	0,0	(1,7)	8,8	126,5	125,5		(1,0)	(2,7)
08-340	Málefni fatlaðra	68,8	0,0	0,0	14,0	82,8	67,9		(14,9)	(14,9)
07-702	Málefni fatlaðra, Reykjanesi	600,0	0,0	(4,9)	23,5	618,6	607,7		(10,9)	(15,8)
		2.632,1	15,0	(2,1)	37,0	2.682,0	2.731,5	114,9	(65,4)	47,4

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
Heilbrigðisstofnanir										
08-495	Daggjaldastofnanir	3.538,5	(229,6)	0,0	86,6	3.395,5	3.699,9	304,4		304,4
08-373	Landspítali, háskólasjúkrahús	17.482,0	406,0	(299,3)	985,8	18.574,5	18.945,4	370,8		71,5
08-505	Heilsugæsla í Reykjavík	605,5	0,0	(13,8)	96,4	688,1	755,2	67,0		53,2
08-379	Sjúkrahús, óskipt	87,0	0,0	130,3	(145,3)	72,0	(13,5)		(85,5)	44,8
08-711	Heilbrigðisstofnunin Akranesi	770,0	0,0	(50,3)	44,1	763,7	853,2	89,5		39,1
08-791	Heilbrigðisstofnunin Suðurnesjum	590,9	0,0	(28,7)	46,1	608,3	668,1	59,8		31,1
08-381	Sjúkrahús og læknisbústaðir	253,4	0,0	(43,9)	(41,7)	167,9	242,7	74,8		30,9
08-400	St. Jósefsspítali, Hafnarfirði	431,8	0,0	(18,5)	13,8	427,1	471,0	43,9		25,4
08-553	Reynslusveitarfélagið Akureyri	189,6	0,0	0,0	47,9	237,5	262,7	25,2		25,2
08-584	Heilsugæsla í Kópavogi	182,5	0,0	9,5	9,0	201,0	208,1	7,1		16,6
08-324	Heyrnar- og talmeinastöð Íslands	102,6	0,0	(7,7)	0,0	94,9	118,7	23,8		16,1
08-761	Heilbrigðisstofnun Þingeyinga	371,5	0,0	(9,8)	88,1	449,8	469,5	19,6		9,9
08-510	Heilsuverndarstöðin í Reykjavík	341,1	33,1	1,3	20,7	396,2	402,6	6,5		7,7
08-586	Heilsugæslustöðin Mosfellsbæ	68,9	0,0	(0,5)	9,4	77,8	85,1	7,3		6,8
08-326	Sjónstöð Íslands	48,6	0,0	(1,2)	0,0	47,4	53,0	5,6		4,4
08-735	Heilbrigðisstofnunin Hólmavík	63,8	0,0	(7,1)	5,0	61,6	73,0	11,3		4,2
08-721	Heilbrigðisstofnunin Patreksfirði	132,3	0,0	(4,5)	5,2	133,0	141,1	8,1		3,5
08-785	Heilbrigðisstofnunin Selfossi	486,8	0,0	(4,9)	54,3	536,2	544,2	8,0		3,1
08-551	Heilsugæslustöðin Ólafsfirði	21,5	0,0	4,5	4,3	30,3	28,8		(1,5)	3,0
08-582	Heilsugæslustöðin Hafnarfirði	159,1	0,0	(3,6)	13,2	168,7	175,1	6,4		2,8
08-574	Heilsugæslustöðin Rangárþingi	51,3	0,0	1,6	3,1	56,0	56,4	0,4		2,0
08-583	Heilsugæslustöðin Garðabæ	67,8	0,0	6,4	5,0	79,3	74,7		(4,6)	1,8
08-490	Vistun ósakhæfra afbrotamanna	102,1	0,0	(1,3)	8,5	109,3	111,6	2,3		1,0
08-525	Heilsugæslustöðin Grundarfirði	22,0	0,0	0,8	3,1	25,9	25,9		(0,1)	0,8
08-422	Hlaðgerðarkot	48,3	0,0	0,0	5,4	53,7	53,7	0,0		0,0
08-410	Hjúkrunarheimilið Eir	400,0	0,0	0,0	22,0	422,0	422,0		0,0	0,0
08-409	Hjúkrunarheimilið Skjól	371,7	0,0	0,0	20,8	392,5	392,5		0,0	0,0
08-412	Hjúkrunarheimilið Skógarbær	293,7	5,1	0,0	15,3	314,1	314,1		0,0	0,0
08-431	Heilsustofnun Náttúrulækningafél. Ísl.	255,7	6,0	0,0	21,8	283,5	283,5		0,0	0,0
08-413	Hjúkrunarheimilið Droplaugarstöðum	225,7	0,0	0,0	26,1	251,8	251,8		0,0	0,0

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
08-715	St. Fransiskusspítali, Stykkishólmi	190,9	0,0	0,0	18,9	209,8	209,8		0,0	0,0
08-408	Sunnuhlíð, Kópavogi	173,7	0,0	0,0	11,4	185,1	185,1		0,0	0,0
08-517	Læknavaktin	138,0	13,9	0,0	2,6	154,5	154,5		0,0	0,0
08-411	Garðvangur, Garði	141,3	0,0	0,0	9,3	150,6	150,6		0,0	0,0
08-421	Víðines	129,3	0,0	0,0	21,0	150,3	150,3		0,0	0,0
08-515	Heilsugæslustöðin Lágmúla í Rvík	67,5	0,0	0,0	23,2	90,7	90,7		0,0	0,0
08-414	Hjúkrunarheimilið Lundur, Hellu	69,2	0,0	0,0	3,2	72,4	72,4		0,0	0,0
08-568	Reynslusveitarfélagið Hornafjörður	49,6	0,0	0,0	8,7	58,3	58,3		0,0	0,0
08-435	Hlein, heimili fyrir heilaskaddaða	53,3	0,0	0,0	3,7	57,0	57,0		0,0	0,0
08-415	Hjúkrunarheimilið Hulduhlíð, Eskifirði	54,3	0,0	0,0	2,7	57,0	57,0		0,0	0,0
08-432	Vistheimilið Bjarg	29,1	0,0	0,0	1,5	30,6	30,6		0,0	0,0
08-417	Hjúkrunarheimilið Naust, Þórshöfn	22,8	0,0	0,0	1,1	23,9	23,9		0,0	0,0
08-371	Ríkisspítalar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
08-558	Heilsug. stöð Norður-Þingeyjasýslu	54,5	0,0	0,0	(54,5)	0,0	0,0		0,0	0,0
08-416	Hjúkrunarheimilið Hornbrekka, Ólafsf.	65,4	0,0	0,0	3,1	68,5	68,5		(0,0)	(0,0)
08-430	Sjálfsbjörg, hjúkrunar- og endurhæf.st	233,3	0,0	0,0	15,8	249,1	249,1		(0,0)	(0,0)
08-578	Heilsugæslustöðin Hveragerði	18,0	0,0	3,9	9,3	31,1	27,1		(4,1)	(0,2)
08-552	Heilsugæslustöðin Dalvík	37,1	0,0	1,4	3,0	41,5	39,8		(1,7)	(0,3)
08-585	Heilsugæslustöðin Seltjarnarnesi	110,8	0,0	(2,3)	7,1	115,6	117,5	1,9		(0,4)
08-526	Heilsugæslustöðin Búðardal	36,8	0,0	1,2	7,2	45,2	43,6		(1,6)	(0,4)
08-741	Heilbrigðisstofnunin Hvammstanga	146,7	0,0	0,8	8,2	155,7	154,2		(1,4)	(0,7)
08-572	Heilsugæslustöðin Vík í Mýrdal	22,6	0,0	(0,8)	1,3	23,1	23,0		(0,1)	(0,9)
08-576	Heilsugæslustöðin Laugarási	35,4	0,0	(1,0)	4,5	38,9	38,6		(0,2)	(1,3)
08-571	Heilsugæslustöðin Kirkjubæjarklaustri	20,2	0,0	0,6	2,1	22,9	20,8		(2,1)	(1,5)
08-368	Sólvangur, Hafnarfirði	348,5	0,0	15,4	13,7	377,6	360,5		(17,1)	(1,7)
08-522	Heilsugæslustöðin Borgarnesi	57,5	0,0	(0,4)	5,1	62,2	60,8		(1,4)	(1,8)
08-407	Sundabúð II, Vopnafirði	35,7	0,0	(3,1)	(32,6)	0,0	0,0		0,0	(3,1)
08-579	Heilsugæslustöðin Þorlákshöfn	19,6	0,0	0,3	3,6	23,5	19,8		(3,7)	(3,4)
08-745	Heilbrigðisstofnunin Blönduósi	213,9	0,0	4,6	17,2	235,7	227,4		(8,2)	(3,7)
08-358	Fjórðungssjúkrahúsið Akureyri	2.113,0	90,9	(51,3)	30,0	2.182,6	2.228,4	45,8		(5,5)
08-524	Heilsugæslustöðin Ólafsvík	42,0	0,0	(6,2)	12,9	48,7	48,9	0,3		(5,9)
08-370	Sjúkrahús með fjölþætta starfsemi	72,6	0,0	79,2	(18,5)	133,4	47,0		(86,4)	(7,1)

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
08-731	Heilbrigðisstofnunin Bolungarvík	81,4	0,0	2,5	4,0	87,9	77,1		(10,7)	(8,3)
08-725	Heilbrigðisstofnunin Ísafjarðarbæ	438,5	0,0	(11,4)	18,4	445,5	447,0	1,5		(9,9)
08-777	Heilbrigðisstofnun Austurlands	765,0	15,0	41,1	92,2	913,3	860,3		(53,0)	(11,9)
08-755	Heilbrigðisstofnunin Siglufirði	215,6	0,0	2,9	16,1	234,6	219,1		(15,5)	(12,5)
08-500	Heilsugæslustöðvar, almennt	366,0	0,0	32,8	(274,4)	124,4	77,4		(47,0)	(14,2)
08-781	Heilbrigðisstofnunin Vestmannaeyjum	334,7	0,0	(8,7)	20,4	346,3	340,0		(6,3)	(15,1)
08-751	Heilbrigðisstofnunin Sauðárkróki	430,6	0,0	7,5	28,4	466,5	426,7		(39,8)	(32,3)
		35.200,1	340,4	(231,8)	1.524,7	36.833,4	37.632,6	1.191,3	(392,1)	567,4
Skattkerfið										
09-202	Skattstofan í Reykjavík	259,2	0,0	15,8	0,0	275,0	268,7		(6,3)	9,5
09-206	Skattstofa Norðurlands eystra	59,5	0,0	3,0	0,1	62,6	61,6		(0,9)	2,0
09-215	Skattrannsóknarstjóri ríkisins	86,8	0,0	0,1	0,8	87,7	88,2	0,5		0,6
09-208	Skattstofa Suðurlands	39,8	0,0	(0,8)	1,7	40,7	41,7	1,0		0,2
09-204	Skattstofa Vestfjarða	26,1	0,0	(0,8)	1,4	26,7	26,9	0,3		(0,5)
09-205	Skattstofa Norðurlands vestra	27,4	0,0	(0,3)	0,0	27,1	26,8		(0,3)	(0,6)
09-207	Skattstofa Austurlands	31,7	0,0	1,8	0,6	34,1	31,6		(2,5)	(0,7)
09-203	Skattstofa Vesturlands	37,9	0,0	(0,6)	8,8	46,1	45,9		(0,2)	(0,8)
09-209	Skattstofa Vestmannaeyja	15,7	0,0	(1,0)	4,0	18,7	18,8	0,1		(0,9)
09-211	Skattstofa Reykjaness	140,0	0,0	4,0	1,9	145,9	140,5		(5,5)	(1,4)
09-214	Yfirskattanefnd	82,1	14,5	15,5	0,0	112,1	92,5		(19,6)	(4,1)
09-201	Ríkisskattstjóri	437,0	0,0	(8,7)	6,8	435,1	432,8		(2,3)	(11,0)
		1.243,2	14,5	28,0	26,1	1.311,8	1.276,0	1,9	(37,6)	(7,7)
Fjárlagaliðir með markaðar tekjur til aðila utan A-hluta										
11-245	Samtök iðnaðarins	125,0	0,0	0,0	43,7	168,7	168,7	0,0		0,0
12-821	Flutningssjóður sements	150,0	0,0	0,0	42,8	192,8	192,8	0,0		0,0
05-811	Þróunarsjóður sjávarútvegsins	650,0	(90,0)	0,0	69,8	629,8	629,8	0,0		0,0
04-818	Búnaðarsjóður	183,0	0,0	0,0	82,6	265,6	265,6	0,0		0,0
04-824	Verðmiðlun landbúnaðarvara	112,3	0,0	0,0	(17,9)	94,4	94,4		(0,0)	(0,0)

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
04-829	Útflutningsgjald á hross	16,0	0,0	0,0	(3,9)	12,1	12,1		(0,0)	(0,0)
04-827	Fóðursjóður	340,0	0,0	0,0	37,6	377,6	377,6		(0,0)	(0,0)
04-826	Stofnverndarsjóður búfjár	1,0	0,0	0,0	(0,4)	0,6	0,6		(0,0)	(0,0)
03-611	Útflutningsráð Íslands	176,0	9,0	0,0	(10,5)	174,5	174,5		(0,0)	(0,0)
14-289	Endurvinnslan hf., skilagjald	450,0	0,0	0,0	75,7	525,7	525,7		(0,0)	(0,0)
02-975	Menningarsjóður útvarpsstöðva	120,0	0,0	0,0	(40,8)	79,2	79,2		(0,0)	(0,0)
04-823	Lánasjóður landbúnaðarins	150,0	0,0	0,0	33,9	183,9	183,9		(0,0)	(0,0)
12-811	Flutningssjóður olíuvara	485,0	0,0	0,0	(23,1)	461,9	461,9		(0,0)	(0,0)
04-843	Fiskræktarsjóður	15,0	0,0	46,3	1,5	62,8	13,0		(49,8)	(3,5)
		2.973,3	(81,0)	46,3	291,0	3.229,6	3.179,8	0,0	(49,8)	(3,5)
Áætlaðir fjárlagaliðir										
09-381	Lífeyrisskuldbindingar, eftirlaun	6.055,0	0,0	0,0	0,0	6.055,0	23.594,6	17.539,6		17.539,6
09-711	Afskriftir skattkrafna	4.000,0	0,0	0,0	0,0	4.000,0	11.350,7	7.350,7		7.350,7
19-801	Vaxtagjöld ríkissjóðs	13.400,0	1.200,0	0,0	0,0	14.600,0	15.245,1	645,1		645,1
09-721	Fjármagnstekjuskattur	550,0	(380,0)	0,0	0,0	170,0	533,4	363,4		363,4
09-821	Vaxtabætur	4.180,0	0,0	0,0	0,0	4.180,0	4.308,6	128,6		128,6
04-805	Greiðslur vegna sauðfjárframleiðslu	2.215,0	0,0	(148,4)	0,0	2.066,6	2.339,9	273,3		124,9
09-811	Barnabætur	3.630,0	0,0	0,0	0,0	3.630,0	3.702,1	72,1		72,1
06-733	Kirkjugarðsgjöld	530,0	10,1	0,0	0,0	540,1	548,3	8,2		8,2
02-971	Ríkisútvarpið	1.625,0	0,0	0,0	151,7	1.776,7	1.776,7	0,0		0,0
06-736	Jöfnunarsjóður sókna	213,0	2,5	0,0	0,0	215,5	214,4		(1,1)	(1,1)
06-735	Sóknargjöld	1.294,0	24,6	0,0	0,0	1.318,6	1.311,1		(7,5)	(7,5)
04-801	Greiðslur vegna mjólkurframleiðslu	3.558,0	87,4	0,0	(41,0)	3.604,4	3.596,5		(7,9)	(7,9)
08-214	Eftirlaunasjóður aldraðra	225,0	0,0	0,0	0,0	225,0	199,9		(25,1)	(25,1)
09-385	Mótframlag v/viðbótarlífeyrissparnaðar	0,0	230,0	0,0	0,0	230,0	176,8		(53,2)	(53,2)
08-208	Slysatryggingar	590,0	33,0	0,0	(22,5)	600,5	521,2		(79,2)	(79,2)
07-801	Jöfnunarsjóður sveitarfélaga	3.755,0	831,4	(10,8)	0,0	4.575,6	4.464,6		(111,0)	(121,8)
09-973	Tapaðar kröfur og tjónabætur	210,0	0,0	0,0	(6,4)	203,7	1,9		(201,7)	(201,7)
		46.030,0	2.039,0	(159,2)	81,9	47.991,7	73.885,9	26.381,0	(486,8)	25.735,0

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
Aðrir fjárlagaliðir (eftir ráðuneytum)										
Forsætisráðuneyti										
01-190	Ýmis verkefni	660,3	81,2	81,1	21,9	844,5	807,8		(36,7)	44,3
01-902	Þjóðgarðurinn á Þingvöllum	40,1	0,0	37,8	4,4	82,3	55,3		(27,0)	10,8
01-201	Fasteignir forsætisráðuneytis	28,5	0,0	5,9	0,0	34,4	37,0	2,6		8,5
01-261	Óbyggðanefnd	20,4	0,0	1,6	0,0	22,0	28,8	6,8		8,4
01-231	Norræna ráðherranefndin	91,9	0,0	10,0	0,5	102,4	99,6		(2,8)	7,2
01-241	Umboðsmaður barna	16,4	0,0	1,6	0,0	18,0	18,6	0,5		2,2
01-271	Ríkislögmaður	31,6	0,0	(4,6)	0,0	27,0	33,0	6,0		1,4
01-199	Ráðstöfunarfé	5,0	0,0	0,0	(5,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
01-211	Þjóðhagsstofnun	119,6	0,0	11,6	0,0	131,2	117,3		(13,9)	(2,3)
01-251	Safnahús	54,6	49,0	(0,4)	0,8	104,0	100,9		(3,1)	(3,5)
01-996	Íslenska upplýsingasamfélagið	25,0	0,0	3,0	(9,0)	19,0	5,1		(13,9)	(10,9)
		1.093,4	130,2	147,5	13,6	1.384,7	1.303,3	15,9	(97,4)	66,0
Menntamálaráðuneyti										
02-969	Menningarstofn., viðhald og stofnkost	388,0	63,0	214,2	32,0	697,2	677,6		(19,6)	194,6
02-978	Listasjóðir	164,5	0,0	44,0	(0,5)	208,0	198,9		(9,1)	34,9
02-235	Ranns. og þróun í uppl.t. og umhv.mál	85,0	0,0	6,1	0,0	91,1	118,5	27,4		33,5
02-985	Alþjóðleg samskipti	313,1	10,2	14,7	(5,9)	332,1	345,6	13,4		28,2
02-983	Ýmis fræðistörf	42,0	0,0	9,7	1,4	53,1	53,4	0,3		10,1
02-804	Kvikmyndaskoðun	7,0	0,0	(1,4)	(3,7)	2,0	10,2	8,3		6,9
02-909	Blindrabókasafn Íslands	41,6	0,0	2,6	0,0	44,2	48,5	4,3		6,9
02-239	Rannsóknarnámssjóður	30,0	0,0	(13,8)	0,0	16,2	36,4	20,2		6,4
02-205	Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi	73,4	0,0	(2,3)	0,9	71,9	79,9	8,0		5,6
02-999	Ýmislegt	77,0	4,7	5,1	14,3	101,1	100,9		(0,2)	4,9
02-884	Jöfnun á námskostnaði	344,2	0,0	26,0	0,0	370,2	348,7		(21,5)	4,5
02-430	Samsk.miðst. heyrnarlausra og-skertra	20,7	0,0	(3,6)	9,3	26,4	34,5	8,1		4,5
02-231	Rannsóknarráð Íslands	56,7	0,0	0,2	0,0	56,9	60,5	3,6		3,8
02-223	Rannsóknast. uppeldis-og menntamál	17,7	0,0	1,2	0,1	19,0	21,3	2,3		3,5
02-199	Ráðstöfunarfé	18,0	0,0	9,5	(20,6)	6,8	0,0		(6,8)	2,6
02-203	Raunvísindastofnun Háskólans	171,2	0,0	(4,6)	13,6	180,2	187,1	7,0		2,4

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
02-610	Fasteignir héraðsskóla	17,3	0,0	0,7	16,0	34,0	35,6	1,5		2,3
02-206	Orðabók Háskólans	20,7	0,0	10,4	1,1	32,3	23,7		(8,5)	1,9
02-919	Söfn, ýmis framlög	34,5	0,0	4,6	(2,3)	36,8	33,8		(3,0)	1,6
02-905	Landsbókasafn Ísl. - Háskólabókasafn	317,7	0,0	50,0	2,8	370,5	320,7		(49,7)	0,2
02-976	Menningarsjóður	13,0	0,0	(6,5)	0,0	6,5	13,2	6,7		0,2
02-204	Stofnun Sigurðar Nordals	12,7	0,0	(0,5)	0,5	12,8	13,2	0,5		0,0
02-974	Sinfóníuhljómsveit Íslands	169,3	11,7	0,0	0,6	181,6	181,6	0,0		0,0
02-234	Ritlauna- og rannsóknasj. prófessora	75,6	0,0	(0,6)	(75,6)	(0,6)	0,0	0,6		0,0
02-872	Lánasjóður íslenskra námsmanna	1.910,0	0,0	0,0	0,0	1.910,0	1.910,0		0,0	0,0
02-973	Þjóðleikhús	378,0	66,0	0,0	0,0	444,0	444,0		0,0	0,0
02-950	Rekstrarhagræðing	0,0	0,0	12,7	0,0	12,7	0,0		(12,7)	0,0
02-208	Örnefnastofnun Íslands	11,7	0,0	1,6	0,0	13,3	11,4		(2,0)	(0,3)
02-906	Listasafn Einars Jónssonar	9,1	0,0	1,6	0,0	10,7	8,4		(2,2)	(0,7)
02-988	Æskulýðsmál	47,5	0,0	2,9	0,0	50,4	46,2		(4,2)	(1,3)
02-571	Sjómannaskólahúsið	33,5	0,0	(1,6)	0,4	32,3	32,5	0,2		(1,4)
02-996	Íslenska upplýsingasamfélagið	136,0	0,0	4,4	(32,3)	108,1	102,3		(5,8)	(1,4)
02-980	Listskreytingasjóður	8,0	0,0	10,1	0,0	18,1	6,6		(11,6)	(1,4)
02-972	Íslenski dansflokkurinn	57,0	0,0	(16,6)	0,1	40,5	54,7	14,2		(2,4)
02-237	Tæknisjóður	200,4	0,0	(69,6)	0,0	130,8	197,6	66,8		(2,8)
02-202	Tilraunastöð Háskólans að Keldum	114,1	0,0	34,8	2,9	151,8	113,6		(38,2)	(3,4)
02-989	Ýmis íþróttamál	173,9	12,0	3,3	(1,2)	188,0	181,2		(6,7)	(3,5)
02-907	Listasafn Íslands	77,4	0,0	20,9	0,3	98,6	73,9		(24,7)	(3,8)
02-236	Vísindasjóður	170,0	0,0	(52,6)	0,0	117,4	165,7	48,3		(4,3)
02-451	Símenntun og fjarvinnsluverkefni	76,0	6,0	0,0	(20,0)	62,0	55,3		(6,7)	(6,7)
02-903	Þjóðskjalasafn Íslands	90,5	0,0	(5,9)	0,6	85,2	83,8		(1,3)	(7,3)
02-984	Norræn samvinna	31,5	0,0	(2,9)	1,0	29,6	23,9		(5,7)	(8,6)
02-207	Íslensk málstöð	14,6	0,0	(4,3)	1,4	11,7	7,0		(4,7)	(9,0)
02-981	Kvikmyndasjóður	205,8	0,0	(16,9)	0,0	188,9	189,3	0,4		(16,5)
02-979	Húsafriðunarsjóður	28,5	0,0	(35,7)	0,0	(7,2)	11,0	18,1		(17,5)
02-982	Listir, framlög	439,7	35,0	(1,3)	42,3	515,7	497,6		(18,0)	(19,4)
02-725	Námsgagnastofnun	266,2	0,0	(2,8)	0,1	263,5	246,4		(17,1)	(19,9)
02-720	Grunnskólar, almennt	115,7	0,0	(2,3)	(13,0)	100,4	80,0		(20,4)	(22,7)

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
02-441	Fullorðinsfræðsla fatlaðra	106,3	0,0	4,2	2,6	113,2	82,8		(30,3)	(26,1)
02-995	Tungutækni	0,0	40,0	0,0	0,0	40,0	0,7		(39,3)	(39,3)
02-902	Þjóðminjasafn Íslands	157,2	69,6	(67,2)	(8,8)	150,8	164,8	14,0		(53,2)
02-299	Háskóla- og rannsóknastarfsemi	310,8	0,0	3,9	(187,4)	127,3	68,7		(58,6)	(54,7)
02-269	Háskóla-og vís.st., viðhald og stofnk	254,0	0,0	71,3	89,1	414,3	272,9		(141,4)	(70,2)
02-238	Bygginga- og tækjasjóður	77,0	0,0	58,0	26,8	161,8	29,4		(132,4)	(74,5)
		8.011,3	318,2	315,5	(111,3)	8.533,7	8.105,6	274,5	(702,6)	(112,6)
Utanríkisráðuneyti										
03-996	Íslenska upplýsingasamfélagið	24,0	0,0	0,0	(24,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
03-401	Alþjóðastofnanir	477,6	44,0	0,0	(4,7)	516,9	470,5		(46,4)	(46,4)
03-391	Þróunarmál og alþjóðl. hjálparstarfs.	163,7	0,0	0,0	2,0	165,7	146,7		(19,0)	(19,0)
03-390	Þróunarsamvinnustofnun Íslands	294,0	0,0	14,2	(3,0)	305,2	298,6		(6,6)	7,6
03-211	Flugmálastjórn Keflavíkurflugvelli	442,4	0,0	156,7	80,6	679,7	511,6		(168,1)	(11,4)
03-199	Ráðstöfunarfé	5,0	0,0	0,0	(5,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
03-190	Ýmis verkefni	184,0	38,0	(38,6)	(14,6)	168,7	321,5	152,8		114,2
		1.590,7	82,0	132,3	31,3	1.836,2	1.748,9	152,8	(240,1)	45,0
Landbúnaðarráðuneyti										
04-233	Yfirdýralæknir	265,2	5,5	(14,2)	(53,0)	203,5	322,6	119,2		105,0
04-840	Lán til fiskeldis	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,5	12,5		12,5
04-891	Sérstakar greiðslur í landbúnaði	56,0	51,0	3,0	0,0	110,0	113,0	3,0		6,0
04-211	Rannsóknastofnun landbúnaðarins	171,7	0,0	20,8	5,7	198,2	182,8		(15,4)	5,4
04-221	Veiðimálastofnun	35,9	0,0	0,0	0,0	35,9	38,2	2,3		2,3
04-293	Hagþjónusta landbúnaðarins	15,2	0,0	(0,6)	0,0	14,6	15,2	0,6		0,0
04-841	Fiskeldisrannsóknir	22,9	0,0	0,0	0,0	22,9	22,9		0,0	0,0
04-828	Garðávaxtasjóður	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
04-821	Framleiðnisjóður landbúnaðarins	170,0	0,0	0,0	0,0	170,0	170,0		0,0	0,0
04-811	Bændasamtök Íslands	262,4	0,0	0,0	0,0	262,4	262,4		0,0	0,0
04-324	Landgræðslusjóður	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
04-199	Ráðstöfunarfé	6,0	0,0	0,0	(6,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
04-331	Héraðsskógar	77,9	0,0	7,6	0,8	86,3	78,5		(7,8)	(0,2)
04-222	Veiðimálastjóri	13,9	0,0	(0,2)	0,0	13,7	13,6		(0,1)	(0,3)
04-236	Aðfangaeftirlit ríkisins	13,1	0,0	2,7	2,0	17,9	12,6		(5,3)	(2,5)

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
04-321	Skógrækt ríkisins	177,4	0,0	(41,9)	17,2	152,6	191,2	38,6		(3,3)
04-190	Ýmis verkefni	89,0	31,0	(7,6)	5,6	118,0	121,2	3,2		(4,4)
04-343	Landshlutabundin skógrækt	99,0	5,7	(7,4)	0,0	97,3	97,0		(0,4)	(7,7)
04-341	Átak í landgræðslu og skógrækt	101,0	0,0	(2,4)	1,3	99,9	89,1		(10,8)	(13,2)
04-851	Greiðslur vegna riðuveiki	52,0	0,0	0,0	0,0	52,0	37,8		(14,2)	(14,2)
04-311	Landgræðsla ríkisins	246,2	0,0	(16,6)	6,2	235,8	231,1		(4,7)	(21,3)
04-831	Jarðasjóður og Jarðeignir ríkisins	43,5	0,0	(141,5)	101,7	3,7	84,1	80,4		(61,1)
		1.918,3	93,2	(198,3)	81,4	1.894,6	2.095,8	259,8	(58,5)	2,9
Sjávarútvegsráðuneyti										
05-204	Fiskistofa	396,6	8,3	80,7	11,9	497,5	443,5		(54,1)	26,7
05-272	Bygging ranns.stofn. sjávarútvegsins	5,6	0,0	46,5	0,0	52,1	27,2		(24,9)	21,6
05-203	Rannsóknastofnun fiskiðnaðarins	111,9	0,0	(4,1)	0,0	107,8	132,1	24,4		20,2
05-215	Gengismunasjóður	0,0	0,0	45,5	0,0	45,5	4,2		(41,4)	4,2
05-202	Hafrannsóknastofnunin	832,8	7,7	67,3	8,2	916,0	852,7		(63,3)	4,0
05-219	Tækjasjóður matvælarannsókna	0,0	0,0	14,3	0,0	14,3	1,9		(12,4)	1,9
05-216	Gæða- og orkufjársjóður	0,0	0,0	12,5	0,0	12,5	1,9		(10,6)	1,9
05-199	Ráðstöfunarfé	3,0	0,0	2,2	(4,2)	1,0	0,0		(1,0)	1,2
05-209	Byggingarsjóður hafrannsóknaskips	0,0	0,0	300,2	0,0	300,2	0,2		(300,0)	0,2
05-207	Gjaldtökusjóður ólögmæts sjávarafla	45,0	0,0	49,5	(22,9)	71,7	22,1		(49,5)	0,0
05-210	Sjóður til síldarrannsókna	7,0	0,0	0,0	(7,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
05-217	Sjávarspendýrasjóður	0,0	0,0	3,1	0,0	3,1	(0,1)		(3,1)	(0,1)
05-208	Bygging hafrannsóknarskips	0,0	0,0	(34,6)	0,0	(34,6)	(0,9)	33,7		(0,9)
05-190	Ýmis verkefni	151,3	0,0	52,2	23,2	226,7	172,2		(54,5)	(2,3)
05-273	Sjávarútvegshús, undirbúningur	0,0	0,0	57,1	0,0	57,1	(4,5)		(61,6)	(4,5)
05-274	Húsbyggingarsjóður	0,0	0,0	59,3	0,0	59,3	(4,7)		(64,0)	(4,7)
05-218	Veiðarfærarannsóknir	0,0	0,0	8,6	0,0	8,6	(5,3)		(13,9)	(5,3)
05-213	Verðlagsstofa skiptaverðs	21,3	0,0	5,9	0,0	27,2	15,5		(11,7)	(5,8)
05-211	Kvótaþing	16,0	0,0	0,9	0,7	17,6	10,3		(7,3)	(6,4)
05-901	Skrifstofa rannsóknast. atvinnuveg.	85,6	6,0	16,4	1,2	109,2	82,1		(27,1)	(10,7)
		1.676,1	22,0	783,5	11,2	2.492,8	1.750,4	58,1	(800,4)	41,2

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
Dóms- og kirkjumálaráðuneyti										
06-231	Málskostnaður í opinberum málum	92,3	40,0	0,0	0,0	132,3	235,8	103,5		103,5
06-398	Útlendingaeftirlitið	67,0	0,0	(17,4)	0,0	49,6	80,8	31,2		13,8
06-395	Landhelgisgæsla Íslands	840,3	0,0	(13,3)	49,4	876,4	898,5	22,1		8,8
06-210	Héraðsdómstólar	506,3	0,0	1,4	3,1	510,8	532,8	22,0		23,4
06-201	Hæstiréttur	48,3	0,0	(2,3)	1,1	47,1	50,0	2,9		0,6
06-111	Kosningar	1,6	0,0	0,0	0,0	1,6	2,0	0,4		0,4
06-707	Kristnisjóður	41,2	0,0	0,0	0,0	41,2	41,2		0,0	0,0
06-199	Ráðstöfunarfé	8,0	0,0	0,0	(8,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
06-291	Húsnæði og bún. dómstóla	0,0	3,8	0,0	(3,8)	0,0	0,0		0,0	0,0
06-102	Stjórnartíðindi	3,8	0,0	10,3	0,0	14,1	13,8		(0,3)	10,0
06-321	Almannavarnir ríkisins	50,9	0,0	(1,8)	0,0	49,1	48,6		(0,5)	(2,3)
06-705	Kirkjumálasjóður	130,1	1,5	0,0	0,0	131,6	131,0		(0,6)	(0,6)
06-325	Neyðarsímsvörun	57,7	0,0	1,2	2,5	61,4	59,3		(2,0)	(0,9)
06-341	Áfengis- og fíkniefnamál	48,5	0,0	0,0	(43,5)	5,0	0,1		(4,9)	(4,9)
06-331	Umferðarráð	88,9	0,0	8,3	12,7	109,9	103,4		(6,5)	1,9
06-591	Fangelsisbyggingar	7,0	0,0	(2,8)	7,4	11,6	3,7		(7,9)	(10,7)
06-301	Ríkissaksóknari	65,0	0,0	11,9	0,1	77,0	68,2		(8,8)	3,1
06-391	Húsnæði löggæslustofnana	10,0	0,0	34,8	(29,4)	15,4	4,7		(10,8)	24,0
06-396	Landhelgissjóður Íslands	0,0	0,0	29,8	0,0	29,8	16,4		(13,4)	16,4
06-251	Persónuvernd	0,0	34,6	0,0	(0,1)	34,5	16,5		(18,0)	(18,0)
06-996	Íslenska upplýsingasamfélagið	13,0	0,0	12,8	(7,2)	18,6	0,0		(18,6)	(5,8)
06-103	Lagasafn	0,0	0,0	17,8	0,0	17,8	(0,9)		(18,7)	(0,9)
06-235	Bætur brotaþola	40,0	0,0	0,0	0,0	40,0	20,9		(19,1)	(19,1)
06-701	Biskup Íslands	749,7	0,0	41,5	2,6	793,8	773,4		(20,4)	21,1
06-501	Fangelsismálastofnun ríkisins	495,1	0,0	12,9	9,2	517,2	491,0		(26,3)	(13,3)
06-105	Lögbirtingablað	26,0	0,0	33,0	(2,6)	56,4	24,5		(31,9)	1,1
06-390	Ýmis löggæslumál	49,5	3,2	26,5	(37,2)	42,0	8,9		(33,2)	(6,6)
06-232	Opinber réttaraðstoð	45,6	64,0	0,0	(4,3)	105,3	70,9		(34,4)	(34,4)
06-190	Ýmis verkefni	56,1	2,8	31,7	11,2	101,8	65,6		(36,2)	(4,5)
06-397	Schengen samstarf	199,6	0,0	10,2	(20,2)	189,6	105,7		(83,9)	(73,7)
		3.741,5	149,9	246,6	(57,0)	4.081,0	3.866,7	182,1	(396,4)	32,3

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
Félagsmálaráðuneyti										
07-971	Erfðafjársjóður	0,0	0,0	(133,1)	21,1	(112,0)	21,1	133,1		(0,0)
07-984	Atvinnuleysistryggingasjóður	2.343,0	(600,0)	0,0	(545,8)	1.197,2	1.288,6	91,4		91,4
07-750	Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins	113,6	0,0	(13,7)	3,6	103,5	121,9	18,3		4,7
07-982	Ábyrgðasjóður launa	100,0	0,0	0,0	(10,9)	89,1	104,1	15,0		15,0
07-302	Ríkissáttasemjari	39,1	25,0	7,9	0,1	72,1	74,2	2,1		10,0
07-999	Félagsmál, ýmis starfsemi	213,8	81,3	27,5	8,0	330,6	331,5	0,9		28,4
07-313	Jafnréttisstofa	0,0	4,3	0,0	9,8	14,1	14,3	0,2		0,2
07-711	Styrktarfélag vangefinna	312,9	33,0	0,0	6,7	352,6	352,6	0,0		0,0
07-720	Skálatúnsheimilið, Mosfellsbæ	142,6	0,0	0,0	6,0	148,6	148,6		0,0	0,0
07-722	Sólheimar Grímsnesi	121,3	0,0	0,0	4,7	126,0	126,0		0,0	0,0
07-205	Leiguíbúðir	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0		0,0	0,0
07-972	Bjargráðasjóður Íslands	30,0	0,0	0,0	0,0	30,0	30,0		0,0	0,0
07-199	Ráðstöfunarfé	5,0	0,0	0,0	(5,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
07-401	Barnaverndarráð	14,7	0,0	(0,1)	0,0	14,6	13,4		(1,2)	(1,3)
07-987	Tryggingasjóður sjálfst. starf. einst.	26,7	0,0	0,0	(20,7)	6,0	3,7		(2,3)	(2,3)
07-311	Jafnréttisráð	37,9	9,1	(0,4)	(9,8)	36,8	30,5		(6,3)	(6,7)
07-950	Rekstrarhagræðing	11,0	0,0	5,3	(7,6)	8,7	0,0		(8,7)	(3,4)
07-795	Framkvæmdasjóður fatlaðra	235,0	0,0	40,8	29,2	305,1	295,9		(9,2)	31,6
07-331	Vinnueftirlit ríkisins	226,5	13,0	(1,1)	25,2	263,6	253,3		(10,2)	(11,4)
07-981	Vinnumál	32,8	0,0	18,4	0,0	51,2	29,4		(21,8)	(3,4)
07-400	Barnaverndarstofa	472,5	17,8	17,3	0,4	508,0	484,3		(23,7)	(6,4)
07-980	Vinnumálastofnun	137,9	0,0	28,3	0,0	166,2	134,1		(32,1)	(3,8)
		4.716,3	(416,5)	(2,9)	(484,9)	3.812,0	3.957,4	260,9	(115,5)	142,5
Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneyti										
08-204	Lífeyristryggingar	18.780,0	236,0	0,0	568,9	19.584,9	20.258,0	673,1		673,1
08-399	Heilbrigðismál, ýmis starfsemi	407,7	23,5	0,1	6,8	438,1	479,1	41,0		41,1
08-395	Lyfjaeftirlit ríkisins	20,6	0,0	16,0	(20,6)	16,0	25,1	9,1		25,1
08-201	Tryggingastofnun ríkisins	644,2	0,0	(51,7)	0,9	593,4	663,4	70,0		18,3
08-203	Bætur skv. lögum um fél.lega aðstoð	5.486,3	(59,0)	(13,4)	0,0	5.413,9	5.443,0	29,0		15,7
08-301	Landlæknir	108,0	38,8	(34,2)	7,5	120,1	161,4	41,3		7,1
08-996	Íslenska upplýsingasamfélagið	52,0	0,0	14,8	(26,0)	40,8	32,6		(8,2)	6,6

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
08-378	Læknishéraðasjóður	2,5	0,0	8,4	0,0	10,9	7,2		(3,7)	4,7
08-330	Manneldisráð	11,8	0,0	0,7	0,0	12,5	12,0		(0,5)	0,2
08-207	Verkgreiðslur til sjúkrahúsa og heilsug.	720,0	0,0	0,0	(720,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
08-420	Samtök áhugamanna um áfengisva.m.	329,1	0,0	0,0	13,0	342,1	342,1		0,0	0,0
08-496	Reynslusveitarfélagið Akureyri	300,9	0,0	0,0	20,1	321,0	321,0		0,0	0,0
08-497	Reynslusveitarfélagið Hornafjörður	120,0	0,0	0,0	4,6	124,6	124,6		0,0	0,0
08-199	Ráðstöfunarfé	8,0	0,0	0,0	(8,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
08-393	Lyfjamál	7,6	0,0	(0,1)	0,0	7,5	7,6	0,1		(0,0)
08-315	Héraðslæknir á Norðurlandi eystra	9,4	0,0	0,1	1,1	10,6	10,1		(0,5)	(0,4)
08-327	Geislavarnir ríkisins	32,0	0,0	(1,3)	2,9	33,6	34,4	0,8		(0,5)
08-311	Héraðslæknir í Reykjavík	17,6	0,0	4,2	6,7	28,5	22,5		(6,0)	(1,8)
08-501	Sjúkraflutningar	298,8	0,0	9,6	(3,1)	305,3	290,6		(14,7)	(5,1)
08-396	Lyfjanefnd	47,1	0,0	(4,2)	24,7	67,6	65,7		(1,9)	(6,1)
08-621	Forvarnasjóður	70,6	3,8	(7,1)	2,7	70,0	67,9		(2,1)	(9,2)
08-385	Framkvæmdasjóður aldraðra	550,0	15,0	(52,5)	22,4	534,9	564,2	29,3		(23,2)
08-206	Sjúkratryggingar	9.331,1	1.577,3	0,0	14,0	10.922,4	10.873,0		(49,4)	(49,4)
		37.355,3	1.835,4	(110,6)	(81,4)	38.998,7	39.805,5	893,8	(87,0)	696,2
Fjármálaráðuneyti										
09-481	Útgjöld samkvæmt heimildarákvæðum	240,0	70,0	0,0	(581,5)	(271,5)	0,6	272,1		272,1
09-250	Innheimtukostnaður	147,3	0,0	0,0	(2,2)	145,1	205,5	60,4		60,4
09-402	Fasteignamat ríkisins	258,5	0,0	92,8	(42,6)	308,7	319,7	11,0		103,8
09-262	Tollstjórinn í Reykjavík	565,0	2,0	40,2	46,7	653,9	656,8	2,8		43,0
09-972	Lánasýsla ríkisins	54,6	0,0	(36,0)	0,0	18,6	21,2	2,6		(33,4)
09-980	Rekstrarfél. stjórnarráðsb. v.Arnarhól	15,6	0,0	(1,2)	0,0	14,4	13,2		(1,3)	(2,4)
09-905	Ríkiskaup	0,0	0,0	(1,5)	0,0	(1,5)	(3,1)		(1,6)	(3,1)
09-103	Ríkisbókhald	201,5	0,0	14,0	9,5	225,0	221,5		(3,5)	10,5
09-996	Íslenska upplýsingasamfélagið	8,0	0,0	12,0	(8,0)	12,0	2,3		(9,7)	2,3
09-199	Ráðstöfunarfé	6,0	0,0	7,2	(2,4)	10,8	0,0		(10,8)	(3,6)
09-104	Ríkisfjárhirsla	41,8	0,0	13,2	0,0	55,0	40,6		(14,4)	(1,2)
09-990	Ríkisstjórnarákvarðanir	100,0	0,0	35,9	(110,0)	25,9	0,0		(25,9)	10,0
09-950	Rekstrarhagræðing	0,0	0,0	27,1	0,0	27,1	0,0		(27,1)	0,0
09-261	Ríkistollstjóri	142,3	0,0	38,0	19,5	199,8	163,0		(36,9)	1,1

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
09-901	Framkvæmdasýsla ríkisins	3,8	0,0	28,0	0,0	31,8	(9,6)		(41,4)	(13,4)
09-984	Fasteignir ríkissjóðs	0,0	0,0	141,0	25,0	166,0	117,3		(48,7)	92,3
09-989	Launa- og verðlagsmál	1.110,0	489,0	0,0	(1.548,9)	50,1	0,0		(50,1)	(50,1)
09-981	Ýmsar fasteignir ríkissjóðs	18,0	0,0	66,2	283,1	367,3	306,2		(61,1)	5,1
09-212	Skatta- og tollamál, ýmis útgjöld	127,2	0,0	55,1	(57,3)	125,1	39,9		(85,2)	(30,1)
09-999	Ýmis verkefni	583,1	450,0	76,4	(51,6)	1.057,9	930,2		(127,8)	(51,3)
09-995	Skýrsluvélakostnaður	688,5	0,0	173,6	(7,0)	855,1	655,3		(199,8)	(26,2)
		4.311,2	1.011,0	782,1	(2.027,6)	4.076,7	3.680,5	348,9	(745,1)	385,9
Samgönguráðuneyti										
10-472	Flugvellir	936,9	0,0	17,6	0,0	954,5	1.317,3	362,8		380,4
10-473	Alþjóðaflugþjónustan	0,0	0,0	(44,2)	0,0	(44,2)	98,0	142,2		98,0
10-481	Rannsóknanefnd flugslysa	18,4	0,0	(0,2)	0,0	18,2	19,7	1,5		1,3
10-651	Ferðamálaráð	191,1	3,0	5,7	0,0	199,8	200,4	0,6		6,3
10-336	Hafnabótasjóður	0,0	0,0	0,0	194,5	194,5	194,5		(0,0)	(0,0)
10-199	Ráðstöfunarfé	5,0	0,0	0,0	0,0	5,0	0,0		(5,0)	(5,0)
10-190	Ýmis verkefni	361,8	17,4	99,1	0,0	478,3	352,3		(125,9)	(26,9)
10-512	Póst- og fjarskiptastofnunin	116,8	235,0	85,5	(9,8)	427,4	288,5		(138,9)	(53,5)
10-471	Flugmálastjórn	545,0	0,0	276,7	56,3	878,1	540,1		(338,0)	(61,2)
10-211	Vegagerðin	9.349,0	375,0	131,6	53,7	9.909,2	9.694,8		(214,5)	(82,9)
10-335	Siglingastofnun Íslands	837,7	68,0	336,5	(184,1)	1.058,1	444,6		(613,5)	(277,0)
		12.361,7	698,4	908,2	110,6	14.078,9	13.150,2	507,1	(1.435,8)	(20,5)
Iðnaðarráðuneyti										
11-411	Byggðastofnun	502,0	110,0	0,0	0,0	612,0	612,0		0,0	0,0
11-371	Orkusjóður	83,3	0,0	0,0	0,0	83,3	83,3		0,0	0,0
11-199	Ráðstöfunarfé	8,0	0,0	0,0	(8,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
11-240	Iðnaðarrannsóknir og stóriðja	14,3	56,0	5,7	0,0	76,0	73,7		(2,3)	3,4
11-299	Iðja og iðnaður, framlög	177,1	0,0	6,2	3,5	186,8	174,9		(11,9)	(5,7)
11-203	Rannsóknastofnun byggingariðnaðarins	62,8	0,0	13,3	0,0	76,1	62,0		(14,1)	(0,8)
11-201	Iðntæknistofnun Íslands	115,9	0,0	(11,4)	1,0	105,5	91,2		(14,3)	(25,7)
11-251	Endurgreið. v/kvikmyndagerðar á Ísl.	50,0	0,0	0,0	0,0	50,0	0,2		(49,8)	(49,8)
11-399	Ýmis orkumál	975,0	16,0	15,0	0,0	1.006,0	954,9		(51,0)	(36,1)

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
11-301	Orkustofnun	220,4	0,0	87,8	16,0	324,2	245,9		(78,3)	9,5
11-102	Einkaleyfastofan	57,1	0,0	84,1	59,4	200,6	80,2		(120,5)	(36,3)
		2.265,9	182,0	200,6	71,9	2.720,5	2.378,2	0,0	(342,2)	(141,6)
Viðskiptaráðuneyti										
12-490	Samábyrgðin hf.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	61,6	61,6		61,6
12-999	Ýmis viðskiptamál	15,0	0,0	0,0	0,0	15,0	15,0		0,0	0,0
12-199	Ráðstöfunarfé	3,0	0,0	0,0	(3,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
12-902	Samkeppnisstofnun	105,4	13,3	3,2	3,1	125,0	120,7		(4,3)	(1,1)
12-190	Ýmis verkefni	34,7	0,0	(1,5)	1,4	34,6	26,7		(7,9)	(9,4)
12-302	Löggildingarstofa	165,1	20,3	76,4	(10,3)	251,5	234,7		(16,8)	59,6
12-402	Fjármálaeftirlitið	202,7	(7,4)	35,6	0,2	231,1	178,7		(52,4)	(16,8)
		525,9	26,2	113,7	(8,6)	657,1	637,4	61,6	(81,3)	93,9
Hagstofa Íslands										
13-101	Hagstofa Íslands, aðalskrifstofa	330,7	35,0	(17,2)	21,4	369,9	378,4	8,5		(8,7)
13-996	Íslenska upplýsingasamfélagið	6,0	0,0	0,0	(6,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
		336,7	35,0	(17,2)	15,4	369,9	378,4	8,5	0,0	(8,7)
Umhverfisráðuneyti										
14-410	Veðurstofa Íslands	349,2	0,0	3,1	17,5	369,8	405,5	35,8		38,8
14-205	Náttúruvernd ríkisins	92,5	1,0	(11,7)	0,2	82,0	94,0	12,1		0,3
14-401	Náttúrufræðistofnun Íslands	133,3	3,5	(21,1)	0,2	115,9	127,8	11,9		(9,2)
14-407	Stofnun Vilhjálms Stefánssonar	15,7	0,0	6,8	0,0	22,5	24,9	2,4		9,2
14-221	Hollustuvernd ríkisins	181,4	34,0	(30,8)	0,9	185,5	186,7	1,1		(29,6)
14-202	Náttúrurannsóknastöðin við Mývatn	6,3	0,0	(1,3)	3,8	8,8	9,1	0,3		(1,0)
14-215	Vistmenningarmiðstöð á Sólheimum	0,0	25,0	0,0	0,0	25,0	25,0		0,0	0,0
14-996	Íslenska upplýsingasamfélagið	14,0	0,0	0,0	(10,0)	4,0	4,0		0,0	0,0
14-199	Ráðstöfunarfé	5,0	0,0	0,0	(5,0)	0,0	0,0		0,0	0,0
14-213	Hreindýraráð	15,0	0,0	0,3	4,4	19,8	19,5		(0,2)	0,1
14-210	Veiðistjóri	55,9	11,5	(3,9)	1,0	64,5	61,6		(2,9)	(6,8)
14-403	Náttúrustofur	33,6	0,0	7,0	0,0	40,6	34,7		(5,8)	1,1
14-301	Skipulagsstofnun	214,0	0,0	(17,0)	(8,3)	188,7	177,2		(11,5)	(28,4)
14-190	Ýmis verkefni	132,6	2,0	12,2	(30,7)	116,2	101,9		(14,3)	(2,1)
14-310	Landmælingar Íslands	169,2	0,0	(1,2)	12,6	180,6	166,0		(14,6)	(15,8)

Í m.kr.		Fjárlög	Fjárauka-lög	Flutt frá fyrra ári	Millifært á árinu	Fjárheimild samtals	Útkoma	Frávik yfir	Frávik undir	Útkoma án flutn. f.árs
14-285	Spilliefnasjóður	162,8	0,0	39,1	(13,1)	188,8	144,9		(43,9)	(4,9)
14-283	Hreinsun umhverfis	0,0	102,0	0,0	(2,0)	100,0	0,0		(100,0)	(100,0)
14-321	Brunamálastofnun ríkisins	87,0	0,0	146,3	0,0	233,3	104,2		(129,1)	17,2
14-281	Styrkir til fráveitna sveitarfélaga	100,0	0,0	137,7	0,0	237,7	102,6		(135,0)	2,6
14-381	Ofanflóðasjóður	400,0	0,0	389,1	112,0	901,1	330,7		(570,4)	(181,3)
		2.167,5	179,0	654,4	83,5	3.084,4	2.120,2	63,6	(1.027,7)	(309,7)
Allir fjárlagaliðir samtals		193.158,7	8.240,7	3.391,6	1.508,5	206.299,4	229.001,1	31.740,5	(9.038,9)	26.093,3

10 Úttekt á tölvukerfum framhaldsskólanna

Á undanförnum misserum hefur menntamálaráðuneytið lagt áherslu á tölvuvæðingu framhaldsskólanna. Þessi áhersla hefur m.a. birst í fartölvueign nemenda sem hefur aukist verulega. Erlendis hefur það ítrekað gerst að tölvukerfi skóla hafa verið notuð sem verkfæri við innbrot í tölvukerfi stofnana og fyrirtækja. Ástæðu þessa má að hluta til rekja til þess að í tölvukerfum sem notuð eru til kennslu eru oft gerðar minni kröfur til öryggis en í öðrum tölvukerfum. Til að koma í veg fyrir að unnt sé að misnota tölvukerfi framhaldsskólanna á þann hátt sem hér er lýst, er mikilvægt að gerðar séu öryggisráðstafanir í skólunum.

Af ofangreindum ástæðum taldi Ríkisendurskoðun rétt að kanna það með hvaða hætti rekstri tölvukerfa framhaldsskólanna væri háttað og þá sérstaklega með tillitil til tölvuöryggismála. Heimsóttir voru 26 skólar á framhaldskólastigi og sömu atriðin könnuð hjá þeim öllum.

Fyrirkomulag tölvurekstrar í framhaldsskólum

Fyrirkomulag tölvurekstrar framhaldsskólanna er mjög mismunandi. Í sumum tilvikum sinna kennarar í hlutastarfi sem rekstri kerfanna, í öðrum tilvikum eru það sérstakir kerfisstjórar sem sinna rekstrinum í fullu starfi eða reksturinn er að stórum hluta til í höndum þjónustuaðila.

Þegar um er að ræða kennara í hlutastarfi eða tölvumenn skólanna í fullu starfi, getur vinnuálag orðið mikið. Í slíkum tilvikum eru útstöðvar og notendur gjarnan mun fleiri en tölvuumsjónarmaður nær með góðu móti að sinna. Vinna umsjónarmanns felst þá nær eingöngu í því að halda kerfunum gangandi á meðan á kennslu stendur. Umsjónarmaður í fullu starfi þarf að sinna um 500-1200 notendum sem vinna á 30-120 útstöðvum til viðbótar við þjónustu sem veitt er við

fartölvur. Öryggismál vilja því í sumum tilvikum mæta afgangi eða er sinnt á sumrin þegar starfsemi skólanna er í lágmarki.

Til marks um vinnuálagið á umsjónarmönnum má benda á að þeir sem gegna því hlutverki staldra gjarnan stutt við í starfi. Mjög margir þeirra umsjónarmanna sem Ríkisendurskoðun ræddi við höfðu innan við eins árs starfsreynslu í viðkomandi skóla. Einnig hefur áhrif í þessu sambandi að margir framhaldsskólanna telja sig hafa mjög naumt skammtað rekstrarfé og leita því ýmissa leið til sparnaðar, eins og að hafa tölvuþjónustu í lágmarki.

Ekki er til samræmd öryggisstefna fyrir framhaldsskólana. Einstakir framhaldsskólar hafa þó sett öryggisreglur og eru margar þessara reglna til fyrirmyndar. Betra væri þó að samræmdar öryggisreglur væru til fyrir framhaldskólanna. Almennt má segja að samstarf framhaldsskólanna í tölvumálum sé lítið. Sú vinna sem einstakir skólar hafa lagt í við lausn ýmissa mála gæti nýst öðrum skólum ef formlegt samstarf á sviði tölvumála yrði tekið upp.

Athugun Ríkisendurskoðunar

Athugun Ríkisendurskoðunar beindist að tveimur atriðum:

Í fyrsta lagi var ákveðið var að kanna ákveðna öryggisþætti í tölvukerfum framhaldsskólanna með því að keyra þar til gert forrit á innri netum framhaldsskólann. Forritið leitar uppi öryggisveikleika í kerfunum. Leitað var eftir tæplega 800 algengum veikleikum í tölvukerfi viðkomandi skóla. Lausnirnar á tölvuöryggisveikleikum felast m.a. í því að uppfæra kerfin með nýjustu þjónustupökkum og tryggja að rétt sé staðið að uppsetningu.

Niðurstöður prófananna voru almennt nokkuð góðar fyrir framhaldsskólana. Góða útkomu má að hluta til rekja til þess að margir skólanna höfðu nýverið endurnýjað netþjóna sína og yfirfarið uppsetningar þegar könnunin fór fram.

Í öðru lagi var ákveðið að spyrjast fyrir um hvort fyrir lægju hugbúnaðarleyfi fyrir þann hugbúnað sem notaður er í

framhaldsskólunum. Almennt má segja að framhaldsskólarnir hafi tekið sig verulega á í þessum málum frá því að könnun Ríkisendurskoðunar um lögmæti hugbúnaðar var gerð árið 1999.

11 Eftirfylgni vegna fyrri endurskoðana

Lífeyristryggingasvið Tryggingastofnunar ríkisins

Helstu athugasemdir Ríkisendurskoðunar

Í skýrslu Ríkisendurskoðunar um lífeyrissvið Tryggingastofnunar (TR), sem gefin var út árið 1999, kemur fram það mat Ríkisendurskoðunar að ýmislegt bendi til þess að TR hafi ekki gert bótakerfi lífeyristrygginga eins aðgengilegt og kostur er fyrir lífeyrisþega. Megi þetta m.a. marka af þeirri reglubundnu þjónustu sem hagsmunasamtök aldraðra og öryrkja hafi orðið að veita skjólstæðingum sínum á sviði almannatrygginga. Því var það álit Ríkisendurskoðunar að TR þyrfti að leggja ríkari áherslu á að uppfylla þá umfangsmiklu upplýsinga- og leiðbeiningaskyldu, sem á stofnuninni hvílir samkvæmt lögum.

Þá gerði Ríkisendurskoðun athugasemdir við það að í úrskurðum sem TR birti umsækjanda, samkvæmt lögum um almanntryggingar eða lögum um félagslega aðstoð, var ekki getið um á hvaða forsendum matið byggðist. Þótt stofnuninni bæri ekki skylda til þess að rökstyðja ítarlega ákvörðun sína mátti, að mati Ríkisendurskoðunar, draga þá ályktun af ákvæði 21. gr. stjórnsýslulaga að viðhlítandi rökstuðningur ætti að fylgja þeirri ákvörðun, sem birt er aðila máls.

Gerðar voru athuganir á öryggi í greiðslum TR til skjólstæðinga sinna. Annars vegar var kannað öryggi í útreikningi aðaltölvukerfis lífeyristryggingasviðs sem annast greiðslur. Hins vegar var athugað misræmi á tekjum samkvæmt skattframtölum og tekjuyfirlýsingum en slíkar yfirlýsingar láta lífeyrisþegar stofnuninni í té þegar þeir minnka við sig vinnu eða láta af störfum. Í ljós kom að öryggi í útreikningi kerfisins var yfirleitt gott hvað viðkom útreikningi á bótum. Á hinn bóginn kom í ljós að mikið ósamræmi var á milli tekjuyfirlýsinga sem

skjólstæðingar stofnunarinnar gáfu og tekna þeirra samkvæmt skattframtali. Voru ofgreiðslur hjá stofnuninni algengar vegna þessa. Benti Ríkisendurskoðun m.a. á að ekki gætti jafnræðis með skjólstæðingum stofnunarinnar hvað bótagreiðslum viðkemur. Jafnframt var bent á að brýnt væri að breyta verklagi við ákvörðun bóta hjá stofnuninni. Tekjuyfirlýsingar bótaþega væru einungis áætlun um væntanlegar árstekjur og bótagreiðslur sem byggðust á þessum áætlunum væru því eðli málins samkvæmt einnig áætlaðar. Því væri þörf á því að endurákvarða bætur þegar upplýsingar um raunverulegar tekjur lægju fyrir.

Þá var á það bent að þörf væri á öflugu innra eftirliti hjá TR með tilliti til umfangs þess rekstrar sem þar færi fram og ekki síður þeirrar flóknu löggjafar sem um starfsemina gildir.

Viðbrögð og úrbætur

Í framhaldi af skýrslu Ríkisendurskoðunar á lífeyristryggingadeild skipaði forstjóri TR vinnuhóp til að yfirfara skýrsluna með það fyrir augum að gera tillögur til úrbóta. Vinnuhópurinn skilaði skýrslu í byrjun febrúar 2000 þar sem meginniðurstaðan er sú að brýn nauðsyn beri til að taka núverandi tekjuviðmiðanir í lífeyristryggingum til endurskoðunar. Koma verði upp kerfi þar sem endanleg ákvörðun bóta hvers árs byggi á tekjuupplýsingum á skattframtali viðkomandi árs.

Aðrar helstu tillögur vinnuhópsins lutu að eftirtöldum atriðum:

- Samskiptum við lífeyrissjóði og opinbera aðila
- Innra eftirliti á lífeyristryggingasviði
- Upplýsingagjöf til bótaþega
- Tekjuyfirlýsingar
- Ákvörðun bóta
- Tillögur um framhald málsins

Tillögur um framhald málsins leiddu af sér að skipaður var stýrihópur sem mun hafa umsjón með þeim verkefnum sem vinnuhópurinn leggur til og bera ábyrgð á framgangi þeirra. Voru jafnframt skipaðir fjórir nýir

vinnuhópar til að vinna að jafn mörgum afmörkuðum verkefnum, þ.e. vinnuhópar um:

- Upplýsingagjöf til bótaþega
- Form og útfyllingu tekjuyfirlýsinga
- Upplýsingaöflun og samkeyrslur upplýsinga
- Innra eftirlit á lífeyristryggingasviði

Þegar hafa ýmsar umbætur orðið á þjónustu og starfsháttum lífeyristryggingasviðs. Þannig hefur t.d. upplýsingagjöf gagnvart skjólstæðingum verið bætt. Sama gildir um upplýsingar til fagfólks innan heilbrigðisgeirans. Unnið hefur verið að breytingum á heimasíðu stofnunarinnar og gæðahandbók sviðsins er nú aðgengileg á Netinu.

Verulegar breytingar hafa orðið á starfsemi innri endurskoðunardeildar stofnunarinnar. Þær breytingar hafa m.a. leitt af sér aukna áherslu á innra eftirlit í stofnunninni. Þannig er eftirlit með tekjuyfirlýsingum meira en áður og unnið er að gerð áhættumats fyrir lífeyristryggingasviðið. Þá hefur verið unnin þarfagreining fyrir nýtt tölvukerfi fyrir lífeyristryggingasvið svo eitthvað sé nefnt.

Í ráðuneyti heilbrigðis- og tryggingamála er enn fremur unnið að drögum að frumvarpi þar sem m.a. er gert ráð fyrir að bætur verði endurreiknaðar þegar tekjuupplýsingar úr skattframtölum liggja fyrir.

Rammasamningar Ríkiskaupa

Helstu ábendingar Ríkisendurskoðunar

Í maí árið 2000 kom út skýrsla Ríkisendurskoðunar um rammasamninga Ríkiskaupa sem gerð var á grundvelli stjórnsýsluendurskoðunar. Niðurstöður Ríkisendurskoðunar bentu til þess að rammasamningakerfið hafi ótvíræða kosti, sérstaklega fyrir minni aðila, bæði að því er varðar tímasparnað og hagstæð verð.

Þrátt fyrir að rammasamningakerfið hafi að mati Ríkisendurskoðunar ótvírætt skilað ávinningi við innkaup ríkisaðila var engu að síður hægt að benda á nokkra galla á framkvæmd þess.

Ríkisendurskoðun benti ennfremur á að rammasamningakerfið tryggði seljendum sem taka þátt í því í reynd ekki verulega aukin viðskipti. Þannig gat stofnun til dæmis boðið út sams konar vöru og þjónustu og boðin var í rammasamningi.

Viðbrögð og úrbætur

Skil á upplýsingum til Ríkiskaupa um sölu skv. rammasamningum hafa stórbatnað. Þá hafa ýmsar úrbætur og breytingar verið gerðar á framkvæmd rammasamningakerfisins sem eiga að leiða til þess að kerfið nái frekar tilgangi sínum. Í þessu sambandi má nefna bætt innra eftirlit og svokallað rammaráð hjá Ríkiskaupum, sem hefur það hlutverk að samræma kröfur og gæði samninganna. Auk þess hefur verið tekin í notkun ný heimasíða sem bætir mjög upplýsingagjöf til áskrifenda eða notenda samninganna en stefnt er að því að með tilkomu rafræns markaðstorgs ríkisins (RMR) muni þorri innkaupa hins opinbera á vöru og þjónustu samkvæmt rammasamningum Ríkiskaupa sem og önnur samningsbundin viðskipti ríkisstofnana geta farið um RMR.

Eins og fram kom í skýrslu Ríkisendurskoðunar jukust heildarinnkaup skv. rammasamningum um 32% á milli áranna 1997 og 1998, og um 9% á milli 1998 og 1999. Aukningin var um 20% á milli áranna 1999 og 2000 og frá árinu 1997 til ársins 2000 hafa heildarinnkaup skv. rammasamningum aukist um rúm 73%. Gert er ráð fyrir um 17% aukningu á árinu 2001 og gangi það eftir hafa innkaupin tvöfaldast og rúmlega það frá árinu 1997.

Loks má nefna að Ríkiskaup bjóða ekki lengur sérstaklega út vörur eða þjónustu fyrir ríkisaðila sem rammasamningur hefur verið gerður um nema í algerum undantekningartilfellum.